

Priredio i komentare u napomenama i zagradama dodao

Ivan Antić

Tabula smaragdina

1. *Verum, sine mendatio, certum et verissimum.*

- **Istina, bez laži, pouzdana i iskrena.**

2. *Quod est inferius, est sicut quod est superius, et quod est superius est sicut quod est inferius ad perpetranda miracula rei unius.*

- **Ono što je dole odgovara onome što je gore, a što je gore odgovara onome što je dole kako bi se izvršila čudesna operacija sjedinjenja.**

3. *Et sicut omnes res fuerunt ab uno, meditatione unius: sic omnes res natae fuerunt ab hac una re, adaptatione.*

- **Kao što su sve stvari potekle od jednog, od jedine misli, tako su sve stvari nastale od ove jedne stvari, prilagođavanjem.**

4. *Pater eius est Sol, mater eius Luna, portavit illud ventus in ventre suo, nutrix eius terra est.*

- **Otac njegov je Sunce, majka njegova je Mesec, Vetar ga je nosio u svojoj utrobi, Zemlja je njegova hraniteljka.**

5. *Pater omnis thelesmi tolius mundi est hic.*

- **On je Otac svake telesme, tvorac celog sveta.**

6. *Vis eius integra est, si versa fuerit in terram.*

- **Njegova snaga je potpuna ako ce ponovo okrene zemlji.**

7. *Separabis terram ab igne, subtile a spisso suaviter, cum magno ingenio.*

- **Odvojićeš Zemlju od Vatre, lako od teškog, postepeno s velikim znanjem.**

8. *Ascendit a terra in coelum, interumque descendit in terram et recipit vim superiorum et inferiorum. Sic habebis gloriam totius mundi. Ideo fugiat a te omnis obscuritas.*

- **Sa zemlje ce uzdiže na nebo, zatim se ponovo spušta na zemlju, upija snagu gornjeg i donjeg sveta. Tako ćeš zadobiti vladavinu nad celim svetom. Zbog toga će od tebe pobeći svaka tama.**

9. *Hic est tolius fortitudinis fortitudo fortis. Quia vincit omnem rem subtilem, omnemque solidam penetrabit.*

- **To je sila sile u svakoj sili, budući da prožima sve nežno i savlađuje sve nepobedivo.**

10. *Sic mundus cratus est.*

- **Tako je stvoren svet.**

11. *Hinc adaptationes erunt mirabiles, quarum modus est hic.*

- **Odavde će poteći čarolija prilagođavanja, čiji je ovo način.**

12. *Itaque vocatus sum Hermes Trismegistos, habens tres partes philosophiae totius mundi*

- **Zato me nazivaju Hermes Trismegistos jer mi pripadaju sva tri znanja sveta.**

13. *Completum est quod dixi de operatio solis.*

- **Ispunjeno je ono što sam rekao o operacijama Sunca.**

Sadržina *Tabule smaragdine* je sledeća. Ako čovek hoće da izvrši operaciju čudnog sjedinjenja (Jednog), ono što je dole i ono što je gore odgovaraju jedno drugom u njegovoj operaciji. Jer kao što svaka stvar potiče iz misli Jednoga, tako isto, naravno - istina uz prenos - sve je nastalo iz Jednog.

Kako je poteklo i kako nastalo?

Tvorac je Sunce. Majka je Mesec. Vazduh je nosi u materici i Zemlja hrani. Jer je on (telesma) tvorac celog sveta. Njegova snaga dostiže najveći stepen ako pristigne na zemlju i odatle se vrati nazad. A to je teorija operacije, recimo, to je bila teorija znanja.

Sada sledi praktično uputstvo. Šta treba učiniti? Treba odvojiti vatreno od zemlje i lako od teškog. U odvajanju je znanje isto toliko važno kao i strast. Diferencirati i diferencirati. To je najvažnije.

Usred ove operacije uzdiže se (telesma), zatim spušta kako bi upila u sebe snagu gornjeg i donjeg sveta Na ovakav način čovek zadobija moć nad stvarima. A tama se raspršuje. Čovek dolazi u posed takve moći kojom i vazdušasto može da uhvati i da ga pobedi, i da prožima čvrstu materiju.

Svet je na taj način stvoren i to je i način prenosa. A sve to nije ništa drugo do operacija Sunca.

Paracelzus uz *Tabulu smaragdinu* daje opasku da su tih trinaest rečenica univerzalni recept po kojem se stvari mogu postaviti u njihovo prirodno ili savršeno stanje. Nema razlike između zemaljskih, mineralnih, biljnih, životinjskih, psihičkih, duhovnih krugova, na svaki od njih se može podjednako primeniti.

Prva misao koju treba razumeti jeste šta znači izvršiti operaciju čarolije Jedan. (Prema arapskom tekstu: *Jedan je delo čarolije*. Paracelzus: *auszurichten die Wunder eines einzigen Dinges. Art perpetranda miracula rei unis.*)

Ovo je operacija:

1. Čoveku daje moć nad stvarima.
2. I svet je stvoren na takav način.
3. To zapravo nije ništa drugo do operacija Sunca.

Bilo koliko da ju je teško naučiti i praktikovati, ipak вреди. Ona obećava moć nad stvarima (ne samovolju!). Vazdušasto može biti pobedeno (čovek leti!), i teška materija biće prozirna (kao s rendgenskim zracima). Arapski tekst kaže: to je kao što je stvaranje sveta.

Kako treba početi? Na taj način što čovek diferencira. Odvaja lako od teškog. Primer će odmah razjasniti: apostol Pavle piše da čovek može da živi po telu i po duhu. Opet on na drugom mestu pravi trostruko razlikovanje između telesnog, duševnog i duhovnog. A isti apostol Pavle je učio o razlikovanju prirodnog i duhovnog čoveka.

Na ovakav način treba shvatiti odvajanje u *Tabuli smaragdini*. To je osnovna operacija unutarnje hemije: diferencirati. Odvojiti stvari jedne od drugih i držati ih odvojeno i imenovati ih i svaku od njih posebno upoznati. Prvi korak je diferenciranje vatrene i zemne elementa. U svome telu - kaže Pavle - vidim drukčiji zakon kojem se suprotstavlja moj razum.

Znači, ono čemu nas uči *Tabula smaragdina* jeste analitički metod unutarnje hemije. Jedna vrsta posvećivanja po kojoj čovek stvari, ali u prvom redu samog sebe, kao što kaže Paracelzus, stavlja u stanje savršenstva. To je takva transmutacija (preobražaj) koja se može primeniti na sve postojeće.

Šta je znak raspoznavanja ovog preostvarivanja? Isto je kao ono koje vrši Sunce kada svojom svetlošću i toplotom i drugim životvornim svojstvima svojih zraka podstiče i neguje život. Neka nikome ne pada na um da pomisli kako je ovo poređenje otrcana metafora. Između operacija duha i Sunca postoji analogija, i analogija nije poređenje, nego jedna vrsta logike. O tome će još biti mnogo reči.

Tabula smaragdina kaže da istu tu zračecu, životvornu toplu svetlost kojom Sunce plavi prirodu, čovek može da ostvari u samom sebi, i to zračenje može da načini sadržinom svoga života. Ali istim ovim zračenjem može prožeti stvari. To je operacija koja je kasnije nazvana alhemija.

Nazivaju je pravljjenjem zlata jer je zlato metal koji odgovara Suncu i kada čovek sebe prožme svetlošću i toplotom, on sam sebe pretvara u Sunce, odnosno u zlato.

Alhemija kaže da se bića i stvari mogu preobražavati. Pogotovu što način na koji bića i stvari žive ovde na zemlji nije ni prirodan ni savršen.

Ali postoji postupak kojim čovek može sebe sasvim usavršiti, a taj postupak je istovetan onom kojim se usavršavaju i stvari. Alhemija je ono znanje koje uči o mogućnosti preobražaja svojstava i elemenata na taj način što polazi od postavke: postojeći svet oko nas nije izvorna priroda, nego njen iskvareni oblik. Ovaj kvarež treba ukloniti i izvornu prirodu ponovo uspostaviti. Jezikom analogije se to izražava da se elementi mogu pretvoriti u zlato.

Prema tome, *Tabula smaragdina* nije ništa drugo do recept za onu operaciju prema kojoj se svet (čovek, svojstvo, stvar, elemenat, metal itd.) može ponovo vaspоставiti u svom izvornom i pravom stanju. Takva operacija postoji. Operacija se zapravo i konačno može izraziti u jednoj jedinjoj rečenici. Ovu formulu alhemija je jezikom analogija nazvala *Kamen mudrosti*. Kamenom ga naziva jer je on fundamentalna osnova svake misli i operacije.

Bela Hamvaš
'Tabula smaragdina'

SEDAM HERMETIČKIH PRINCIPA (AXIOMA-ZAKONA)

I. Princip mentalnosti

"Sve je Um; Svemir je Mentalan, ili projekcija Uma"

II. Princip saglasnosti

"Kako je gore, tako je dole; kako je dole, tako je gore."

III. Princip vibracija

"Ništa ne stoji; sve se kreće; sve vibrira"

IV. Princip polarnosti

"Sve je Dvojno; sve ima polarnost; sve ima suprotnost polova; istovetno i različito je jednako; suprotnosti su po prirodi iste, ali drugačije po stepenu; krajnosti se susreću; sve su istine poluistine; svi se paradoksi mogu pomiriti."

V. Princip ritma

"Sve se kreće gore-dole; sve ima svoje plime i oseke; sve se stvari uzdižu i padaju; njihanje klatna se odražava u svemu; količina njihanja udesno jednaka je količini njihanja ulevo; ritam sve izjednačava."

VI. Princip uzroka i posledice

"Svaki uzrok ima svoju posledicu; sve se dešava skladno Zakonu; slučajnost je ime neotkrivenog zakona; postoje mnogi nivoi uzročnosti, ali ništa ne može izbeći Zakonu."

VII. Princip pola

"Pol je u svemu; sve ima svoje muške i ženske principe; pol se manifestuje na svim nivoima."

CORPUS HERMETICUM

Knjiga I

Poimander; pastir ljudi

1. Jednom kada je moj um meditirao o stvarima kakve jesu, a moje se misli uzdigne do velikih visina, dok su mi telesna čula obamrla - kao u ljudi koje je preuzeo san nakon preobilne hrane ili umora tela, učinilo mi se da neko beskrajno velik iz beskrajnih dimenzija doziva moje ime i govori: „Šta želiš čuti i videti, i šta želiš naučiti i znati?“

2. Rekoh: „Ko si ti?“

Kazao je: „Ja sam Čovek-Pastir (Poimander), Um Uzvišenog (Nous). Ja znam šta želiš i posvuda sam s tobom.“

3. „Želim da naučim“, rekoh, „stvari kakve jesu, da shvatim njihovu prirodu i da spoznam Boga. To je ono što želim da čujem.“

Ponovno mi se obratio: „Drži u svom Umu (Nousu) sve što želiš naučiti i ja ću te poučiti.“

4. Govoreći ove reči, njegovo se obličje promenilo, i odmah, u treptaju oka, sve se stvari otvoriše preda mnom; ugledah beskrajnu viziju. Sve se stvari pretvoriše u svetlost, slatku i veselu (svetlost). I gledajući sve to, postadoh ushićen.

Ali malo kasnije pojavi se u jednom delu naniže zastrašujuća i gnusna tama koja se kretala vijugajući u zavojitim naborima, pa mi se učini kao da je zmija.

A tama se tada promeni u neku vrstu Vlažne Prirode, odbačene iznad svih moći sveta, bacajući dim kao iz vatre i ječeći ispusti bolni zvuk koji se nikako ne može opisati.

5. Tada iz svetlosti istupi Sveta Reč (Logos) i siđe na tu Prirodu, a iz nje poskoči čista vatra i podigne se; beše to svetlo prodorno i aktivno.

Vazduh, također, bivajući svetlost, sledio je vatru i penjao se sve dok je nije sustigao; od zemlje i vode dizao se prema vatri, tako da je izgledalo kao da je iz nje obešen. A zemlja i voda ostadoše na svom vlastitom mestu, združeni zajedno tako da niko nije mogao razlučiti zemlju od vode. No ipak se pokrenuše da bi čuli zbog Duha-Reči (Logos) koji ih je prožimao.

6. Čovek-Pastir (Poimander) tada mi reče: „Jesi li shvatio šta ova vizija znači?“

„Ne, ali spoznaću“, rekoh.

„Ta svetlost“, reče, „sam Ja, Nous, tvoj Bog, koji je postojao pre Vlažne Prirode koja se pojavila iz tame; a Svetlost-Reč (Logos), što pojavi se iz Uma (Nous), je Sin Božji.“

„Kako to može biti?“ pitao sam.

„Znaj da to što vidi i čuje unutar tebe je Reč Božja (Logos); ali Um (Nous) je Bog Otac“. Nisu međusobno odvojeni, jer u njihovom sjedinjenju postoji život.“

„Hvala Tebi“ rekoh.

„Stoga shvati svetlost [odgovorio je] i prijatelji se s njome“.

7. I govoreći tako, dugo me gledao u oči; pogledavši ga počeo sam drhtati. Ali kada je podigao glavu, videh u vlastitom Umu (Nousu) Svetlost, ali sada u moćima koje niti jedan čovek ne može pobrojati, i Kosmos što prelazi sve granice. Videh vatru okruženu najsnažnijom moći, sada obuzdanu, kako stoji na svom mestu.

I kada videh te stvari, shvatih ih pomoću Reči (Logosa) Čoveka-Pastira.

8. A budući da sam bio zapanjen, Poimander mi ponovno počne govoriti:
„Video si u Umu Arhetipski Oblik čije je postojanje pre početka i bez kraja“. Tako mi je Poimander govorio.

„Onda“, rekoh, „odakle potiču elementi Prirode?“

Njegov je odgovor bio: „Od Božje volje. Priroda prima Reč (Logos) i gledajući predivan Kosmos stvara jedan isti kao taj (materijalan), odražavajući sebe u Kosmosu pomoću njenih sastavnih elemenata i pomoću rođenja duša.“

9. Bog – Um (Nous), bivajući muško i žensko, postojeći kao život i svetlost, stvara drugi Um (Nous) koji stvarima daje oblik; kao Bog Vatre i Duha, oblikovao je Sedam Vladara koji zaokružiše čulni svet. Ljudi njihovu vladavinu nazivaju sudbinom.

10. Direktno iz elemenata koji se kreću nadole, Božji Razum (Logos) poskoči u Prirodino čisto uobličjenje i postaje sjedinjen s Oblikovanim Umom, jer suštinski mu beše jednak. A elementi Prirode koji se kreću nadole ostadoše tako bez razuma, postavši čista materija.

11. Tada oblikovani Um (Nous), zajedno s Razumom, okruži sfere i zavrti ih, prouzročivši okretanje stvari koje je stvorio, i dopusti im da se okreću od neograničenog početka do beskonačnog kraja. Jer okretanje sfera počinje tamo gde i završava baš onako kako je Um (Nous) hteo. Od elemenata koji se kreću nadole Priroda stvara življenja bez razuma, jer On do njih nije proširio Razum (Logos). Razum stvori krilata bića, Voda bića koja plivaju, a Zemlja i voda behu odvojeni jedno od drugoga, kako Um (Nous) htede. Iz svojih nedara zemlja stvori živote koje imaše, četvoronožna bića i reptile, divlje zveri i one pitome.

12. Um (Nous), Otac svega, koji je Život i Svetlost, stvori čoveka jednakog Samom Sebi, u kojeg se zaljubi, budući da je Njegovo vlastito dete; jer čovek baše predivan, ni sa čime se nije mogao uporediti, i nosio je lik svojega Oca. Uistinu se Bog zaljubio u vlastito obličje i njemu udelio sva svoja stvaranja.

13. Kada je čovek opazio u Ocu stvaranja Stvoritelja, i on sam poželi stvarati; a Otac mu dopusti da to čini. Promenivši svoje stanje prema oblikovanoj sferi s time je dobio vlastitu moć, on promotri bića svoga Brata. Oni ga zavole i svaki mu da deo svoje vlasti. I nakon što je dobro upoznao njihovu suštinu i dobio udela u njihovoj prirodi, imao je um kojim je mogao proći kroz granicu njihovih sfera i podvrgnuti moć koja je postala nadmoćna nad vatrom.

14. Imajući svu moć nad mrtvima u Kosmosu i nerazumnim bićima, on nagne svoje lice dole kroz Sklad, prodirući kroz njihovu snagu i pokazujući Prirodi koja se kreće nadole predivno obličje Boga.

Kada je ona videla taj oblik lepote kojega se nikad ne može zasititi, i njega koji sada imaše u sebi svaku pojedinačnu energiju svih sedam Vladara, jednako kao i vlastito Božje Obličje, smejala se s ljubavlju; jer videla je lik najlepše forme Čoveka u vodi i njegovu senku na zemlji.

On, pak, videvši svoje obličje u njoj, odraz u njezinoj Vodi, zavole ga i poželi živeti u njemu; s voljom dođe čin, i tako on oživi formu lišenu razuma.

A Priroda uzme predmet svoje ljubavi i potpuno se ovije oko njega; oni se pomešaše, jer su voleli jedan drugoga.

15. Iz tog razloga, od svih bića koja žive na zemlji samo je čovek dvostruk; smrtnan zbog tela, besmrtnan zbog suštine Čovekove. Jer, iako je besmrtnan i ima vlast nad svime, on trpi smrtne stvari koje su podređene sudbini. Iako je iznad sklada, unutar sklada postao je rob. Premda je muško-žensko, s obzirom da je od Oca muškog-ženskog, i iako nikada ne spava, budući da njime vlada onaj ko nikada ne spava, nadvladan je snom.

16. Na to ja reko: „Poučavaj dalje, o moj Ume (Nous), zaljubio sam se u Reč (Logos).“
Pastir (Poimander) reče: „To je tajna koja je uspešno sačuvana sve do sadašnjeg trenutka. Jer Priroda, sjedinjena sa Čovekom, stvorila je čudo za čudom. Jer kako je čovek, kao što sam ti kazao, imao prirodu podudarnu sa Sedam (snaga) koje su načinjene od Vatre i Duha, Priroda nije čekala, već je odmah stvorila sedmoro ljudi koji bejahu podudarni s prirodama Sedmorice, muško-žensko i pokretni u prostoru.“

Tada reko: „O, Pastiru... sada sam ispunjen velikom željom i žarko želim čuti više. Molim te, nemoj stati.“

Pastir (Poimander) reče: „Čuti, jer još ti nisam celovito izložio prvu rastavu (logoi).“

„Evo! Zanemio sam!“ reko.

17. Kao što reko, u takvom mudrom dolazi do rađanja tih Sedam. Zemlja je bila ženskog roda, a njena voda ispunjena je žudnjom; zrelost uzima od Vatre, um od Etera. Priroda je tako stvorila okvire koji odgovaraše obličju Čoveka. I Čovek se od Svetlosti i Života promeni u (individualnu) dušu i um. I na taj način se nastaviše sve stvari čulnog sveta sve do razdoblja njihovog kraja i novog početka.

Nastavak Knjige I

18. „Slušaj sada preostali deo govora (Logos) koji žudiš čuti. Završetkom razdoblja, veza koja ih veže izgubljena je skladno volji Boga. Sve životinje muško-ženskog roda, kao i Čovek, razdvojeni su u isto vreme. Neki tako postadoše muško, a neki postadoše žensko. Bog odmah izgovori Svoju Svetu Reč (Logos): „Povećajte se sve više i množite se u mnoštvu, vi bića i sve stvoreno, a čovek u Umom (Nous) u sebi, neka nauči i spozna da je besmrtni i da je želja uzrok smrti, te da je ljubav sve.“

19. „Kada je Bog to izustio, Njegova Volja pomoću Sudbine i Sklada izazva njihovo spajanje i njihovi se naraštaji utemeljiše. I zato su sve stvari umnožene skladno njihovoj vrsti. I onaj koji je tako naučio da spozna sebe dosegao je Uzvišeno Dobro koje nadmašuje mnoštvo, dok onaj koji ima nastranu ljubav, ljubav prema svom telu, ostaje lutajući u Mraku i pati kroz svoja smrtna čula.“

20. „Koji veliku grešku neuki čini“ reko, „da ga ona lišava besmrtnosti?“

„Čini se“, rekao je, „da nisi pridao pažnju onome što si čuo. Nisam li te pozvao da misliš?“

„Hvala ti“, odgovorih. „Činiću tako i zapamtiću.“

Nastavio je: „Ako si upamtio, kaži mi, zašto su oni u smrti zaslužili smrt?“

„Zato jer je mračna tama koren i osnova materijalne građe tela; iz nje tama uzdiže Vlažnu Prirodu; iz nje je sastavljeno telo u čulnom svetu iz kojega se smrt napaja Vodom.“

21. „Ispravne su tvoje misli. Ali kako onaj koji je spoznao sebe odlazi Ocu, kao što je Reč Božja (Logos) utvrdila?“

Odgovorio sam: „Jer Otac svega je sazdan od Svetlosti i Života, a od Njega je rođen Čovek.“

„Dobro govoriš, govoreći tako. Svetlost i Život jeste Otac-Bog i od njega je rođen Čovek. Ako, stoga, spoznaš sebe kao biće od Života i Svetlosti i činjenicu da si od njih načinjen, vratićeš se u život.“ Tako je govorio Čovek-Pastir (Poimander).

„Ali reci mi dalje, moj Umu (Nous)“, zavapih, „kako ću se ponovno vratiti u Život... jer Bog kazuje: 'Neka Čovek koji ima Um (Nous) u sebi spozna da je on sam besmrtni'.

22. Nemaju li svi ljudi Um (Nous)?“, pitao sam.

„Dobro govoriš, govoreći tako. Ja, Um (Nous), osobno sam sa svetim i dobrim ljudima, čistim i milostivim ljudima koji žive pobožno. Takvima moja prisutnost postaje pomoć i oni trenutno stižu znanje (Gnoza) o svim stvarima; zadobijaju Očevu ljubav svojim čistim životima i zahvaljuju Mu, zazivajući Njegov blagoslov i pevajući himne koje Mu upućuju s gorljivom ljubavlju.

Pre nego što predaju telo pravednoj smrti, oni zatvaraju čula, videvši njihovo delovanje. Ne, Ja, Um (Nous), neću dopustiti da aktivnosti tela koje ih napastuju imaju svoj učinak. Kao čuvar vrata zatvoriću sve ulaze i prekinuti sve mentalne aktivnosti iz kojih se izvode niske i zle energije.“

23. „Za one bez Uma (Nousa), izopačene i pokvarene, zle i gramzive, ubice i bezbožne, za njih sam daleko, ustupam mesto Osvetoljubivom Duhu, koji oživljava vatru, muči ih sve jačom vatrom i napada svakoga od njih kroz osećaje. On ih također podstiče na veća dela bezakonja, tako da takvi trpe veću odmazdu. A ipak se ne smanjuje njihova neograničena žudnja za neumerenošću i nezasićenom borbom u tami.“

24. „Dobro si me poučio tim stvarima, kako sam i želeo, o Ume (Nous). Kaži mi sada, molim te, o prirodi Puta iznad?“

Na ovo je Čovek-Pastir (Poimander) odgovorio: „Kao prvo, pri rastvaranju materijalnog tela najpre dolazi do promene samoga tela. Forma koju si imao nestaje i ti predaješ svoj način života, lišen energije, Duhu. Telesna čula vraćaju se svojim izvorima, razdvajajući se i ponovno oživljavajući kao energije. Strasti i želje povlače se u prirodu koja je lišena razuma.“

25. „I tako se taj Čovek počinje podizati kroz Sklad. Prvoj razini on predaje energiju rasta i smanjenja; drugoj – sredstva zla, sada bez energije; trećoj – skrivene lukavštine želja; četvrtoj – nasilničku aroganciju, takođe bez energije; petoj – svetovnu drskost i bezobzirnu smelost, lišenu energije; šestoj – zle težnje za bogatstvom lišene uzdizanja; a sedmoj razini – neiskrenost ili laž koja čeka u zasedi, lišenu energije.“

26. „Tada, lišen svake aktivnosti, ulazi vlastitom snagom u onu Prirodu koja pripada Osmoj razini i peva zahvale Ocu s tamo prisutnima.“

Oni koji su tamo radosno pozdravljaju njegov dolazak. Nalik onima koji su tamo zajedno, i on čuje Snage koje su iznad prirode koja pripada Osmoj sferi, pevajući svoje pesme zahvalnice Bogu na svom vlastitom jeziku.

Tada oni zajedno odlaze u Očev dom, predaju se Snagama, i postajući Snage, oni su stopljeni u Bogu. To je dobar kraj za one koji su stekli više znanje: postati jedno s Bogom. Zašto sada odglaš? Kada si sve primio, ne bi li trebao da postaneš vodič onima koji su vredni, kako bi smrtni ljudski rod mogao da bude spasen Bogom kroz tebe?“

27. Rekavši to, Čovek-Pastir (Poimandres) stopio se s moćima. Ali ja, zahvaljujući i veličajući Oca univerzalnih snaga, bejah oslobođen, pun snaga koje je izlio u mene i pun Njegovog učenja o prirodi svega postojećeg i najuzvišenijih viđenja.

I počeh proglašavati ljudima lepotu pobožnosti i znanja:

„O narode, ljudi rođeni na zemlji, koji ste se odali piću, i snu, i neznanju, i neukosti o Bogu, otreznite se, prestanite biti zatrovani, prestanite biti zavarani nerazumnim snom.“

28. Kada su čuli, jednodušno svi dođoše. Rekoh: „O, ljudi rođeni od zemlje zašto ste se predali smrti kad imate moć da budete deo besmrtnosti? Pokajte se. Vi koji ste se držali onih koji su lutali i s njima delili neznanje, izađite iz sveta tame, uzmite ideal besmrtnosti i stanite na kraj uništenju.“

29. Neki od njih s podrugljivim smeškom na usnama odoše od mene, predajući se putu smrti; drugi, moleći da ih poučim, baciše se do mojih nogu. Podižući ih, postajem vodič roda na putu k domu, poučavajući reči (logoi), kako i na koji način mogu biti spaseni. Posejao sam u njima reči (logoi) mudrosti; voda besmrtnosti dala im se za piće.

Dolaskom večeri i zalaskom sunčevih zraka, naredim im da se zahvale Bogu. Kada su završili sa svojim zahvalama, svaki se Čovek vrati na svoje mesto odmora.

30. Zapisao sam u svoje srce dobrotvornost Čoveka-Pastira (Poimandres) i bejah oduševljen kada

sam se ispunio svakom svojom nadom. Jer san tela postao je budnost duše, zatvaranje očiju postalo je pravo viđenje, moja tišina postala je bremenita Uzvišenim Dobrom, a izgovaranje moje reči (Logos) rođeno iz bogatih stvari. Sve to došlo je meni iz mogeg Uma (Nous), koji je Čovek-Pastir (Poimandres), Reč (Logos), nadzornik svega, pomoću kojega nadahnut Bogom stupih na Poljanu Istine. Zato zahvalih Bogu Ocu čitavom svojom dušom i snagom.

31. Svet si Ti, o Bože, sveopšti Oče.

Svet si Ti, o Bože, volja kojega usavršava sebe svojim vlastitim moćima.

Svet si Ti, o Bože, koji želi biti spoznat i poznat od onih koji su Tvoji.

Svet si Ti, koji si pomoću Reči (Logos) sjedinio sve što jeste.

Svet si Ti, od kojeg je sva Priroda postala odražena.

Svet si Ti, kojeg Priroda nije stvorila.

Svet si Ti, moćniji od svih moći.

Svet si Ti, koji nadilaziš svu nadmoćnost.

Svet, Ti si, bolji od svih veličanja.

Primi čistu žrtvu mog razuma, od duše i srca svagda pruženu Tebi, o Ti neizrecivi, imena kojeg može izraziti samo tišina.

32. Molim te da ne propustim Znanje (Gnoza), znanje koje je zajednička priroda bića, ispuni me Tvojom Snagom i Milošću Tvojom, da mogu davati Svetlost onima iz našeg roda, mojoj braći i Tvojim sinovima.

Zbog toga ja verujem i ja sam svedok. Ja idem u Život i Svetlost. Blagoslovljen si Ti, o Oče. Neuki Tvoj Čovek biće svet kao što Ti si svet, jer Ti si mu dao svu vlast.

KRAJ PRVE KNJIGE

Knjiga II - Hermes Asklepiju

1. Hermes – Nije li sve što se kreće, o Asklepije, pokrenuto u nečem i od nečeg?

Asklepije – Zasiurno.

Hermes – Ne mora li ono u kojem se nešto kreće biti veće od onoga što se kreće?

Asklepije – Mora.

Hermes – Ne mora li imati veću moć?

Asklepije – Mora, naravno.

2. Hermes – Nije li ovaj Kosmos ogroman, toliko ogroman da ne može postojati telo veće od njega?

Asklepije – Slažem se.

Hermes – I masivan, također, jer ispunjen je mnogim drugim velikim telima, ili, pre, svim telima koja postoje.

Asklepije – Tako je.

Hermes – A ipak je Kosmos telo?

Asklepije – Jeste.

Hermes – I ono koje se kreće?

3. Asklepije – Zaista da.

Hermes – Koliko velik, stoga, mora biti prostor u kojem se Kosmos kreće i kakva je priroda tog prostora? Ne mora li biti mnogo veći od Kosmosa da bi mogao pronaći prostor za svoj stalni tok, tako da ono što se kreće ne bude sputano nedostatkom prostora i gubitkom kretnje?

Asklepije – Mora biti nešto ogromno, o Trismegistose.

4. Hermes – I kakav je? Ne mora li biti suprotne prirode, o Asklepije? A priroda suprotna telu je bestelesnost.

Asklepije – Slažem se.

Hermes – Prostor je, tada bestelesan. Ali bestelesnost mora biti jednako božanska stvar ili Bog. Pod „božanska stvar“ ne mislim na nešto rođeno, već na nešto što nije rođeno.

5. Ako je, tada, Kosmos božanska stvar, on je tvaran (materijalan); ali ako je to Bog, nadilazi tvarnost (materijalnost). Za razliku od Boga, treba biti pojmljen drugačije i na ovaj način različit. Nama je Bog prva pomisao ili razumevanje, ali ne i Njemu samom, jer ona stvar o kojoj se razmišlja, opažena je čulima onoga koji razmišlja. Zato Bog ne može pomisliti samog sebe, jer Njegove misli o Njemu samom nisu ništa drugo nego ono što on misli. Ali za nas je On „nešto drugo“, jednako kao i njegove misli.

6. Nama je On nešto odvojeno i zbog toga Ga mi poimamo. Ali ako se poima prostor u kome se Kosmos kreće, to nije Bog, već samo prostor. Ako je prostor Bog, tada to više nije prostor, već ono što sadrži svaku aktivnost. Sve što se kreće nije pokrenuto u onome što se kreće, nego u onome što je nepokrenuto. Pokretač je miran. Nemoguće ga je pokrenuti.

Asklepije – Kako su tada, o Trismegistose, sve stvari ovde dole pokrenute pomoću onih koje su već pokrenute? Jer, rekao si da su pokretna nebeska tela pokrenuta od strane nepokretnih nebeskih tela.

Hermes – To nije isti pokret, o Asklepije, već pokret u suprotnom pravcu, jer oni se ne kreću jedan s drugim, već jedan nasuprot drugom. Taj suprotni pokret stavlja otpornost njihove kretnje u mirovanje. Jer ta otpornost je počinak kretnje.

7. Na taj način, takođe, pokretna nebeska tela, koja se kreću suprotno od nepokretnih (zvezde), pokreću jedno drugo međusobnom suprotnošću. Ne može biti drugačije.

Misliš li da se dva Medveda tamo gore (Veliki i Mali Medved), koji nikada ne zalaze niti ne izlaze, odmaraju ili kreću?

Asklepije - Kreću se, o Trismegistose.

Hermes – Kojom vrstom pokreta, Asklepije?

Asklepije – Kretnjom koja se okreće oko tačke.

Hermes – Kružna kretanja je kretanja oko te tačke. Njome upravlja ono što je mirno, jer okretanje oko te tačke sprečava bilo kakvo udaljavanje od nje; digresija je sprečena ukoliko se utvrdi okret. Na taj je način kretanje u suprotnom pravcu stabilizirajuće i fiksirano je načelom obrnutog kretanja.

8. Vezano uz to, predočiću ti zemaljski primer koji vidiš svojim očima. Pogledaj život ovde dole, na primer, Čoveka koji pliva. Voda se kreće, ali otpornost njegovih ruku i nogu daje mu stabilnost.

Zbog toga ga tok vode ne odnosi niti on tone.

Asklepije – Dao si mi, Trismegistose, vrlo jasan primer.

Hermes – Svaka je kretanja stvorena u nepokretnosti i iz nepokretnosti.

Zato kretanje Kosmosa i svih živih bića neće biti uzrokovano stvarima izvan Kosmosa, već stvarima koje se nalaze unutra i koje se kreću prema van – takvim stvarima kao što su duša ili duh, ili neka druga neutelovljena stvar. Jer nije telo ono koje pokreće živu stvar u njemu, čak niti bilo koje drugo telo ako u njemu nema duše.

9. Asklepije – Što time želiš reći, Trismegistose? Ne mogu li komadi drveta, kamenja i drugih stvari, onih koje nemaju dušu, pokretati tela?

Hermes – Ni na koji način, Asklepije. Nešto u telu, ono što pokreće nežive stvari, zasigurno nije telo; jer ono pokreće oboje, i telo onoga koji nosi i ono što je nošeno. Na taj način beživotna stvar neće pokrenuti stvar koja je bez života. Ono što se kreće [druga stvar] je živo i u tome se nalazi ono što pokreće.

Vidiš, stoga, kako je teško opterećena duša, jer ona sama nosi dva tela. Jasno je, čak štaviše, da se pokrenute stvari kreću u nečem i da su od nečega pokrenute.

10. Asklepije - Da, Trismegistose. Pokrenute stvari moraju se kretati u nečem praznom.

Hermes – Dobro zboriš, o [moj] Asklepije. Ono što je ništa jest praznina; samo je nepostojanje praznina, nepoznata postojanju. Jer ono što postoji nikada se ne može promeniti u prazninu.

Asklepije – Ali zar ne postoje neke stvari koje su prazne, o Trismegistose, kao što je prazan vrč, prazna posuda, čitavo rečno korito i druge slične stvari?

Hermes – Kakva velika greška, Asklepije! Misliš li da su pune i najispunjenije stvari prazne?

11. Asklepije – Kako to misliš, o Trismegistose?

Hermes – Je li vazduh tvar (eter), Asklepije?

Asklepije – Jeste.

Hermes – Ne prožima li ta tvar sve što postoji i, prožimajući, ne ispunjava li ih? A „tvar“ – ne sastoji li se od smese četiri (elemenata)? Stoga je puno vazduha sve ono što ti nazivaš praznim; a ako je puno vazduha, tada je puno i „četiri“.

Nadalje, iz toga proizlazi paradoks da je sve ono što ti nazivaš punim prazno – od zraka; jer ono ima svoj prostor ispunjen drugim telima i nije u tome sposobno primiti vazduh. Zato one stvari za koje si ti rekao da su prazne treba nazvati šupljinom, a ne prazninom. Činjenica je da su one ispunjene vazduhom i duhom.

12. Asklepije – Tvoje je dokazivanje (logos) nepobitno, o Trismegistose; vazduh je tvar. Nadalje, to je ono telo koje prožima sve stvari, i čineći to, ispunjava ih. No, kako ćemo nazvati prostor u kojem se sve kreće?

Hermes – Bestelesnim, Asklepije.

Asklepije – Šta je bestelesnost?

Hermes – Um i Razum (Nous) koji izranja iz onoga što je celovito, sveobuhvatno, oslobođeno svakoga tela, svaka greške, neprimetno telu i nedodirljivo, onaj koji stoji u samome sebi, koji sadrži i čuva one koji jesu, čiji zraci su Dobro, Istina, Svetlost iza svetlosti, Arhetip duše.

Asklepije – A šta je onda Bog?

13. Hermes – On nije ništa od svega toga. On je uzrok njihova postojanja, uzrok postojanja svega i svake individualnosti. Nije ostavio nikakav prostor za bilo šta nestvarno. Sve stvari dolaze iz onoga što postoji, a ne iz onoga što ne postoji. Jer osobina nestvarnog, nepostojećeg, jeste da ono nema moć da postane nešto, jer prirodno nema mogućnost postojanja. I obrnuto, stvari koje jesu, koje postoje, nemaju prirodu nestvarnog, nepostojećeg.

14. Asklepije – Govoriš ponovno da Bog jeste?

Hermes – Bog, dakle, nije Um (Nous), već uzrok Njegovog postojanja. Bog nije Duh, već uzrok što Duh jeste. Bog nije Svetlost, već uzrok postojanja Svetlosti. Stoga se Bog može poštovati pomoću ta dva imena (Dobro i Otac) – imena koja pripadaju Njemu samom i nikome drugom.

Jer niti jedan od drugih takozvanih bogova, ljudi ili *daimona* (sila, duhova) ne može nikada biti prema bilo kakvoj meri Dobar. To može biti samo Bog, i ništa drugo. Ostale stvari su odvojene od prirode Dobra; jer sve ostalo je telo i duša, a one nemaju mesta da bi sadržale Dobro (Uzvišeno).

15. Najveće od tog Dobra je takvo da čini realnost svih bića, telesnih i bestelesnih, čulnih i razumnih. To je Uzvišeno Dobro, to je Bog. Zato ne nazivaj ništa drugo dobrim, jer huliš, i nikada ne nazivaj Boga drugačije nego samo Dobrim, jer u protivnom, tada puno huliš.

16. Svako koristi izraz Dobro, ali šta je to – ne razume svako. Zato Boga ne poima svako, pa u neznanju oni zazivaju bogove i određene ljude koji nikada ne mogu biti dobri i koji nikada neće postati dobri. Dobro nije strano Bogu; ono je neodvojivo od Njega budući da je ono Bog sâm. Svi drugi besmrtni bogovi počašćeni su imenom 'Bog'. Međutim, sam Bog je dobar, ne zbog toga što mu se iskazuje počast, već svojom prirodom. Jer priroda Boga je jedino uzvišena Dobrota; Bog i Dobrota su jedna stvaralačka snaga iz koje izlaze sva stvaranja. Onaj ko daje sve, a ništa ne prima – dobar je. Bog daje sve i ne uzima ništa. Stoga je Bog Dobro (Uzvišeno) i (Uzvišeno) Dobro je Bog.

17. Drugo ime Boga je Otac, ponovno zato jer On je taj koji stvara sve. Zadatak oca je stvaranje. Zbog toga je podizanje dece velika i najpobožnija stvar u životu za one koji misle pravilno, a napuštanje života na zemlji bez deteta je velika nesreća i nepobožnost; onaj ko je bez dece, kažnjen je nakon smrti od daimona.

To je kazna: da je duša Čoveka bez dece osuđena na telo koje nema ni mušku ni žensku prirodu, stvar prokletu pod suncem.

Stoga, Asklepije, ne imaj naklonosti prema Čoveku bez dece, nego se radije sažali nad njegovom nesrećom, znajući da ga čeka kazna.

Neka sve ovo rečeno tebi, Asklepije, bude uvod u znanje o prirodi stvari.

KRAJ DRUGE KNJIGE

Knjiga III – Sveta propoved

1. Slava svih stvari je Bog, Božanstvo i Božanska priroda. Izvor svih stvari koje postoje jeste Bog, koji je i Um (Nous) i Priroda – materija. On je mudrost koja objavljuje sve stvari. Takođe je izvor Božansko – priroda, energija, neophodnost, kraj i ponovno stvaranje novog.

Jer u bezdanu beše beskonačna tama, voda i profinjeni inteligentni duh. Behu to Božje snage unutar haosa.

Tada se uzdigla Sveta Svetlost; i tamo se sakupilo pod Suvim Prostorom iz Vlažnih Suštinskih Elemenata. I svi bogovi podeliše sve stvari iz plodne Prirode.

2. Sva bića behu neodređena i još neispisana; lagane stvari tada su razdvojene i visoko podignute, a teške položile svoje temelje pod najvlažnijim delom Suvog Prostora. Univerzalne stvari ograničene su Vatom i smeštene u Dahu da bi se održale.

Nebo se pojavilo u sedam krugova¹. Njegovi bogovi pojavili se u obličju zvezda sa svim njihovim konstelacijama. Priroda je svoje delove spojila zajedno s bogovima u njoj. Obod Neba kretao se kružnom kretnjom, podržan Dahom Boga.

3. Svaki bog poslao je svoju vlastitu snagu koja mu je određena. I tako tamo nastadoše četvoronožne životinje, one koje pužu, one koje prebivaju u vodi i one s krilima, te svo plodno semenje, trava i mladica svakog cveta, noseći u sebi seme ponovnog postanka. Bogovi poslaše naraštaje ljudi kako bi ovi upoznali dela Božja, i da budu aktivni svedoci prirode; da se množe, da vladaju svime pod nebom i da spoznaju šta je Dobro; tako da se i dalje uvećavaju i nastavljaju uvećavati, množe i nastavljaju množiti. Kroz njihov začuđujuće delotvoran tok, bogovi

¹ Sedam krugova o kojima Hermes govori su sedam astralnih i mentalnih razina koje su u Bibliji opisane kao Jakovljeve lestve k Bogu, u Čoveku takođe nalazimo te lestve: to su vrtlozi energije (sedam čakri) koji nas spajaju sa tim razinama makrokozmosa.

poslaše svaku dušu odenutu u meso, kako bi ljudi razgledali puteve nebeskih bogova, Božja dela i aktivnost prirode, da spoznaju znakove onoga što je dobro, moć Boga i promenljivu sudbinu dobrih i zlih stvari, i da otkriju začuđujuće veštine dobrih umetnosti.

4. Tako ljudi počеше živeti, i njihova je mudrost rasla, skladno sudbini koju je odredio pridruženi hod kružećih bogova i njihovom nestanku na kraju.

Na zemlji će ostati moćna sećanja na radove njihovih ruku; kada se ciklusi počnu obnavljati, iza njih će ostati nejasan maglovit trag.

Jer svako rođeno telo s dušom, seme plodova i svako delo ruku nestaće, ali iz potrebe će se obnoviti ponovno, jednako obnavljanjem od strane bogova, kao i kružnim okretanjem ritmičkog točka Prirode.

Jer tamo gde je Božansko, tamo je i Prirodina uvek iznova stvarajuća kosmička mešavina, jer Priroda se takođe nalazi u božanskom.

KRAJ TREĆE KNJIGE

Knjiga IV - Gral ili monada

1. Hermes – Rečju (Logos), ne s rukama, Stvoritelj sveta je načinio čitav svet; stoga, razmišljaj o njemu kao o sveprisutnom i uvek postojećem, Tvorcu svih stvari, Jednom i Jedinom, koji je Svojom voljom stvorio sva bića.

Njegovo telo je takvo da ga nijedan Čovek ne može dodirnuti, videti, izmeriti; ono je nerastezljivo, i ne postoji ništa slično. Ono nije Vatra ni Voda, Vazduh ni Dah, ali sve to od njega dolazi. Već kroz to sve stvari postoje. Bivajući sada Uzvišeno Dobro, on poželi posvetiti to [Telo] Sebi Samom i postaviti Zemlju i obožavati je.

2. Dole On posla Kosmos tog nebeskog obličja – Čoveka, život koji ne može umreti, a opet život koji umire. Kosmos vlada nad životima živih bića, a Čovek to nadmašuje Rečju (Logos) i Umom (Nous). Jer Čovek je postao promatrač Božjeg rada; on Ga je poštovao i nastojao spoznati Njegovog tvorca.

3. Stoga, o Tate, Bog je svim ljudima dao Reč (Logos), ali još uvek ne i Um (Nous). On nije bio zavidan, jer zavist ne potiče od Njega, već je smeštena ispod, u dušama ljudi bez Uma (Nousa).

Tat – Zašto tada, o oče, Bog nije svakome dao deo Uma (Nousa)?

Hermes – Želeo ga je, sine moj, postaviti kao nagradu među duše.

4. Tat – Gde ga je postavio?

Hermes – Njime (Nousom) je ispunio moćni gral i poslao ga dole, pridruživši mu glasnika da to objavi u srcima ljudi:

„Krstite se ovim krštenjem grala², ona srca koja to mogu, imajući vere da ćete se uzdići njemu koji je dole poslao gral da biste shvatili zašto postojite.“

Mnogo je onih koji shvatiše Glasnikov proglas; poliše se vodom Uma (Nousa), dobivši udela u višem znanju; a kada su „primili Um (Nous)“ načinjeni su „savršenim ljudima“.

Ali oni koji ne shvatiše proglas, iako imaju pomoć razuma, a ne Uma (Nous), ne znaju kako su došli u postojanje i zašto.

² Ovde su vidljivi tragovi hrišćanskog učenja na Corpus. Gral, pehar, je ceremonijalna posuda, element vode. Gral ima bogatu simboliku, smatra se posudom obilja i posudom koja sadrži piće besmrtnosti; on simbolizuje i posudu koja je skupila Hristovu krv. Gral podrazumeva i kosmičku simboliku: jaje sveta podeljeno je na dva pehara – pehar neba i pehar zemlje.

5. Razumevanje takvih ljudi je kao u nerazumnih bića; bes i žudnja u njima su pomešani. Oni ne pridaju pažnju vrednim stvarima, već se okreću telesnim ugodnostima i njegovim apetitima, verujući da je Čovek rođen iz tog razloga.

Ali oni koji su primili delić Božjeg dara, oni su o Tate, sudimo li po njihovim delima, zadobili oslobođenje od smrtnih veza. Jer oni su u svome Umu (Nousu) obuhvatili sve stvari, sve što je na zemlji, na nebu i iza neba. Podignuvši se tako, oni vide Uzvišeno Dobro i shvataju, prepoznaju kao nesreću ovde provedeno vreme. Prezirući sve, jednako telesno i bestelesno, oni brzaju u Jedno i Jedino.

6. To je Tate, znanje Uma (Gnoza Nousa), viđenje božanski stvari. To je poimanje Boga, jer Gral je Božji.

Tat – Oče, i ja također želim biti kršten!

Hermes – Ako prvo ne mrziš svoje telo, sine, ne možeš voleti svoju Bit. Ali ako voliš svoju Bit, imaćeš Um (Nous), a imajući Um (Nous) dobićeš udeo u znanju.

Tat – Šta želiš time reći, o oče?

Hermes – Govorim da nije moguće, sine moj, dati sebi oboje – mislim na stvari koje propadaju i na božanske stvari. Jer, videvši da postoje dve stvari, telesne i netelesne, u kojima se razume propadajuće i božansko, Čoveku sa slobodom izbora ostavljeno je da bira jednu ili drugu. Ne može odabrati obe. U onim dušama kojima je ostavljen izbor, nestajanje jednog dovodi do objavljivanja moći drugog.

7. Izbor boljeg ne samo da dokazuje besprekornost onoga ko odabire, jer vidi da [taj izbor] Čoveka čini Bogom, nego se njime takođe iskazuje poštovanje Bogu. Izbor gorega, iako uništava Čoveka, uznemiruje Božji sklad do te mere kao što je procesija koja prolazi sredinom puta, nesposobna učiniti bilo šta drugo osim da zaprečuje prolaz drugim ljudima; tako su i oni ljudi koji se kreću u procesiji širom sveta vođeni ugodnostima tela.

8. Tako je to, o Tate. Ono što dolazi od Boga bilo je i uvek će biti naše. Ali ono što je zavisno od nas odbacimo bez odgađanja, jer to nije Bog, to smo mi koji smo uzrok zlih stvari koje više volimo od onoga što je dobro.

Vidiš li, sine, koliko je mnogo tela kroz koja moramo proći, kroz koliko mnogo skupina demona, kroz koliko mnogo nizova ponavljanja i ciklusa zvezda pre nego li dođemo Jednom i Jedinom Dobru? Jer Dobro nema druge obale; nije ograničeno, nema kraja i nema početka, premda nama izgleda kao da ima početak u Znanju.

9. Znanje stoga, nije početak Dobra, nego nam je pre početak onoga što treba biti spoznato.

Dohvatimo zato početak i brzo pređimo kroz sve [kroz šta moramo proći]. Vrlo je teško napustiti stvari koje smo navikli da koristimo, koje naš pogled posvuda susreće, i vratiti se drevnom i izvornom [Putu]. Oduševljava nas ono što se pojavljuje pred našim očima, dok ne verujemo u ono što ne vidimo. Zlo je očigledna stvar, dok se Dobro nikada ne može prikazati pred očima, jer nema oblik, niti ostavlja trag. Zato je ono poput samog sebe i različito od svega postojećeg. Nemoguće je da ono što nema telo učini sebe vidljivim telu.

10. Superiornost sličnog u odnosu na neslično, te inferiornost nesličnog u poređenju sa sličnim, nalazi se u sledećem:

Jedno je poreklo (početak) i koren, i u svim je stvarima kao poreklo i koren. Ništa nije bez porekla. Izrasta iz samog sebe, budući da je poreklo sveg ostalog. Svojevremeno je sebi, s obzirom da ne može imati drugo poreklo.

Zato je Jedan početak i sadrži sve brojeve, ali nijedan ne sadrži Njega. Stvara svaki broj, ali nijedan broj ne stvara Njega.

11. Sve stvoreno je nesavršeno i deljivo, kako bi povećalo stvoreno, ali i kako bi smanjilo; ali tako nešto se ne događa savršenom. Ono što se povećava, povećava se od Jednog, a umire kroz svoju vlastitu slabost kada više ne može sadržavati jedno. Sada, o Tate, to je lik Boga, nacrtan za tebe, onoliko koliko može biti. Posmatraš li jasno i odraziš li ga očima srca, veruj mi, sine moj, pronaći ćeš Put koji vodi gore. Ne, taj će lik sam postati tvoj Vodič, jer Viđenje [božansko] ima svoj poseban kvalitet. Čvrsto drži i privlači sebi one koji uspeavaju otvoriti oči, baš kao što kažu, magnet privlači gvožđe.

KRAJ ČETVIRTE KNJIGE

Knjiga V – Iako neočitovan, Bog je najočitovaniji

1. Izložiću ti ovu propoved (Logos), o Tate, kako bi upoznao tajnu Boga koji je prevelik da bi se imenovao. Shvati da će ono što se mnogima pojavljuje kao neispoljeno tebi postati najispoljenije. Da je ispoljeno, ne bi postojalo. Jer sve što je učinjeno ispoljenim, podvrgnuto je nastanku, jer je dovedeno u ispoljavanje. Ali, neispoljeno postoji uvek, jer nije poželelo da postane ispoljeno. Uvek jeste i čini ispoljenim sve druge stvari.

Ono što stvara manifestovano, nije sâmo manifestovano, jer nije stvoreno. Ali imaginacijom sve likove donosi u um. Stvari koje su rođene pripadaju samo imaginaciji, jer imaginacija nije ništa drugo nego rađanje.

2. Jasno je da Jedan nije rođen, da nije zamišljen i da je nemanifestovan, te da se pojavljuje kao sve vrste likova, kroz sve i u svemu i posebno onima kojima se želi pojaviti.

Sine moj, Tate, prvo se moli našem Gospodu i Ocu, Jednom i Jedinom iz kojega Jedan dolazi da bi ti pokazao svoju milost kako bi bio sposoban pojmiti Boga, toliko velikog da čak samo i jedan Njegov zrak može sjajiti u tvom umu. Za jasnu spoznaju pojmi neočitovano, s obzirom da je ono sâmo također neočitovano.

Ako si dovoljno jak, On će se pojaviti oku tvoga uma, o Tate. Jer Gospod se nikome ne daje, već se očituje kroz čitav svet.

Ti imaš moć zadobiti misao, videti je i uhvatiti je svojim vlastitim „rukama“ te licem u lice gledati Božji lik. Ali ako ne možeš videti ono što je očitovano unutar tebe samoga, kako se može Bog, koji je Sam unutar tebe, pojaviti tebi kroz tvoje [vanjske] oči?

3. Ako Ga želiš videti, promisli o suncu, kretanju meseca, promisli o poretku zvezda. Ko je On koji nadzire taj red? Jer sav poredak ima svoje granice ograničene mestom i brojem.

Sunce je najveći Bog od svih bogova na nebu, pred kime svi nebeski bogovi ustupaju kao pred kraljem i učiteljem. I On, toliko velik, veći od zemlje i mora, dopustio je da ima iznad sebe zvezde koje se okreću, a manje su od njega. Stoji li u strahopoštovanju pred bilo kime? Boji li se ikoga, o sine? Ne slede li sve one zvezde koje su u nebu sličan, ako ne već istovetan tok? Ko je svakom odredio pravac i veličinu njihovog tela?

4. Taj Veliki medved okreće se oko sebe i nosi čitav univerzum zajedno sa sobom. Ko je vlasnik tog instrumenta? Ko je postavio granice oko mora? Ko je zemlju postavio na njeno mesto?

Postoji neko, o Tate, ko je Stvoritelj i Gospodar svih tih stvari. Nemoguće je da mesto, broj i mera budu održani, a da ih niko nije stvorio. Jer sav je red stvoren, a ono što nema mesto i meru – nije stvoreno; ne, čak ni to nije bez gospodara, sine moj. Jer ako neredu nešto nedostaje, a to je da ne gospodari uobičajenim radom reda, on je takođe pod gospodarom – onim koji još nije uspostavio njegov red.

5. O, da ti mogu narasti krila, da se možeš vinuti u vazduh i stati između neba i zemlje, mogao bi videti čvrstoću zemlje, tekuće stanje mora, kretanje reka i slobodan tok vetrova, predivnu vatru, okretanje zvezda, brzinu nebeskog kretanja koje okružuje sve te stvari.

Kakav blagoslovljen pogled, sine moj, videti sve to u jednom trenutku; nepokretno kako se kreće, neočitovano kako postaje očitovano. Po čemu je načinjen taj poredak Kosmosa i Kosmos koji vidimo da je uređen.

6. Ako takođe želiš videti Boga kroz ono što je podložno smrti, jednako na zemlji kao i na moru, pomisli da je Čovek oblikovan u utrobi, sine moje, i ispitaj pažljivo umeće Boga koji ga je oblikovao, i nauči ko je oblikovao ovaj lepi i bogoliki lik Čoveka.

Ko je oblikovao oči? Ko je probio nosnice i uši? Ko je otvorio usta? Ko je rastegnua i učvrstio živce? Ko je sproveo vene njihovim kanalima? Ko je ojačao kosti i prekrrio meso kožom? Ko je razdvojio prste? Ko je pojačao petu na stopalima? Ko je izdubio telesne prolaze, ko je rastegnua slezinu? Ko je srce oblikovao poput piramide i združio mišiće? Ko je postavio jetru? Ko je načinio šupljine u plućima i želudac načinio tako velikim? Ko je oblikovao najlepše delove tako da se oni mogu videti i prekriti one ružne delove?

7. Vidi koliko je mnogo veštine nastalo iz jedne stvari i koliko je mnoštvo oblika načinjeno jednim utiskom; i sve predivne stvari, i sve izmerene stvari, i sve različite stvari. Ko je načinio sve to? Koja majka, koji otac, ako ne neočitovani Bog, koji je sve stvari stvorio Svojom Vlastitom voljom?

8. Niko neće reći da su kip ili slika nastali bez kipara ili slikara; kako bi onda sav taj rad mogao nastati bez svoga stvaraoča? Kakva slepoća! Kakvo svetogrđe! Kakva bezumna drskost! Moj sine Tate, svojeg Stvoritelja nikada ne lišavaj dela stvaranja. On je veći od bilo čega što ime Božje uključuje, toliko je velik Otac svega. Jer On je Jedan Jedin i Njegov je zadatak da bude Otac.

9. Siliš me da govorim odvažnije. Njegova je priroda da zamisli sve stvari i stvori ih. Kako bez Stvoritelja ništa ne dolazi u postojanje, niti On ne bi postojao večno da nije uvek stvarao sve stvari na nebu, u vazduhu, na zemlji, u moru, posvuda po univerzumu, svugde u Kosmosu, u onome što jeste i onome što nije. Ne postoji ništa u svemu tome što nije On sam. I sve stvari koje jesu i stvari koje nisu su On sam. Jer stvari koje jesu On je učinio očitovanim, a stvari koje nisu On sadrži unutar sebe.

10. On je Bog, veći od imena. On je neočitovan, a ipak je najočitovaniji. On je taj kojeg um može kontemplirati. On može biti viđen očima. On je bestelesan, a ipak ima mnogo tela ili, bolje rečeno, svako telo.

Ne postoji ništa što On nije. Jer On je sve što postoji i On zato ima sva imena, jer sva imena dolaze od jednog Oca. Zbog toga On sam nema ime, jer je On Otac svega.

Ko može pevati hvale tebi ili slaviti tebe?

Kamo da pogledam da bih te slavio: iznad, ispod, unutra ili izvana? Za tebe nema puta, nema mesta, niti bilo kojeg drugog postojanja.

Sve je u tebi, sve dolazi od tebe. Ti daješ sve i ne uzimaš ništa. Jer ti imaš sve i ne postoji ništa što ti nemaš.

11. Kada ću pevati tebi hvale? Jer niko ne može pojmiti tvoj sat ili tvoje vreme. Zbog čega ću pevati himne? Za ono što si objavio ili za ono što si sakrio? I zašto ću te veličati? Zbog toga što si drugo od mene? Zato jer imaš nešto što nije moje? Jer si nešto drugo?

Ali Ti si sve što sam ja; Ti si sve što ja činim; Ti si sve što ja govorim. Ti si sve i ne postoji ništa što Ti nisi. Ti si sve što postoji i sve što ne postoji – Um (Nous) kada misliš i Otac kada činiš, Bog kada ispunjavaš životom, Dobro i Stvoritelj svih stvari.

Jer najfiniji deo materije je vazduh, vazduha - duša, duše - um, a uma Bog.

KRAJ PETE KNJIGE

Knjiga VI – Samo je u Bogu dobro i nigde drugde

1. Dobro, o Asklepije, ne nalazi se ni u čemu već samo u Bogu; Dobro je uvek Bog sam. Ako je zaista tako [Dobro] mora biti suština, jer svaka vrsta kretnje i oslobođenje od nje (iako ništa nije slobodno od nje), ima postojanu energiju oko sebe, nikad premalu, nikad preveliku i uvek u dovoljnoj količini. Jer Jedan je izvor svega, a ono što snabdeva sve je Dobro. Čak štaviše, kada kažem da snabdeva sve, zauvek je Dobro. A ono ne pripada nikome drugom nego Bogu Samom. Ništa mu ne nedostaje, jer kada bi nešto želeo bio bi zao; ništa za Njega nije izgubljeno i ništa ga ne može rastužiti, jer duboka žalost je nasleđe zla.

Nijedno biće nije moćnije od Boga, nijedno biće ne može ga podrediti sebi. On ne trpi bilo kakvu nelagodu od bilo koga te zbog toga On voli svakoga. Nijedno biće ne pokazuje mu neposlušnost te time ne uzrokuje njegovu ljutnju; nijedno biće nije mudrije od Njega pa time ne uzrokuje Njegovu ljubomoru.

2. Budući da Njegovom postojanju ne pripada ništa od svega toga, šta ostaje ako ne Dobro? Jer kao što se nijedno zlo ne pronalazi u takvom izvanrednom Biću, tako se ni Dobro ne pronalazi u jednoj od tih nedaća.

Ali svi drugi jadi postoje u svakom biću: u malom i velikom, u individualnim bićima i u tom samom živom biću (kosmosu), koje je veće i moćnije od svih bića i svih stvari.

Ono što je podvrgnuto rođenju puno je patnje, jer samo rođenje je patnja. A tamo gde je patnja nema Dobra. Tamo gde se nalazi Dobro nema patnje. Gde je dan, nema noći. Tamo gde je noć, nema dana.

Stoga Dobro ne može biti u postojanju, već samo u onome što nije rođeno. S obzirom da u fizičkom svetu postoji zaliha svega, i Dobro ga prožima obilno. Na ovaj način kosmos je dobar, budući da stvara sve stvari; dobar jer je vezan uz svoj kreativni aspekt, ali u svemu ostalom nije dobar. Jer podvrgnut je patnji i kretanju te stvara sve stvari predodređene za patnju.

3. Dobro je unutar Čoveka ograničeno merom zla. Jer u Čoveku se malo dobra broji kao dobro. Dobro je za njega najmanja količina zla. Stoga za njega dobro ne može biti oslobođeno zla. U Čoveku je dobro naopako korišćeno, a kada se loše koristi, dobro više ne ostaje, a kada ga nema, rađa se zlo.

Zato je Dobro jedino u Bogu ili je pre Bog sam to Dobro. Zato, o Asklepije, izraz 'Dobro' postoji samo za Čoveka, a nikada u stvarnosti, jer je to nemoguće.

Materijalno telo ne daje mu mesta, jer je svugde brzo vezano zlom, bolovima, željama, strastima, obmanama, glupim razmišljanjima.

I, Asklepije, najgore od svega je da se svaka od tih netom spomenutih stvari što se nalaze u Čoveku smatra najvećim dobrom, dok je zapravo svaka nenadmašivo zlo. Pohlepa, koren svakog zla, Čovekova je greška; to je odsustvo Dobra.

4. Zahvalan sam Bogu što je u moj um stavio čak i ukus znanja o Dobru, jer to Dobro ne može postojati u svetu. Jer svet je celokupni zbroj zala, ali Bog je Dobro i Dobro je Bog.

Jer vrline predivnih stvari nalaze se oko Njegove prave prirode i na neki se način pojavljuju još čišće i jednostavnije, jer su od Boga. Treba imati hrabrosti reći, o Asklepije, da je suština Boga predivna, ako On uopšte ima suštinu; ali ni lepota ni Dobro ne mogu se pronaći u stvarima kosmosa. Sve stvari koje ulaze u naš pogled likovi su i slike. Ali ono što ne dolazi u vidokrug oka, najviše je savršenstvo lepote i dobrote. Kao što oko ne može videti Boga, ne može videti lepotu i dobrotu. Jer to su osobine Boga, savršene i potpune, koje pripadaju Njemu samom. One su Njegove vlastite, neodvojive i najviše voljene; Bog ih voli jednako kao što one vole Boga.

5. Ako uzmogneš pojmiti Boga, pojmićeš lepotu i Dobro, natkriljujuću Svetlost, koje je načinjeno svetlijim od Svetlosti Božije. Ta je lepota neuporediva i to se Dobro ne može oponašati, budući da

je u Bogu Samom.

Zato, kada spoznaš Boga, moraš takođe spoznati lepotu i Dobro. To ne dele druga živa bića, s obzirom da su nedeljiva od Boga. Ako tražiš Boga, tada tražiš i lepotu. Postoji jedan put koji vodi toj lepoti: predanost udružena sa znanjem.

6. Zato se oni koji ne znaju i koji ne slede Put Predanosti usuđuju govoriti o Čoveku kao lepom i dobrom, iako oni nikada nisu videli komadić Dobra; okruženi su svakom vrstom zla i misle za loše da je dobro, pa ga koriste neumereno, čak se bojeći da bi ga mogli izgubiti. Iz petnih žila se bore ne samo da bi ga sačuvali, nego i da bi ga povećali.

Takve su stvari, koje ljudi nazivaju dobrim i predivnim, Asklepije, stvari od kojih ne možemo pobeći ili ih mrzeti. A najteže je od svega da ih trebamo i da ne možemo živeti bez njih.

KRAJ ŠESTE KNJIGE

Knjiga VII – Najveća bolest među ljudima je neznanje o Bogu

1. Kamo posrćete vi pijandure, opijeni vinom neznanja, koje više ne možete podneti već ga povraćate?

Stanite, budite razboriti! Pogledajte gore očima srca! A ako ne možete svi vi, tada barem oni koji mogu. Zlo neznanja preplavljuje čitavu zemlju i potpuno uništava dušu ograničenu telom, ne dopuštajući joj da dosegne luku Spasa.

2. Neka vas zato ne odnese velika bujica; iskoristite struju. Neka oni koji od vas uzmognu pronaći luku Spasa uvedu svoj brod u nju i potraže onog koji će vas primiti za ruku i provesti kroz vrata znanja.

Tamo sija jasno svetlo koje bistri tamu, gde nijedna duša nije opijena, nego su sve razborite i traže srcem Njega koji želi biti viđen.

Nijedno uho ne može Ga čuti, nijedno oko ne može Ga videti, nijedan jezik ne može o Njemu govoriti, već samo um i srce.

Ali prvo morate skinuti odeću koju nosite – mrežu neznanja, rukotvorinu zla, lanac zla, pojas tame, živuću smrt, osećajno truplo, noseću grobnicu, kradljivca u svojoj kući, onoga koji mrzi kroz ono što voli i donosi zlo kroz ono što mrzi.

3. Takva je mrska odeća koju nosiš, koja te veže dole onda kada pogledaš gore i vidiš lepotu istine i Uzvišeno Dobro što leži u tebi. Mrzećeš zlo te odeće i spoznaćeš njegovu lažnost. To te zavelo, stvorilo privid osećaja koji nisu potvrđeni, koji su neopazivi; jer to im je zaprečilo put prema gore s mnogo grubljom materijom i ispunilo ih mrskom žudnjom tako da ne čuju ono što bi trebalo čuti i ne vide ono što bi trebali videti.

KRAJ SEDME KNJIGE

Knjiga VIII – Nijedna od postojećih stvari ne nestaje, već ljudi pogrešno govore o njihovim promenama kao o uništenju i smrti

1. [Hermes:] Sada, sine moj, moramo govoriti o duši i telu: na koji je način duša besmrtna i odakle aktivnost što izgrađuje telo i razgrađuje ga.

Jer ne postoji smrt za bilo koju stvar; razumevanje te reči je besmisleno ili se izgubio prvi slog budući da se izgovara „smrtan“ umesto „besmrtan“.

Smrtnost je destrukcija, a ništa u kosmosu nije uništivo. Ako je Kosmos drugi Bog, život koji ne može umreti, nemoguće je i da bilo koji deo tog besmrtnog bića umre. Sve u kosmosu deo je kosmosa, a ponajviše Čovek, razumno biće.

2. Prvi Bog svega je večna činjenica, nerođen i Stvoritelj svega. Drugi je Njegova slika, Kosmos, kojega je On doveo u postojanje, kojega On održava i hrani, čini besmrtnim tako da pomoću vlastitog Oca on večno živi kao besmrtan.

Ono što nastavlja da živi različito je od Večnog; jer On nije nastao iz nečeg drugoga, pa čak i da jeste, nije nastao od Samoga Sebe, već On postoji oduvek.

On je večan. Zbog njega je sve večno. Otac je večan zbog Njega, ali Kosmos je večan i besmrtan jer je rođen od Oca.

3. Iz tvari smeštene ispod (kosmosa) Otac je načinio univerzalno telo i, skupivši ga načinio ga je sfernim, prenoseći ovaj kvalitet na ono na čemu je On radio: na besmrtnu i večnu tvarnost. Ali On, Otac, ispunjen Svojim idejama, posejao je živote u sferu i zatvorio ih kao unutar pećine, unoseći život u svaku vrstu življenja.

On je s besmrtnošću zaodenuo univerzalno telo kako taj materijal ne bi pozeleo da se odvoji od sastava tela i razgradi se u vlastiti izvorni nered.

Jer materija, sine, kada još nije bila otelovljena, beše u neredu. A ovde dole još uvek zadržava prirodu nereda, obuhvatajući preostale male živote – ono što se povećava i smanjuje, a što ljudi nazivaju smrću.

4. Taj nered postoji oko zemaljskih bića. Nebeska tela imaju poredak koji im je Otac pridružio kao njihov, a obnavljanjem svakog od njih taj se poredak održava kao neuništiv.

„Obnavljanje“ tela na zemlji osobina je njihovog sastava, jer rastvaranje ih obnavlja u ona tela koja nikada ne mogu biti rastvorena, to jest, koja ne poznaju smrt. Stoga, radi se o lišavanju čula, ali ne i o uništavanju tela.

5. Treće živo biće, Čovek, rođen je po slici Kosmosa i ima um po Očevoj želji, iznad svih zemaljskih bića. Ne samo da ima osećaj s drugim Bogom (Kosmosom, manifestovanim), nego takođe ima predstavu o prvom (nemanifestovanom). On poima drugog Boga kao telo, a prvoga on poima bez tela i kao Um (Nous), što je Uzvišeno Dobro.

Tat – Dakle, to biće, Čovek, ne umire?

Hermes – Čuti, sine! Shvati šta je Bog, šta je Kosmos, šta je život koji ne može umreti i koji je život podložan rastvaranju. Shvati da je Kosmos načinjen od Boga i u Bogu, a Čovek pomoću Kosmosa i u Kosmosu.

Izvor, i granica, i ustrojstvo svih stvari je Bog.

KRAJ OSME KNJIGE

Knjiga IX – O mislima i čulima

1. Juče sam dao Savršenu Propoved, Asklepije; danas smatram da je nužno slediti rečeno i govoriti detaljno o čulnoj percepciji.

Čulna percepcija i razumevanje izgledaju različiti jer je prvo povezano s materijom, a drugo s tvarnošću. Meni se čini da su oboje jedno i da se u Čoveku ne razlikuju. Jer u drugim živim bićima čulo je jedno s prirodom, dok u Čoveku postoji razumevanje.

Um (Nous) se razlikuje od misli kao i Bog od božanstvenosti. Božanstvenost dolazi od Boga kao što razumevanje, bivajući srodnim s Rečju (Logos), dolazi do Uma (Nousa). Zapravo su razumevanje i Reč (Logos) instrumenti jedno drugoga, jer niti je Reč izgovorena bez razumevanja, niti se razumevanje pojavljuje bez Reči.

2. Stoga, čula i razumevanje zajedno teku Čovekom, budući da obavijaju jedno drugo. Nemoguće je razmišljati bez čula niti opažati bez razmišljanja.

Ali moguće je, kažu, zamisliti stvar bez čula, a to čine oni koji zamišljaju vidljive predmete u snovima.

Meni se čini da se obe aktivnosti događaju u snoviđenju, budući da obe izrastaju u osećaju koji delimično pripada telu, a delimično duši; kad god su oba dela osećaja u saglasju, nastaje razumevanje rođeno iz Nousa.

3. Um (Nous) poima sve misli, dobre kad prima seme od Boga, a suprotne kada ih prima od demona, budući da ne postoji nijedan deo kosmosa slobodan od demona. S obzirom da je demon osvetljen Božjom svetlošću (ljudske duše), krade je i seje dalje seme svoje energije.

Um (Nous) poima tako posejano seme: blud, ubistvo, nasilje prema ocu, svetogrđe, davljenje, samoubistvo skokom sa stene i sva druga dela kao delo zlih demona.

4. Nekoliko je semena Božjih, ali ona su moćna, predivna i dobra: vrlina, samokontrola i predanost Bogu. Predanost Bogu je znanje o Bogu. Onaj ko je to znanje otkrio ispunjen je svime što je dobro; obdaren je božanskim razumevanjem koje nije kao razumevanje mnoštva.

Zato oni koji znaju nikada ne ugađaju mnoštvu niti mnoštvo ugađa njima. Oni izgledaju kao ljudi i postaju predmetom poruge; mrze ih, preziru, pa čak ih i osuđuju na smrt.

Zato kažemo da zlo mora živeti ovde dole na zemlji, gde je njegovo vlastito mesto. To mesto je Zemlja, a ne Kosmos, kako neki nepobožni jezici tvrde. Međutim, onaj ko je predan Bogu, podnosiće sve kada je spoznao Znanje (Gnoza). Takvom su Čoveku sve stvari dobre, čak i one koje su zle za druge te ih namerno upućuje Znanju; on sam zle stvari čini dobrima.

5. Ponovno se vraćam raspravi (Logos) o čulima. Jer korišćenje čula s razumevanjem osobina je Čoveka. Ali, kako sam već rekao, nije svaki Čovek sposoban za razumevanje, jer jedna vrsta ljudi bavi se materijalnim stvarima, dok se druga bavi postojanjem.

Jer materijalan Čovek, kao što rekoh, udružuje se sa zlom i prima seme svojih misli od demona, dok se stvarni ljudi udružuju s dobrim, i spasava ih Bog.

Bog je Stvoritelj svih stvari i u svom stvaranju sve ih je stvorio nalik Sebi; ali oni su, dok postaju dobri očitujući svoju aktivnost, neproductivni.

Kosmički tok stvara različite vrste naraštaja, čineći neke okaljane zlom, pročišćujući druge dobrotom.

Kosmos, o Asklepije, ima svoj razum i razumevanje, ne kao Čovek, ne toliko mnogostruk, već bolji i jednostavniji.

6. Osećaj percepcije i razumevanje kosmosa su jedno. Oni su Instrument Božje volje kojim se stvaraju sve stvari i kojim se vraćaju tom jednom. Organizovan je tako da unutar sebe čuva seme koje je primio od Boga, da bi se sve manifestovalo, da bi se tada rastvorilo te ponovno iznova

stvorilo. Poput Dobrog Baštovana Života, rastvorene stvari uzima sebi i obnavlja ih kroz proces transformacije.

Ne postoji ništa čemu ne daje život. Uzimajući sve u sebe, čini ih živima, i u isto vreme Mesto Života i njegov Stvoritelj.

7. Različita su tela izgrađena od materije. Neka su od zemlje, neka od vode, neka od vazduha, neka od vatre. Ali sva su ona sastavljena. Neka su složenija, neka jednostavnija. Ona složenija su teža, ona jednostavnija lakša.

Brzo kretanje toka Kosmosa stvara različite kvalitete bića. Pritisak vazduha od toga je kontinuiran i daje kvalitet telima jednako kao i obilje života.

8. Bog je otac Kosmosa (Demijurg), Kosmos je otac onoga što je unutar njega. Kosmos je sin Boga, a ono unutar Kosmosa stvoreno je od Kosmosa (od Demijurga).

I ispravno je nazvan Kosmosom (poretkom) jer on svim stvarima daje poredak kroz raznolikost njihovog porekla i kontinuitet života, kroz neumornu aktivnost i brzinu neophodnosti, kroz sastav njegovih elemenata i poredak onoga što dolazi u postojanje.

Da se to naziva „poretkom“, nužno je i pogodno. Tada čulna percepcija i razumevanje svega što živi dolazi u njih izvana. Oni udišu ono što drži ih kao dar Boga.

9. Ali Bog nije, kao što neki misle, bez čulne percepcije i bez razumevanja. U svom praznoverju ljudi tako bezbožno govore.

Jer, Asklepije, sve stvari koje postoje nalaze se u Bogu. Njih je stvorio Bog i one zavise od Njega – jednako stvari koje deluju kroz telo, stvari koje kroz tvarnost duše čine da se druge kreću, stvari koje pomoću duhova čine druge stvari živima i one koje uzimaju u sebe istrošene.

Pre ću reći da Bog ne sadrži ta bića; reći ću istinu – On je sve to. To je čulna percepcija i razumevanje Boga: uvek pokreće sva bića i nikada neće nastupiti vreme kada će bilo šta od Njega biti napušteno. Kada god govorim o bićima, govorim o Bogu, jer Bog održava bića i ništa nije izvan Njega kao što ni On nije izvan ničeg.

10. O Asklepije, sve će ti se stvari pokazati istinite ako ih razumeš, ali ostaneš li neuk, nećeš u njih verovati.

Shvatiti znači verovati, neverovati znači ne shvatati.

Moja reč (Logos) vodi k istini. Moćan je um, velik, i kada je vođen umom prema nekoj tački, ima moć da dođe do istine.

Kada je um shvatio sve stvari i spoznao da su u skladu s onim što je već prevedeno razumom, tada veruje i pronalazi počinak u Predivnoj Veri.

Oni koji uz Božju pomoć shvate sve što je sada izgovoreno, oni veruju; ali oni koji ne razumeju, ne veruju u to. Neka toliko bude rečeno u pogledu razumevanja i čulne percepcije.

KRAJ DEVETE KNJIGE

Knjiga X – Ključ

1. Hermes – Svoju jučerašnju raspravu (Logos) posvetio sam tebi, Asklepije, pa je danas pravično posvetiti je Tatu, posebno što je to sažetak Glavne Propovedi (Logoi) koja je upućena njemu. Stoga, „Bog”, „Otac” i „Dobro”, o Tate, imaju istu prirodu, ili tačnije, energiju. Jer ime prirode znači rast, budući da se odnosi na bića koja se menjaju i koja su jednako pokretna i nepokretna; odnosi se na nebesko i ljudsko, a oboje Bog želi u postojanju. Raspravili smo o energiji koja je drugde te o drugim božanskim i ljudskim stvarima koje se moraju imati na umu kada se spominje ova tema.

2. Božja energija stoga je Njegova volja, a Božja suština je htenje da sve stvari postoje. Jer šta je „Bog”, „Otac” i „Dobro” ako ne postojanje svih stvari, čak i onih koje još nisu, šta drugo ako ne sama suština svega što jeste? To je Bog, to je Otac i to je Dobro; Njemu nije dodato ništa od svega ostalog, iako je Kosmos, to jest Sunce, njima otac koji pokazuje njihove osobine, on nije na isti način uzrok Dobra u živim bićima, niti njihovog života.

Ako je on Otac, u potpunosti su pod nadzorom volje Uzvišenog Dobra, bez kojeg ništa ne može biti ili postati.

3. Roditelj je uzrok života svoje dece, jednako s očeve kao i s majčine strane, primajući želju od Uzvišenog Dobra kroz Sunce, jer je Dobro kreativno načelo.

A takvu moć ne može posedovati niko drugi nego samo on koji ništa ne uzima već želi da sve stvari postoje; neću Tate, reći „koji stvara“.

Jer tokom drugog vremenskog razdoblja Stvoritelj je nepotpun po tome što ponekad stvara, a ponekad ne, jednako u kvalitetu kao i u kvantitetu [onoga što se stvara]. Ponekad stvara mnoge stvari posebne vrste, a ponekad one suprotne od njih. Ali „Bog”, „Otac” i „Dobro” uzrok su postojanja svega.

4. Zbog toga su sve ove stvari za one koji mogu da vide. Bog želi tako i tako jeste; zaista je to za Čovekovo dobro. Priroda je Uzvišenog Dobra da bude spoznato, o Tate.

Tat – Oče, ispunio si nas dobrim i najlepšim viđenjem tako da je oko moga uma gotovo postalo predmet poštovanja.

Hermes – Jer viđenje Dobra nije poput sunčevih zraka koje silovito zaslepljuju oči i uzrokuju njihovo zatvaranje. Upravo suprotno, sjaji i povećava viđenje oka sve dok je Čovek sposoban zadržati prodor tog sjaja koji samo um može videti. Ne samo da dolazi dole do nas najbrže, već nam niti ne škodi, i instinkt je ispunjen besmrtnim životom.

5. Zaista, oni koji su sposobni da upiju više od tog Viđenja od drugih, često gube svesnost o telu u tom najlepšem viđenju, kao što se dogodilo našim precima Uranu i Kronu.

Tat – Može li se to dogoditi nama, o oče?

Hermes – Zaista može, o sine moj! Ali mi smo još preslabog vida i nismo dovoljno jaki da bi smo zadržali lepotu tog Uzvišenog Dobra. Kada o tome ništa nećeš moći reći, tada ćeš to videti; jer iskustvo o tome je tišina Boga i povlačenje svih čula.

6. Onaj ko je pojmiyo ovo, ne može pojmiti drugo; onaj koji je duboko promišljao, ne može promišljati o bilo čemu drugome, ne može čak ni pokrenuti telo. Oslobođen svih telesnih kretnji i čula, on ostaje miran.

Kada je to rasvetlilo čitav um i čitavu dušu, ponovno se rasplamsava i povlači čitavog Čoveka iz tela, transformirajući ga u suštinsko biće.

Nemoguće je, sine moj, da duša koja je videla lepotu Uzvišenog Dobra postane Bog dok je u telu.

7. Tat – Šta misliš time „postati Bog”, oče?

Hermes – Svaka odvojena duša prolazi kroz transformaciju, sine moj.

Tat – Šta misliš kada kažeš „odvojena“?

Hermes – Nisi li čuo u Glavnoj Propovedi da su sve duše koje lutaju čitavim univerzumom odvojene od jedne Duše, Duše svega? Zaista postoji mnogo transformacija tih duša, od kojih su neke srećne više, a druge manje.

One koje bejahu bića koja su puzala promenjene su u vodena bića, duše vode promenjene su u bića zemlje, one koje žive na zemlji u bića s krilima, a duše koje žive u vazduhu menjaju se u ljude, dok ljudska bića postižu prvi korak besmrtnosti promenom u daimone (u duhovna bića, nezavisna od tela).

I tako ona kruže u horu Nepogrešivih Bogova. Postoje dva hora Bogova: jedan je Nepogrešivi, a drugi je Lutajući. A to je najsavršenija slava duše.

8. Ali ako duša koja je ušla u ljudsko telo ostaje zla, ona ne kuša besmrtnost niti učestvuje u Dobru. Ona se vraća natrag na put koji vodi bićima koja puze. To je osuda duše. Zato je neznanje zlo duše. Jer duša koja nema znanja o stvarima koje jesu, ili znanja o njihovoj prirodi, ili o Dobru, zaslepljena je telesnim požudama i bacana tamo-amo.

Ta izopačena duša, ne znajući ono što jeste, postaje rob tela čudnog oblika u jadnom stanju; ne kao onaj ko vlada, već kao onaj kojim se vlada. Nosi svoje telo kao teret i ne zapoveda, već sluša zapovesti. To neznanje je zlo duše.

9. S druge strane, vrlina duše je Znanje. Jer onaj ko zna, dobar je i pobožan još za vreme zemaljskog života.

Tat – Kakva je to vrsta Čoveka, o oče?

Hermes – Onaj ko provodi vreme raspravljajući i slušajući raspravljanje, sine moj, bori se sa senkom. Jer „Bog“, „Otac“ i „Dobro“ ne mogu se izgovoriti ni čuti.

I iako je tako, sva bića imaju čula, jer bez njih ne bi mogla živeti. Ali Znanje je sasvim drugačije od čula, jer čula izrastaju uz pomoć onoga što ima vlast nad nama, dok je Znanje kraj nauke, a nauka je Božji dar.

10. Sva je nauka bestelesna; koristi um kao instrument baš kao što um koristi telo.

Oboje, stoga, dolaze u telo, razum i materija. Sve stvari moraju biti sastavljene od kontrasta i suprotnosti; ne može biti drugačije.

Tat – Ko je, onda, taj materijalni Bog o kojem govoriš?

Hermes – Kosmos, predivan, ali ne dobar; jer on je materijalan i lako opažajan; i iako je prvi od opažajnih stvari, on je drugi nivo postojanja i nepotpun je.

Iako nikada nije rođen u vremenu, ali oduvek jeste, on postoji u stvaranju i stvara kvalitet i kvantitet. On je pokretan, a stvaranje je pokret sveukupne materije.

11. Nepokretni Nous pokreće materiju na sledeći način, budući da je Kosmos sfera, to jest glava. Iznad glave ne nalazi se ništa materijalno, baš kao što nema ničega materijalnog ispod stopala, gde je sva materija.

Stoga je Nous glava, a sam je pokretan kao sfera, to jest, na način koji odgovara glavi.

Tako je sve ono što je sjedinjeno u „tkivu“ te „glave“ duša, i besmrtno je po svojoj prirodi. Jednako kao što je telo načinjeno u duši, tako i sve sjedinjeno s glavom ima dušu znatno više nego što je ima telo.

One stvari koje su udaljenije od ovoga „tkiva“ – tamo gde su stvari koje imaju veći udeo tela nego duše – po svojoj su prirodi podvrgnute smrti.

Celina je, međutim, život. Tako se Kosmos sastoji od oboje – od materije i Nousa.

12. Kosmos je prvo od živih bića, dok je Čovek drugo, odmah nakon njega, iako je prvo živo biće podvrgnuto smrti.

Čovek ima istu snagu duše u sebi kao i druga živa bića; ipak, on nije samo ne-dobar nego je čak i

zato je zbog toga smrtan.

Iako Kosmos nije dobar po tome jer je podvrgnut kretanju, nije zao, te zbog toga nije podvrgnut smrti. Ali Čovek je zao, jer je podvrgnut kretanju i smrti.

13. Načela Čoveka su ova: um (Nous) u razumu (Logos), razum u duši, duša u duhu i duh u telu. Duh prožima [telo] kroz vene, arterije i krv, podražavajući kretnje živih bića. Zato neki ljudi misle da je duša krv, ali greše. Oni ne razumeju da se onda, kada se duh mora povući u dušu, krv zgrušnjava, vene i arterije postaju prazne, a živo biće tada se premešta; i to je smrt tela.

14. Sve stvari zavise od jednog Izvora, a on zavisi od Jednog i Jedinog. Izvor je, međutim, pokrenut kako bi ponovno postao Izvor, dok Jedan ostaje uvek i nepokretan je.

Stoga postoji ovo troje: „Bog”, „Otac” i „Dobro”, Kosmos i Čovek.

Bog sadrži Kosmos, a Kosmos Čoveka. Kosmos je sin Boga, Čovek je sin Kosmosa i kao takav unuk je Boga.

15. Bog ne zanemaruje Čoveka. Ne, poznaje ga celovito i Bog sâm želi biti spoznat.

To je jedino spasenje za Čoveka – spoznaja Boga. To je uspon do najvišeg staništa bogova. Samo uz pomoć Njega duša postaje dobra; ali nije dobra zauvek, jer postaje kvarna, a to se događa iz nužnosti.

Tat – Kako to misliš, o Trismegistose?

Hermes – Gledaj dušu deteta, sine moj, koja još nije odvojena. Njegovo telo još nije naraslo, nije se u potpunosti razvilo.

Tat – Kako?

Hermes – Predivno je videti takvu dušu, još neiskvarenu telesnim strastima, koja je još vezana za Kosmičku Dušu! Ali kada telo naraste i povuče dušu u svoju masu, tada se duša odvajaju, zaboravlja i ne sudeluje u Lepoti i u Dobru. I zaborav postaje njena pokvarenost.

16. Isto se, takođe, događa onima koji napuštaju telo. Kada se duša povlači u sebe, duh se povlači u krv, a duša u duh. Tada um, oslobođen svog pokrova i bogolik po svojoj prirodi, uzima telo vatre (energetsko telo) i, krećući se posvuda, prepušta dušu suđenju i pravdi koju je zaslužila.

Tat – Kako to misliš, o oče? Da je um odvojen od duše, a duša od duha? Zar nisi rekao da je duša ogrtač uma, a duh ogrtač duše?

17. Hermes – Slušalac, o sine, treba da bude jednog uma i duha s govornikom; ne, njegovo slušanje treba biti finije od govornikovog glasa.

Oblikovanje tih pokrova, sine moj, događa se u zemaljskom telu. Jer nemoguće je da se um (Nous) smesti u zemaljskom telu onako razgolichen, bez pokrivala. S jedne strane zemaljsko telo ne može nositi takvu veliku besmrtnost, dok s druge strane, takva uzvišenost ne može podneti dodir s telom koje je podvrgnuto patnji. Zato je um uzeo dušu kao ogrtač. Duša, s obzirom da je i sama božanska, koristi duh kao svoj ogrtač, a duh prožima sva živa bića.

18. Kada je um (Nous) oslobođen svog zemaljskog tela, on odmah navlači odgovarajuću odeću od vatre (energetsko telo) s kojom ne može živeti u zemaljskom telu.

Jer zemlja ne može izdržati vatru. Odmah je zapali čak i najmanja iskra. Zbog toga je oko zemlje rasprostrta voda kao odbrana ili zid koja zadržava plamenu vatru.

Ali um (Nous), najbrži od svih nebeskih misli i brži od svih elemenata, ima kao telo vatru.

Um koristi vatru kao alat za izgrađivanje svih stvari – Um (Nous) Čoveka samo za zemaljske stvari.

Lišen vatre, um (Nous) na zemlji ne može stvarati božanske stvari, jer je ljudski zbog svog mesta prebivanja.

19. Ljudska duša, ali ne svaka duša, već samo ona koja je pobožna, daimonična (duhovna) je i božanska. Kada se takva duša oslobodi tela i prođe test pobožnosti koji se sastoji u spoznavanju

Boga i nepovređivanju bilo kojeg Čoveka, ona ostaje čisti Nous. Nepobožna duša ostaje u svojoj vlastitoj supstanciji, ograničena sobom, tražeći zemaljsko telo, to jest ljudsko telo u koje može ući. Nijedno drugo telo ne može udomiti ljudsku dušu. Nije zakonodavno ni da ljudska duša uđe u telo neorganskog bića. Božji zakon štiti ljudsku dušu od takvog nasilja.

20. Tat – Na koji je način ljudska duša kažnjena, o oče?

Hermes – Koja je kazna ljudskoj duši veća od gubitka pobožnosti? Koja vatra stvara veći plamen od bezbožnosti? Koja divlja zver osakaćuje telo kao što bezbožnost osakaćuje dušu?

Zar ne vidiš koliko zla trpi bezbožna duša? Kako traži pomoć i vrišti: „Ja sam u vatri, u plamenu. Ne znam šta da kažem, šta da učinim. Jadna sam, proždire me zlo što me obuzelo. Ne mogu videti, ne mogu čuti.” Nisu li to glasovi kažnjene duše? Ili veruješ, kao većina, da duša u trenutku napuštanja tela ulazi u životinju? To je jako velika greška!

21. Jer duša je kažnjena na sledeći način: kada um (Nous) postane daimon, zakon nalaže da uzme vatreno telo kako bi sprovodila Božju službu. I ulazeći u bezbožnu dušu, muči je bičevima izgrađenim od njenih vlastitih grehova. Zaražena time, bezbožna duša okreće se ubistvu, besu, sablaznima i svakoj vrsti nasilja kojim se ljudi suprotstavljaju pravdi.

Ali kada um (Nous) ulazi u pobožnu dušu, vodi je u Svetlost Znanja. Takva se duša nikada ne umori od pevanja pesama hvale i blagosiljanja svih ljudi, i čineći svima dobro rečju i delom, ona je slika svoga Oca.

22. Zbog toga, sine moj, kada zahvaljuješ Bogu, trebaš moliti za plemeniti um. Tada duša može preći u bolje stanje, ne u lošije.

Nadalje, postoji saobraćanje duša; one od bogova imaju odnos s dušama ljudi, a ljudske duše s dušama bića koja nemaju razum.

Više su odgovorne za niže; bogovi paze na ljude, ljudi na nerazumne životinje, dok Bog pazi na sve; jer On je viši od svih, a svi su manji od Njega.

Tako je Kosmos podvrgnut Bogu, Čovek Kosmosu, a nerazumna bića Čoveku. Bog je oko svih njih i Bog ih sve sadrži.

Božji zraci, upotrebimo li sliku, Njegove su energije; zraci Kosmosa su priroda, a Čovekovi – umetnost i nauka.

23. Takva je podela univerzuma koja zavisi od prirode Jednog, koji sve prožima kroz um (Nous) Jednog, od koje nema božanskije ni veće energije niti bilo čega što je sposobnije sjediniti ljude s bogovima i bogove s ljudima.

On, [Um (Nous)] je Dobar daimon. Blagoslovljena je duša koja je potpuno stopljena s Njime, a jadna je duša koja je lišena Uma.

Tat – Kako to misliš, o oče?

Hermes – Misliš li, sine moj, da svaka duša ima Dobro [Um]? Jer o Njemu sada govorimo; ne govorimo o sluzi, o kojoj smo pričali ranije, koja je poslana dole da kazni [dušu].

24. Jer duša bez uma ne može govoriti niti delovati. Često um napušta dušu, a u to vreme duša ne vidi i ne razume, te je nalik stvari koja nema razum. Takva je moć uma (Nousa).

On napušta takvu dušu koja je vezana za telo i time je ovde dole guši. Takva duša, sine moj, nema um (Nous), pa se takav ne može nazvati Čovekom. Jer Čovek je božansko biće i ne može se meriti s drugim bićima na zemlji, već s onima na nebu koji se zovu bogovima.

Zaista, ako trebamo hrabro izreći istinu, istinski Čovek je iznad bogova ili je po snazi barem jednak njima.

25. Niko od nebeskih bogova neće napustiti granice neba i sići na zemlju, ali Čovek se uspinje na nebo i meri ga; on zna koje su stvari visoko, koje nisko i tačno razume sve druge stvari. A najbolje od svega je to što se uspinje dok se još nalazi na zemlji. Toliko daleko se prostire njegov zanos.

Zbog tog razloga može se Čovek usuditi reći da je Čovek na zemlji bog podvrgnut smrti, dok je bog na nebu Čovek lišen smrti.
Zato je sve pod nadzorom njih dvoje: Čoveka i Kosmosa. Ali sve proizlazi iz Jednog.

KRAJ DESETE KNJIGE

Knjiga XI – Um Hermesu

1. Um (Nous) – Usvoji ovu propoved, Hermese Trismegistose, i zapamti izgovorene reči, jer neću oklevati da kažem ono što mi dođe.

Hermes – S obzirom da je mnogo ljudi izreklo puno toga, a to je bilo različito, o Svemu i Bogu, nisam naučio istinu. Razjasni mi sve to, Gospodaru moj. Jer jedino mogu verovati tumačenju koje dolazi od Tebe.

2. Um – Slušaj, sine moj, o Bogu i Svemu: Bog, Večnost, Kosmos, Vreme i nastanak, Bog stvara Večnost; Večnost stvara Kosmos; Kosmos Vreme, a Vreme Nastanak.

(Uzvišeno) Dobro – Lepota, Mudrost i Blagoslov – je, kao što jeste, suština Boga. Suština Večnosti je nepromenljiva istovetnost; suština Kosmosa je poredak; suština Vremena je promena; a suština Postanka je život i smrt.

Energije Boga su Um i Duša; Večnosti – trajanje i besmrtnost; Kosmosa – obnavljanje i suprotno od toga; Vremena – rast i smanjenje; a Stvaranja – kvalitet.

Večnost je, stoga, u Bogu; Kosmos u Večnosti; u Kosmosu – Vreme; u Vremenu – Postanak. Večnost stoji čvrsto oko Boga; Kosmos se kreće u Večnosti; Vreme ima svoja ograničenja u Kosmosu; Postanak nastaje u Vremenu.

3. Izvor svega je Bog; njihova suština je Večnost, njihova materija je Kosmos. Božja moć je Večnost; rad Večnosti je Kosmos koji nikada nije nastao, ali uvek u postojanje dolazi kroz večnost. Zato nikada neće biti uništen, jer Večnost je neuništiva. U Kosmosu nijedna stvar ne nestaje, jer Kosmos je sa svih strana okružen Večnošću.

Hermes – Ali, šta je mudrost Božja?

Um – Dobro i Lepota, Blagoslov, svaka Vrlina i Večnost. Večnost stvara poredak [Kosmosa] i udeljuje besmrtnost i trajnost u materiju.

4. Jer rađanje materije zavisi od Večnosti jednako kao što Večnost zavisi od Boga. Postanak i Vreme, na nebu i na zemlji, imaju dva oblika: na nebu su nepromenljivi i neuništivi, a na zemlji su podvrgnuti promeni i uništenju.

Nadalje, duša Večnosti je Bog, duša Kosmosa je Večnost, duša zemlje je nebo. Bog je u Umu (Nousu), Um je u Duši, Duša je u materiji, a sve to postoji u Večnosti. Čitavo ovo Telo, u kojem su sva tela, ispunjeno je Dušom; Duša je ispunjena Umom, a Um Bogom.

To, [Duša] ispunjava [Telo Kosmosa] iznutra, a izvana ga okružuje, čineći Sve živim.

Izvana ovaj ogroman i savršen Život okružuje Kosmos; nepromenljivo; ispod, na zemlji, nastaju promene.

5. Večnost održava ovaj [Kosmos] ili Nužnošću, ili Predodređenošću, ili Prirodom, ili bilo čime drugim što Čovek pretpostavlja ili će pretpostavljati. A sve to je – Bog u delovanju.

Energija Boga je Moć koju niko ne može nadmašiti, Moć s kojom se ne treba upoređivati bilo šta

ljudsko ili nebesko.

Zato, Hermese, nikada ne pomišljaj da je bilo šta iznad ili ispod slično Bogu, jer tada ćeš zastraniti od istine. Jer ništa nije slično onome što nema sličnost, koje je Sâmo i Jedno. I nikada ne pomišljaj da bi bilo ko drugi mogao imati Njegovu moć. Ko je tamo osim Njega, čija priroda je život, smrt i besmrtnost? Šta drugo on radi ako ne stvara?

Bog nije neaktivan, jer bi tada svim stvarima nedostajalo aktivnosti; one su sve ispunjene Bogom. Ali, nigde u Kosmosu, kao ni bilo gde drugde, ne postoji neaktivnost. „Neaktivnost“ je ime koje se ne može primeniti jednako na ono što stvara kao i ono što je stvoreno.

6. Sve stvari moraju biti stvorene na svom ispravnom mestu. Jer On koji stvara je u njima svima. On ne postoji samo u jednoj stvari, niti On samo stvara u jednom. On ih stvara sve.

S obzirom da je Moć, On energizuje stvari koje stvara a koje nisu nezavisne od Njega – iako je sve stvoreno njemu podvrgnuto. Pogledaj sada kroz mene Kosmos što se otvara tvojem pogledu i pažljivo motri njegovu Lepotu – Telo u čistom savršenstvu, pa iako ne postoji ništa drevnije, Ono je uvek novo i uvek na svom početku; zaista nadilazi svoj početak.

7. Vidi, ponovno, kako ispod leži sedam Svetova, poređanih u poretku Večnosti, i kako šire Večnost svojim različitim smerovima. Vidi kako su sve stvari pune svetlosti, a nigde nema vatre, jer ljubav i stapanje suprotnosti i nesličnosti daje rođenje svetlosti koja sjaji dalje snagom Božjom, izvorom svakog dobrog postojanja, načelom celokupnog poretka, vladara sedam svetova.

Vidi Mesec, prethodnika svih njih, instrument prirode, kako transformiše nižu materiju.

Vidi Zemlju, postavljenu u središtu Svega, čvrstog temelja Predivnog Kosmosa, hraniteljicu i negovateljicu zemaljskih bića.

Pogledaj mnoštvo besmrtnih života kako je veliko, i ona bića podvrgnuta smrti; a na sredini između oboje, besmrtnih i smrtnih života, vidi Mesec koji kruži.

8. I sva su bića ispunjena dušom koja ih pokreće, svaka na svoj odgovarajući način; neke oko Neba, neke oko Zemlje; vidi kako se ona zdesna ne kreću nalevo, niti se ona sleva kreću nadesno; niti se ona odozgo kreću prema dole, niti se ona odozgo kreću prema gore.

A to da su sve ove stvari dovedene u postojanje, najvoljeniji Hermese, ne trebaš više učiti od mene. Jer one su tela, imaju dušu i kreću se.

Nemoguće je da se združe u jedno a da ih neko nije sve združio. Zato mora postojati uzrok koji je Jedan.

9. Budući da su kretnje mnogobrojne i različite, a kako njihova tela nisu slična, ipak je jedna brzina određena za njih sve, pa zato ne može biti dva ili više stvoritelja. Zbog toga jedan jedini poredak ne postoji među njima kao „mnoštvo“; jer nastalo bi suparništvo slabijeg i jačeg te njihova borba.

Da je stvoritelj života podložan promeni i smrti, postojao bi drugi (od stvoritelja besmrtnika) koji bi želeo stvoriti smrtnike; jednako kao što bi stvoritelj besmrtnika želeo stvoriti smrtnike.

Razmisli! Da postoje dva – s obzirom da postoji samo jedna materija i jedna duša – koji od njih bi preuzeo brigu o stvaranju? Ako bi to učinili oboje, na koga bi pao veći dio?

10. Shvati da se svako živo telo sastoji od materije i duše, bez obzira je li telo od besmrtnog ili smrtnog bića. Jer sva živa bića imaju dušu, a ona koja nisu živa jednostavno su materija. Na isti je način Duša, sama po sebi, po svom vlastitom stvoritelju, uzrok života; ali uzrok sveg života je On koji stvara stvari koje ne mogu umreti.

Hermes – Kako su, kao prvo, bića podvrgnuta smrti drugačija od besmrtnih? I drugo, kako Život koji ne poznaje smrt i čini besmrtnost, ne stvara besmrtna bića?

11. Um: Jasno je da postoji neko ko čini te stvari. Drugo, On je takođe Jedan, vrlo manifestovan, Jer, takođe, Duša je jedna i Život je jedan, i Materija je jedna.

Hermes – Ko je on?

Um – Ko drugi ako ne Jedan Bog? Ko drugi može živim bićima dati dušu ako ne Bog sâm? Zato je Bog Jedan. Sasvim je besmisleno da prihvatiš da je Kosmos jedan, da je Sunce jedno, da je Mesec jedan, da je Božanska Priroda jedna, a da misliš da je Bog jedan u nizu mnogobrojnih.

12. Sve stvari, stoga, On stvara na mnogo načina. Zar treba biti iznenađujuće da Bog stvara život i dušu, besmrtnost i transformaciju, kada ti sam činiš toliko mnogo stvari?

Jer ti vidiš i govoriš, čuješ i njušiš, dodiruješ, hodaš, misliš i dišeš. Ne postoji jedan koji vidi i drugi koji čuje, jedan koji hoda, jedan koji misli i drugi koji diše; postoji jedan koji čini sve to.

Ali ništa od svega toga nije bez Boga. Kada sve to prestaneš činiti, nisi više živo biće; stoga, takođe, ako Bog prestane sa svim tim – premda je to bezbožno reći – On više nije Bog.

13. Ako se može pokazati da ne može postojati nijedna neaktivna stvar, koliko je to samo istinito u pogledu Boga? Ako postoji nešto što on ne stvara, tada, iako je to sramno reći, On nije savršen. Ali On nije neaktivan već savršen, i On stvara sve stvari.

Na trenutak mi posveti svoju nepodeljenu pažnju, o Hermese, i lako ćeš shvatiti kako je rad Boga jedan, kako dovodi sve stvari u postojanje – one koje jesu, one koje su nekad bile i one koje će biti. To je život, voljeni moj, to je lepota, to je Uzvišeno Dobro, to je Bog.

14. Želiš li shvatiti to u praksi, promatraj šta se događa kada poželiš začeti. Ali s Njim nije tako, jer on ne doživljava ugodnost.

Jer on nema nikoga s kime bi podelio to što radi, jer radi Sam. On je uvek u Svom radu, jer On je ono što stvara. Da je On odvojen od toga, sve bi propalo i sve bi nužno nestalo, jer više ne bi bilo života.

Budući da je sve živo, a Život je jedan, Bog je takođe jedan. Ako je, nadalje, sve živo, i na Nebu i na Zemlji, a kako postoji jedan život u svima njima koji u postojanje dolazi kroz Boga, Bog je takođe taj život. Stoga, sve nastaje od Boga.

Život je sjedinjenje Uma (Nousa) i duše, a Smrt nije uništenje onoga što je sjedinjeno, već je to rastvaranje njihovog jedinstva.

15. Večnost je, čak štaviše, slika Boga; Kosmos slika Večnosti; Sunce slika Kosmosa; Čovek slika Sunca.

Ljudi promenu nazivaju smrću, jer telo je razgrađeno, a život koji je razgrađen, povlači se u neočitovano. Ali u ovoj propovedi (Logos), moj voljeni Hermese, budući da slušaš s takvim poštovanjem, kazujem ti, i Kosmos trpi promenu – svakoga se dana deo Kosmosa povlači u neočitovano, ali Kosmos nikada nije rastvoren. To se događa Kosmosu, to su njegovi ciklusi i misterije. Ciklusi su stalno okretanje, a misterija je obnavljanje.

16. Kosmos uzima sve oblike; ne zadržava vanjske oblike, već ih menja unutar sebe prema sebi.

Budući da Kosmos ima mnogo oblika, kakav bi trebao biti njegov stvoritelj? S jedne strane, on ne bi trebao biti lišen svih oblika; s druge strane, ako je od mnogo oblika, bio bi kao Kosmos. Ako ima jedan oblik, biće manji od Kosmosa.

Šta reći o Njemu, a da naša rasprava ne zapadne u poteškoću? U pogledu Boga ne možemo pojmiti poteškoću.

On ima jednu ideju koja je Njegova vlastita, koja je nevidljiva i bestelesna, i koja pomoću tela očituje sve oblike.

17. I nemoj biti začuđen da postoji bestelesni oblik, jer on je poput oblika reči. Na slikama planinski vrhunac izgleda kao oštar, ali u stvarnosti je on gladak i ravan. Ako si razmotrio ono o čemu sam govorio, sročićemo to odvažnije i tačnije: kao što Čovek ne može živeti bez života, tako ni Bog ne može živeti a da ne ispoljava Uzvišeno Dobro. To je život i pokret Boga – pokretati sve stvari i činiti ih živima.

18. Nekima od izrečenih stvari treba pridati posebnu pažnju. Zato shvati šta ću ti reći. Sve je u Bogu, ali ne kao da leži na nekom mestu. Jer mesto nije samo telo, već nepokretno telo, a stvari što leže na mestu kreću se.

Unutar Boga sve se nalazi u bestelesnoj imaginaciji. Misli o Njemu kao o Onom koji sadrži sve to. Ne postoji nešto što ograničava bestelesno, ne postoji ništa brže ili moćnije. To je apsolutno bez granice, najbrže i najmoćnije od svega.

19. Razmotri to sam. Zapovedi svojoj duši da ide bilo gde i biće tamo brže od tvoje zapovesti. Naloži joj da ode na okean i evo je odmah tamo, ne kao da je išla od mesta do mesta, nego je već tamo. Naredi joj da se vine u nebo i neće joj trebati krila. Ništa je neće zadržavati – ni vatra, ni sunce, ni eter, ni vihor, ni druga nebeska tela; proći će kroz sve njih. A želiš li prodreti kroz sve to i kontemplirati o onome što je iza (ako uopšte postoji nešto iza Kosmosa), dopušteno ti je.

20. Vidi koju imaš moć i koju brzinu. Ti možeš učiniti sve te stvari. Zar Bog ne može? Razmišljaj o Bogu kao da u sebi sadrži sve ideje: Kosmos, Sebe, Sveukupnost. Ne učiniš li se nalik Bogu, nećeš ga spoznati. Jer slično se razume uz pomoć sličnoga.

Narasti do jednake veličine kao Veličina koja nadilazi sve merljivo; oslobodi se svakog tela, transcendiraj svo vreme. Postani Večnost i tako ćeš spoznati Boga. Pretpostavi da ti ništa nije nemoguće. Pojmi sebe bez besmrtnog i sposobnog da shvati sve: svu umetnost, nauku i prirodu živog bića.

Postani viši od svih visina i dublji od svih dubina. Oseti čitavo stvaranje kao jedno u sebi: vatru, vodu, suvoću i vlagu. Pojmi sebe da si na svim tim mestima u isto vreme: u zemlji, u vodi, na nebu; da još nisi rođen, da si u materici, da si odjednom mlad, star, mrtav; da si s one strane smrti. Pojmi sve stvari odjednom: vremena, mesta, delovanja, kvalitete i kvantitete; tada možeš spoznati Boga.

21. Zaključaš li svoju dušu u telo, poniziš li je i kažeš li: „Ništa ne razumem; ništa ne mogu; bojim se mora; ne mogu doseći nebo; ne znam ko sam bio i ko ću biti” – šta je tada između tvog Boga i tebe? (- Samo takve misli.)

Jer ne možeš pojmiti bilo šta predivno ili dobro dok si vezan za telo i dok si zao. Jer najveće zlo je nepoznavanje Božje Dobrote; ali biti sposoban spoznati Boga i želeti i nadati se, Najdirektniji je Put i Božji jedini [Put] koji vodi Uzvišenom Dobru.

Kada stupiš na taj put, to Dobro ćete posvuda susretati i svugde ćeš ga doživljavati, čak i kada ga ne očekuješ – kada spavaš, kada si budan, u brodu, na putu, noću, danju, kada govoriš i kada čutiš. Jer ne postoji ništa što nije oličenje Dobra.

22. Hermes – Je li Bog nevidljiv?

Um – Čuti! Ko je vidljiviji od Njega? Sve je stvari načinio zbog jednog razloga: da bi kroz sve njih mogao videti Njega. To je dobrota Božja, to je Njegova uzvišenost – da se On kroz sve očituje. Jer ništa nije nevidljivo, čak ni stvari bez tela. Um (Nous) vidi sebe u činu razmišljanja, Bog u stvaranju.

Od sada će ti ove stvari biti očitovane, Trismegistose. Odrazi ih na sve druge stvari u sebi na isti način i nećeš zastraniti.

KRAJ JEDANAESTE KNJIGE

Knjiga XII – O zajedničkom Umu

1. Hermes – Um (Nous), o Tate, dolazi iz Božje suštine (ukoliko postoji takva stvar kao što je suština Boga). Kakve je vrste ta suština, u celosti zna samo On.

Um nije odvojen od Božje suštine, nego je s njom sjedinjen, kao svetlost sa suncem.

U Čoveku je um Bog i zbog toga su neki ljudi bogovi pa je zato njihova ljudskost gotovo božanstvena.

Jer Dobri Daimon je rekao: „Bogovi su besmrtni ljudi, a ljudi su smrtni bogovi .“

2. Ali u nerazumnim bićima Um je njihova priroda. Jer tamo gde je Duša, nalazi se takođe i Um; slično tome, gde god je život, tamo je takođe i Duša.

Međutim, u nerazumnom biću Duša je život lišen uma. Um (Nous) je dobročinitelj ljudskih duša, jer on ih pokreće za njihovo vlastito dobro.

U nerazumnim bićima radi s prirodom svakog, dok u dušama ljudi On deluje protivno toj prirodi. Svaka duša, kada postane otelovljena, odmah je iskvarena zadovoljstvima i bolom. S obzirom da se telo sastoji od različitih delova, i zadovoljstvo i bol kipe u njemu kao sokovi u kuvanoj hrani, a kada duša uđe u to, utapa se.

3. U dušama u kojima vlada Um (Nous), objavljuje se svetlost, delujući suprotno svemu što se pre steklo. Baš kao što dobar lekar uzrokuje bol pržeći i režući telo koje je zahvatila bolest, na isti način Um uzrokuje bol duši odmičući je od zadovoljstava iz kojih se rađa svaka bolest duše.

Velika bolest duše je bezbožnost; potom dolazi sklonost svim zlim stvarima i ničemu dobrom. Ali tada Um, delujući suprotno bolesti, osigurava dobro duši, jednako kao što lekar osigurava zdravlje telu.

4. Ljudske duše kojima ne upravlja Um pate isto kao i duše nerazumnih bića, jer Um postaje njihov saradnik i daje im prema njihovim željama. Duše prema željama nosi sila sklonosti, koja vodi gubitku razuma. Jednako kao što je s nerazumnom prirodom zveri, takve duše ne prestaju biti nerazumno ljutite i nerazumno prepune žudnje, niti mogu imati dovoljno tih zala. Jer ljutnja i želje su zlo bez razuma, bez ograničenja; i za te je duše Bog postavio zakon kao kaznu i kao test.

5. Tat – U tom slučaju, oče moj, učenja (Logos) o sudbini koja si mi pre protumačio izložena su protivrečnosti. Jer ako sudbina određuje da neko čini preljubu ili svetogrđe ili neko drugo zlo, zašto je kažnjen, kada je učinio dela iz sudbinske neophodnosti?

Hermes – Sve je delo Sudbine, sine moj, i bez Sudbine ništa od fizičkog kraljevstva ne postoji; niti dobro niti zlo ne nastaje. Predodređeno je da pati onaj koji čini zlo. I zbog tog razloga on pati kako bi iskusio posledice svog delovanja.

6. Ali sada razmatramo zlo i Sudbinu, a o onima smo govorili u drugim propovedima. Sada je naše učenje (Logos) povezano s Umom: šta Um može učiniti i kako je različit: u ljudima je jedno, a u nerazumnim bićima je toliko drugačiji. I ponovno, u drugim bićima nije od koristi, dok u Čoveku obuzdava strast i požudne elemente.

Ljude, naravno, moramo podeliti na one koje vodi razum i na one koji su nerazumni.

7. Svi su ljudi podvrgnuti Sudbini, nastanku i promeni jer to je početak i kraj Sudbine.

Iako svi ljudi podnose ono što je određeno, oni koje vodi razum, kao što sam rekao, koji su vođeni Nousom, ne pate poput drugih; kako nisu zli, oni pate kao ljudi lišeni zla.

Tat – Kako to misliš, oče? Zar preljubnik nije zao? Ubica i svi drugi nisu zli?

Hermes – Jesu, ali Čovek kojega vodi razum, iako nije preljubnik, iako nije ubica, patiće kao da je ubica.

Kvalitet promene nemoguće je izbeći, jednako kao što je nemoguće izbeći stanje rođenja.

Ali onome ko ima Um (Nous) moguće je osloboditi se zla.

8. Reći ću ti šta sam čuo da Dobri Daimon govori. Da je to zapisao, jako bi pomogao ljudskoj rasi, jer On sam, sine moj, kao Prvorodeni Bog, gledajući dole na sve stvari, istinski govori božanske reči. Čuo sam ga jednom kako govori: „Sve stvari su jedno, a najviše od svega tela koja je um prozeo. Naš život dugujemo [Božjoj] Energiji i Moći i Večnosti. Njegov je Um dobar, a jednako je i s njegovom dušom. Budući da je Um Vladar svih stvari, i Duša Boga. S obzirom da Um vlada svim stvarima i da je Duša Bog, može raditi šta god želi.“

9. Shvati ovo i primeni ove reči (Logos) na pitanje koje si ranije postavio; mislim pri tom na sudbinu Uma.

Jer ako pažljivo odložiš na stranu varljive argumente, sine moj, otkrićeš da Um, Duša Boga, istinski vlada nad svime: nad sudbinom, zakonom i svim drugim stvarima; i ništa mu nije nemoguće, niti uzdići ljudsku dušu nad sudbinom, niti, ako je duša nemarna, kao što to biva, podvrći je sudbini.

Neka ovo najfinije učenje koje je izrekao Dobar Daimon bude dovoljno za sada.

Tat – Oče, govorio si božanstveno, istinski i za dobro svih. Ali pojasni mi nadalje ovo.

10. Rekao si da Um u nerazumnim bićima deluje kao njihova priroda, saradnik s njihovim impulsima (instinktima). Impulsi živih bića, po mom mišljenju, su strasti.

Sada, ako Um saraduje s tim impulsima i ako su impulsi nerazumnih bića strasti, tada je Um takođe strast.

Hermes – Dobro rečeno, sine moj. Tvoje zaključivanje je odlično i ispravno je da ti odgovorim.

11. Svi netelesni elementi u telu, sine moj, podvrgnuti su strastima i u određenom smislu oni su sami strasti.

Jer svaka stvar koja pokreće je netelesna, dok je pokrenuta stvar telo. Netelesno pokreće Um (Nous), a pokret je strast. Oboje su, stoga, podvrgnuti strasti – onaj koji pokreće i ono što je pokrenuto; prvi vlada, a drugim se vlada.

Ali kada se Čovek oslobodio tela, oslobodio se takođe i strasti. Tačnije rečeno, sine moj, nije ništa neosetljivo, nego je sve sposobno da oseća.

Strast se razlikuje od osećaja, jer prvo je aktivno, drugo pasivno.

Netelesno, čak štaviše, deluje na njih, bez obzira kreću li se ili ne; ali to je strast.

Tela su nepobitno izložena delovanju, pa su stoga osećajna. Neka te ovi izrazi ne zbune; jer i delovanje i strast su jednaki. I neće štetiti ako primenimo odgovarajući izraz.

12. Tat – Najjasnije si izneo učenja (Logos), oče.

Hermes – Razmotri i ovo, sine moj. Bog je Čoveka obdario iznad svih smrtnih bića – s umom i govorom (Logos) koji su vredni kao besmrtnost. Čovek ima um za poznavanje Boga i izgovorenu reč (Logos) da bi Ga veličao.

Koristi li ih za ono što je ispravno, neće se razlikovati od besmrtnika. U trenutku napuštanja tela oboje će ga voditi u Kraljevstvo Bogova i Blagoslovljenih.

13. Tat – Ne koriste li i druga bića govor, oče moj?

Hermes – Ne, oni koriste glas, a govor se jako razlikuje od glasa. Govor je zajednički svim ljudima, dok svaka vrsta bića ima vlastiti zvuk.

Tat – Ali i kod ljudi se, takođe, govor razlikuje skladno svakoj rasi.

Hermes – Da, sine moj, ali Čovek je jedno, zato je govor jedan i pronalazi se kao isti u Egiptu, Persiji i Grčkoj.

Izgledaš mi, sine moj, neuk što se tiče izuzetnosti i veličine govora. Jer Dobar Daimon, taj Blagoslovljeni Bog, objavio je: „Duša je u telu, Um (Nous) u Duši. Ali Razum (Logos) je u Umu, a Um u Bogu; a Bog je Otac svega postojećeg.“

14. Razum je slika Uma, a Um (Nous) je slika Boga; kao što je telo odraz forme, forma je odraz

Duše. Tako je najfiniji deo materije vazduh, najfiniji dio vazduha je Duša, Duše Um (Nous), a Uma Bog.

A Bog obuhvata sve i prožima sve; dok Um obuhvata Dušu, Duša Vazduh, a Vazduh Materiju.

Nužnost, Providenje i Priroda instrumenti su pomoću kojih se upravlja Kosmosom i pomoću kojih je materija uređena, dok je svako od duhovnih bića suština, a ta je suština nepromenljivi identitet.

Sva tela u univerzumu su raznovrsna i sastavljena tela i, zadržavajući taj identitet, menjaju se jedno u drugo. Ali, ipak taj neuništivi identitet uvek zadržavaju.

15. Nadalje, u ostalim sastavljenim telima postoji određeni broj svakog. Jer bez broja ne može biti struktura, ili sastavljanje i rastavljanje.

Jedinstvo je to koje rađa brojeve i povećava ih, a nakon ponovnog rastvaranja ono se vraća sebi.

Materija je jedna. Čitav ovaj Kosmos – moćni Bog ili oličenje Jednog moćnijeg s kojim je sjedinjen, i održavatelj Volje i Poretka Oca – ispunjen je Životom.

U ovom Kosmosu, kroz večne vremenske cikluse koji potiču od Oca, ne postoji ništa, niti iz jedne celine niti iz pojedinačnog dela što ne živi.

U Kosmosu nijedna mrtva stvar nije postala, ne postoji, niti će postati. Jer Otac je želeo da sve dok on postoji Kosmos bude živo biće. Zbog toga Kosmos neophodno mora takođe biti i Bog.

16. Kako stoga, sine moj, može biti u tom Bogu (Kosmosu), liku Svega, izobilju života, bilo šta mrtvo?

Jer umreti znači nestati, a nestati znači biti uništen. Kako bilo koji deo Boga može biti uništen?

Tat – Ali, oče, zar bića u Njemu, koja su deo Njega, ne umiru?

Hermes – Čuti, sine moj! Zaveden si izrazima koji se koriste za ono što dolazi u postojanje. Ona ne umiru, već su rastvorena kao sastavljena tela. Rastvaranje nije smrt, već je rastvaranje mešanje; rastvorena su ne da bi bila uništena, već da bi se mogla obnoviti.

Šta je, povrh svega, životna aktivnost? Je li to pokret? Šta je tada u Kosmosu nepokretno? Ništa, sine moj!

17. Tat – Ne čini li se Zemlja nepokretnom, oče?

Hermes – Ne, sine moj. To je jedna stvar puna pokreta, a istodobno, takođe, nepomična. Ne bi li bilo apsurdno da hraniteljica svega nepokretna stvara i rađa sve stvari? Nemoguće je da onaj ko može iznedriti takve stvari čini to bez kretanja? Najapsurdnije je pitati da li je četvrti deo Zemlje inertan, jer nepokretna tela ne označavaju ništa drugo nego inerciju.

18. Znaj stoga, sine moj, da se sve u Kosmosu kreće kako bi se povećalo ili smanjilo.

Ono što se kreće je živo. Ali svako živo biće nije nužno uvek isto, jer dok je Kosmos kao celina nepromenljiv, sine moj, svi njegovi delovi su promenljivi, te ništa ne može nestati ili biti uništeno. Ovi izrazi zbunjuju ljude, jer nije rođenje ono što čini život, nego njegovo opažanje, nije promena ono što čini smrt, već zaborav.

Zato je sve besmrtno: Materija, Život, Duh, Duša i Um (Nous), iz kojih je sastavljeno svako živo biće.

19. Sve što živi duguje svoju besmrtnost Umu; a Čovek iznad svega, jer on može primiti Boga i deliti Njegovu suštinu. Bog se obraća bićima samim tim životom: noću, kroz snove, i danju, znamenjima. Svim tim On proriče budućnost Čoveka: kroz ptice, kroz utrobu, inspiraciju i sveti hrast. Na taj način Čovek objavljuje da poznaje prošlost, sadašnjost i budućnost.

20. Pogledaj i ovo, sine moj; svako biće nastanjuje jedan deo Kosmosa: vodena bića vodu, zemaljska bića zemlju, krilata bića vazduh. Ali Čovek koristi sve to – zemlju, vodu, vazduh, vatru; vidi Nebo i dodiruje ga svojim umom.

Bog je oko svega i prožima sve, jer on je energija i moć; pa doživeti Božju prisutnost nije teško, sine moj.

21. Želiš li (da je doživiš), promišljaj Njega, iza uređenosti Kosmosa, i vidi pravilno ponašanje poretka. Vidi kako se očituje Svrhovitost stvari i vidi Proviđenje kojim nastaju stvari. Promatraj materiju, prepunu života, toga Boga takve uzvišenosti koja pokreće sve dobro i predivno – bogove, daimone i ljude.

Tat – Ali to su čiste energije, oče moj!

Hermes – Ako to jesu čiste energije, sine moj, ko ih je pokrenuo ako ne Bog? I ne znaš li da su, kao što su nebo, voda, zemlja i vazduh delovi Kosmosa, na isti način život, besmrtnost, krv, neophodnost, proviđenje, priroda, duša i Um Njegovi delovi i da je trajnost svega toga naziva Dobro?

Stoga ne postoji ništa što dolazi u postojanje, ili mora doći u postojanje, što nije Bog.

22. Tat – Je li On u materiji, oče?

Hermes – Materija je sine moj, odvojena od Boga kako bi joj se mogao pridružiti kvalitet prostora. Misliš li da bi mogla biti nešto drugačije od bestelesne hrpe da nije energizovana? Kako je energizovana, ko ju je načinio takvom? Jer energije su, kažemo, deo Boga.

Ko, stoga, sva živa bića dovodi u život? Ko besmrtne stvari čini besmrtima? Ko promenljive navodi u promene?

Bez obzira da li govoriš o Materiji, Telu ili Suštini, znaj da su to energije Boga, da je materijalnost energija Materije, da telesnost sadrži telesne energije i da suštinsko čini energije Suštine; a to je Bog – Sveukupnost.

23. U Svemu ne postoji ništa što nije Bog. I zato ne postoji veličina, mesto, kvalitet, oblik, ni vreme izvan Boga, jer On je sve; i sve prožima i sažima sve postojeće.

Pokloni se pred ovim Učenjem (Logos), sine moj, i poštuju ga. Postoji samo jedan način poštovanja Boga: ne budi zao.

KRAJ DVANAESTE KNJIGE

Knjiga XIII – Tajna propoved na planini

1. Tat – U Opštoj Propovedi, o oče, govorio si u zagonetkama i nejasno o Božanskoj Prirodi. Kada si rekao da niko ne može biti spasen pre ponovnog rođenja, sakrio si pravo značenje. Nadalje, kada sam postao tvoj Molitelj, penjući se na Planinu, kada sam žudeo da čujem Propoved (Logos) o ponovnom rođenju (posebno zato što o tome ništa nisam znao), rekao si da ćeš mi objaviti to znanje „kada budem spreman postati stranac svetu.“

Sada sam spreman, a moj je um čvrsto odmaknut od obmana sveta.

Ispuni svoje obećanje kada si rekao da ćeš mi predočiti, otvoreno ili u tajnosti, način na koji se ponovno rođenje udeljuje. Jer ja ne znam, Trismegistose, iz koje se vrste utrobe ili iz koje vrste semena se rađa (taj novi) Čovek.

2. Hermes – Iz mudrosti koja počiva u tišini³ (nastaje novo rođenje), i semena koje je Istinsko Dobro⁴.

Tat – Ko je seme posejao, o oče? U velikoj sam nedoumici.

Hermes – Volja Božja, sine.

Tat – A koja se vrsta Čoveka rađa, oče? Jer on nema ništa zajedničkog sa mnom, jednako u prirodi

³ U meditaciji, tihovanju, kontemplaciji.

⁴ Jasnog uvida koji nastaje jedino praksom meditacije ili mentalnog mirovanja.

kao i u umu. Je li onaj ko je (iznova) rođen drugačiji od onog od Boga, Božjeg Sina?

Hermes – U svemu je on Sve, sastavljen od svih moći.

Tat – Govoriš u zagonetkama, o oče, a ne kao otac sinu.

Hermes – Ova se vrsta ljudi ne poučava, o sine, već se kroz Boga ona pamti, kad god On poželi.

3. Tat – O oče, daješ mi odgovore koji su nemogući. Želeo bih da mi iskreno odgovoriš na ovo. Jesam li sin stranac očevoj vrsti? Ne odbijaj me oče. Ja sam prvorodeni sin. Protumači mi način ponovnog rođenja.

Hermes – Šta mogu reći, sine moj? Mogu reći samo ovo: Vidim unutar sebe Jednostavnu Viziju rođenu milošću Božijom. Proizašao sam iz moje pređašnje biti u besmrtno telo. Sada nisam ono što bejah pre; ali rođen sam u Umu (Nousu).

Tako nešto se ne poučava, niti se može videti od strane fizičkog tela. Zato moja bivša fizička forma više nije važna, jer ja sam bez boje i ne mogu biti dodirnut ili izmeren; stranac sam tome.

Sada me vidiš svojim očima kao nešto što razumeš kroz telo i vid, ali ja nisam sada opažen tim očima i tim telom, o sine.

4. Tat – O oče, zadao si mi duboku bol i uništio moje sposobnosti; jer sada ja ne vidim sebe.

Hermes – Želim da sada istupiš iz sebe, sine moj, kao oni koji sanjaju u snu, a ipak su budni.

Tat – Reci mi, takođe, i ovo: ko je autor ponovnog rođenja?

Hermes – Sin Božji, Jedan Čovek, pomoću Božje Volje.

5. Tat – Zanemio sam i lišen sam vlastitog razuma, o oče, jer vidim da su Tvoja veličina i Tvoj izgled istovetni sa Tvojim drugačijim oblikom.

Hermes – Čak i u tome si zaveden. Smrtno obličje menja se iz dana u dan, a s kretanjem vremena raste i nestaje, i tu je stvarnost varka.

6. Tat – Šta je tada istina, Trismegistose?

Hermes – Ono što nikada nije pomućeno, sine, što ne može biti određeno; ono što nema boju, niti bilo koji oblik, što nije pokrenuto, što nema odeću, što daje svetlost; ono što je samospoznatljivo, što nije podložno promeni, što nijedno telo ne može sadržavati.

Tat – Zaista sam izgubio razum, oče. Baš kada sam očekivao da ću uz tebe postati mudar, otkrivam da su moći mojeg uma zaprečene.

Hermes – Tako je, sine. Ono što je gore rođeno kao vatra, dole je rođeno kao zemlja, ono što je vlažno poput vode, ipak struji kroz vazduh, pa kako ćeš pojmiti čulima ono što nije ni kruto ni tekuće, što ne može biti vezano ili izgubljeno, o čijoj energiji i moći Čovek može imati samo predstavu – a čak i tada to zahteva Čoveka koji može pojmiti Put Rođenja u Bogu.

7. Tat – Nisam sposoban za to, o oče, zar ne?

Hermes – Možda nije tako, o sine; povuci se u sebe, i to će doći. Želi, i doći će. Isključi telesna čula i Božansko će se roditi. Očisti se od životinjskih muka – materijalnih stvari.

Tat – Imam li u sebi mučitelja, o oče?

Hermes – Aoj, ne, nekoliko, sine moj. Postoji ih zapravo više i zastrašujući su.

Tat – Ne poznajem ih, oče.

Hermes – Prvi mučitelj je neznanje, o sine. Drugi je tuga. Treći je neumerenost. Četvrti požuda. Peti nepravda. Šesti pohlepa. Sedmi obmana. Osmi zavist. Deveti izdaja. Deseti ljutnja. Jedanaesti nepromišljenost. Dvanaesti zlovolja. Dvanaest ih je brojem, ali pored njih ima još mnogo drugih, sine moj. Oni podvrgavaju unutarnjeg Čoveka koji boravi u zatvoru svoga tela pateći od Čoveka koji prima Božju milost. To određuje način i učenje o ponovnom rođenju.

8. A sada, sine moj, budi postojan i održavaj uzvišenu tišinu! Tako milost koja dolazi od Boga neće izostati. Znanje o radosti dolazi k nama, o sine, a tuga će otići onima koji joj ustupaju mesto.

Prizivam moć koja dolazi nakon radosti, samokontrolu. To je najslađa snaga. Najradosnije

zamolimo za njen dolazak. Njenim dolaskom odlazi neumerenost.

9. Sada pozivam četvrtu moć, nepokolebljivost, snagu suprotnu požudi. Taj korak, o sine, sedište je pravednosti. Vidi kako je bez suđenja oterala nepravednost. S odlaskom nepravde mi postajemo pravedni.

Pozivam šestu snagu, velikodušnost, koja je suprotna pohlepi. Sada kada je pohlepa otišla, pozivam sledeću moć – istinu. Obmana odlazi i istina je s nama. Vidi kako se dolaskom istine podiže Dobro. Zavist je pobegla daleko od nas. Uzvišeno Dobro, zajedno sa životom i svetlošću, pridodano je istini, a muke tame više ne padaju na nas; one su poražene i odleću od nas šumeći svojim krilima.

10. Ti znaš, sine moj, način ponovnog rođenja. A kada tih Deset dođe, duhovno rođenje je dovršeno. Ono proteruje onih dvanaest, a pomoću tog rođenja postali smo slični bogovima. Ko god Božjom milošću postiže ovo rođenje u Bogu, napušta telesna čula, spoznaje sebe [kao Život i Svetlost], spoznaje da je sazdan od tih snaga ispunjen blagoslovom.

11. Tat – O oče, postadoh postojan kroz Boga. Sada vidim ne svojim očima, nego energijama Uma koje su mi date kroz moći.

Ja sam na nebu, na zemlji, u vodi, u vazduhu; ja sam u životinjama i u bilju; ja sam u materici, pre materice, posle materice. Svugde sam prisutan.

No reci mi ponovno kako se tih dvanaest mučitelja mraka isteruje od strane deset snaga; kako se to događa, o Trismegistose?

12. Hermes – To telesno boravište kroz koje prolazimo, o sine, sastavljeno je od kruga od dvanaest tipova života, a on se sastoji od elemenata kojih je dvanaest po broju, ali su jedne prirode, koja se pojavljuje u različitoj formi. Zbog Čovekove obmane postoji nesloga među njima, sine, dok su u delovanju oni jedno. Mi ne možemo deliti nemir od ljutnje; ne možemo ga čak ni razlikovati. Prema ispravnom razmišljanju (Logos) tih Dvanaest se povlači jednom i zauvek, jer ih proteruje Deset snaga.

Jer njih Deset, o sine, rađaju dušu. Život i Svetlost tu su sjedinjeni, a to jedinstvo je rođeno iz duha. U razumu Jedan sadrži Deset, Deset jedan.

13. Tat – O oče, vidim Sve i vidim sebe u Umu (Nousu).

Hermes – To je ponovno rođenje, o sine, a ne više oslikavanje nekog u odnosu na trodimenzionalno telo. To je dar učenja o ponovnom rođenju koje sam razložio tako da krivo ne tumačimo sve prema mnoštvu, već da ga damo onima koje Bog Sam želi.

14. Tat – Reci mi, o oče, hoće li ovo telo, koje je načinjeno od snaga, biti ikada podvrgnuto rastvaranju?

Hermes – Čuti i ne govori o nemogućem. Zgrešićeš, i oko Uma (Nousa) u tebi biće pokvareno.

Prirodno telo koje naša čula opažaju znatno se razlikuje od ovog suštinskog rođenja.

Prvo mora biti rastvoreno, drugo nikada ne može, jedno je smrtno, a drugo besmrtno. Zar ne znaš da si rođeni Bog, Sin Jednog, kao i ja sam!?

15. Tat – O oče, čuj himne hvale za koje si rekao da si ih čuo kada si došao u Osmu [Ogdoadu] Moći.

Hermes – Baš kao što mi je Pastir (Poimander) objavio kada sam došao u Osmu. Učinićeš dobro ako požuriš da se oslobodiš boravišta tela, jer ti si pročišćen. Pastir (Poimander), Um (Nous Uzvišenog), nije mi dao ništa više od onoga što je napisano; bio je svestan da ću biti sposoban da spoznam sve stvari sâm i da čujem ono što želim da čujem, i da vidim sve.

Zadužio me da stvaram divna dela. Zbog toga moći u meni pevaju o svim stvarima.

Tat – O, oče, želim da čujem i da znam te stvari.

16. Hermes – Budi postojan, o sine, slušaj harmoničnu pesmu hvale, himnu ponovnog rođenja koju nisam mislio da ti dodelim tako spremno, ukoliko ne dosegneš sam kraj.
Ona se ne poučava, već se drži skrivena u tišini.
I tako, sine, stani pod čisto nebo, okreni se južnom vetru, pri zalasku sunca duboko se pokloni.
Učini to na sličan način i u vreme izlaska, licem okrenutim prema istočnom vetru.
Sada, sine, budi postojan!

Tajna himna

17. Neka svako biće ovoga Sveta poslušaj ovu himnu.
Otvori se, zemljo! Neka se svaka munja iz ponora prikaže za mene.
Drveće, ne gibaj se!
Ja slavim Gospoda stvaranja, Sve i Jedno.
Otvorite se nebesa, a vi vetrovi, budite mirni.
Neka Božja besmrtna sfera primi moju reč (Logos)!

Jer ja pevam hvalu Njemu koji je sve utemeljio,
Koji je postavio zemlju, okačio nebesa i koji je naredio da Okean pruži vodu [Zemlji],
Jednako onim delovima koji su nastanjeni kao i onima koji nisu,
Da bi je koristio svaki Čovek;
I koji je naredio da se pojavi vatra na korist bogovima
I ljudima.
Slavimo, iznad nebesa, Njega, Gospodara sveukupne prirode!
On je Oko Uma (Nous), neka On primi
hvalu svake snage u meni.

18. O, moći u meni, pevajte Jednom i Svemu;
Pevajte mojom Voljom sve moći što nalazite se u meni.
Božansko Znanje koje si ti rasvetlio,
Ja pevam kroz tebe iz božanske svetlosti
I radujem se u oduševljenju Uma (Nous).
Pevajte hvalu sa mnom, vi moći.
Ti, Samokontrolo, pevaj sa mnom.
Pevaj kroz mene moja Pravednosti, hvale Pravičnosti.
Pevaj moja Velikodušnosti, kroz mene hvali Sve.
Kroz mene Istino, pevaj istinu.
Ti Dobro, slavi dobro.
Život i svetlost, od nas vama teku naše hvale.
Zahvaljujem tebi, Oče, snazi svih mojih moći.
Zahvaljujem tebi, Bože, moći svih mojih energija.
Tvoja Reč kroz mene peva Tebi.
Primi sve natrag kroz mene putem Reči,
Izgovorenom žrtvom.

19. Tako vapi Moći u meni.
One slave sve, one izvršavaju Tvoju Volju koja dolazi
Od Tebe i Tebi se vraća, i ona jeste Sve.
Primi darovanje govora od svih bića.
O, živote, sačuvaj Sve u nama.
O, svetlosti, osvetli Sve.
Jer Um (Nous) vodi tvoju Reč, o nosiocu daha života,
O, stvaraocu svetlosti. Ti si Bog.

20. Sve to tvoj Čovek proglašava kroz vatru,
vazduh, zemlju, vodu; kroz duh, kroz tvoja bića.
Iz Tebe i Tvoje Večnosti otkrio sam pesmu hvale,
U Tvojim Voljama pronađoh odmor koji tražih.

21. Tat – O, oče, postavio sam ovu himnu u Kosmos unutar mene samog.

Hermes – Reci: u Kosmos koji tvoj um samo može videti, o sine.

Tat – Da oče, u Kosmos koji um samo može videti. Tvojom slavom i snagom Um (Nous) u meni potpuno je rasvetljen. I ja, takođe, čvrsto želim da hvalim Boga iz sveg srca.

Hermes – Čini to brižno, sine moj.

Tat – Oče, ono što opazim u Umu, govorim. Tebi, Bogu, roditelju mog dolaska u Rođenje, ja, Tat, prilažem ovaj dar govora.

Bože, ti si Otac, ti si Gospodar, ti si Um; primi ove moje reči Svojom Voljom, jer pomoću Tvoje Volje sve su stvari načinjene.

Hermes – Pridaj svoju žrtvu prihvatljivu Bogu, o sine, Gospodaru Svega. Ali, takođe, o sine, pridodaj „kroz Reč”.

22. Tat – Zahvaljujem ti, oče, što si mi pokazao pevanje tih himni.

Hermes – Srećan sam, sine moj, da si izneo plodove Istine koji ne mogu umreti.

I sada, kada si naučio tu lekciju od mene, obećaj da ćeš ćutati o toj vrlini i nijednoj duši nećeš obznaniti da poznaješ način ponovnog rođenja, da se ne pomisli kako smo klevetnici. Oboje smo bili dovoljno pažljivi – ja u govoru, a ti u slušanju.

U Umu si spoznao sebe i našeg [zajedničkog] Gospodara.

KRAJ TRINAESTE KNJIGE

Knjiga XIV – Hermes Asklepiju

1. Tokom moje odsutnosti, moj sin Tat želeo je da uči o prirodi svih stvari i nije mi dopustio odugovlačenje. S obzirom da je on moj sin i prilično je mlad te s obzirom da je tek nedavno shvatio te stvari, bilo je nužno da celovito govorim o svakoj pojedinosti kako bi on lako mogao pratiti svako od tumačenja. Odabравši najvažnije tačke koje smo razradili, želim da ti saopštim njihov sažetak, ali razložiću ti skrovitije značenje, jer ti si stariji i već razumeš prirodu stvari.

2. Sve su očitovane stvari stvorene i još se uvek stvaraju. Ali, nisu stvorene same od sebe, već pomoću drugog. Mnoge su stvari stvorene, zaista sve očitovane stvari, ali međusobno su različite. Ako ih je stvorio drugi, tada postoji stvoritelj koji mora biti nerođen, jer u protivnom ne bi mogao prethoditi svemu što je rođeno. Zato je sve načinjeno načinio neko drugi; samo onaj ko je nerođen može prethoditi svemu što je stvoreno.

3. Takav je Svemoćni, jedinstven i istinski mudar u svim vidovima, jer mu niko ne prethodi; jer je prvi po broju i po veličini; nadmoćan u nadilaženju čitavog stvaranja i u stvaranju bez prestanka. Čak štaviše, sve što je učinjeno – vidljivo je, ali On sam je nevidljiv. Na taj način On stvara, a ne može se videti. On uvek stvara i uvek je nevidljiv.

4. Ovo se mora shvatiti, a kada se shvati treba se obožavati, a obožavalac treba da se uvrsti među blagoslovljene koji su spoznali Oca. Jer šta može biti slađe od pravog Oca?

Ko je On? Kako ćemo ga upoznati? Je li ispravno nadenuti mu ime 'Bog'? Ili nosi ime Stvoritelja ili Oca, ili sva tri imena? On je Bog zbog svoje moći, Stvoritelj zbog svoje aktivnosti i Otac zbog Uzvišenog Dobra. Budući da je on ta moć, on nadmašuje sva stvorena bića, a kako je ta moć u

aktivnosti, on postaje svaka od tih stvari.

Napustimo dugu i beskorisnu raspravu. Moramo upoznati dve stvari: stvoreno i Stvoritelja. Jer među njima ne postoji treći.

5. Budi obazriv prema svemu što misliš ili čuješ; shvati da su to dvoje sve; ne budi smeten ni zbog čega; ono što je iznad ili ispod, što je božansko ili što je podvrgnuto promeni, ili što se nalazi duboko unutra, sve to je oboje – stvoreno i Stvoritelj. Nemoguće je odvojiti jedno od drugoga, jer ne može postojati Stvoritelj bez onoga što je stvoreno; oboje su zapravo ista stvar. Zato jedno može biti razdvojeno od drugoga dok ne može biti razdvojeno od samoga sebe.

6. Jer, ako Stvoritelj nije ništa drugo nego kreativno počelo, Jedno, nepomešano, nesloženo, to počelo mora biti stvoreno od samoga sebe. Kako je dolazak u postojanje rad Stvoritelja, a sve što je došlo u postojanje nije moglo doći samo od sebe, proizlazi da je uzrok tome neko drugi i da bez Stvoritelja stvoreno nije moglo biti rođeno niti može postojati.

Da je jedno od toga bez drugoga, izgubilo bi vlastitu prirodu zato što bi bilo lišeno drugog. Prihvati li se da su to dvoje, stvoreno i Stvoritelj, jedno u svome jedinstvu, jedno mora biti prvo, a drugo sledi.

Prvi je Bog Stvoritelj, a stvoreno sledi, ma šta to bilo.

7. I ne budi zabrinut zbog puke različitosti stvaranja, zbog straha da ćeš poniziti Boga i umanjiti njegovu slavu. On ima samo jednu slavu, kojom stvara sve; to je telo Boga, stvaranje. Ništa zlo ili sramotno ne može se pripisati Stvoritelju. To su nedaće koje slede dolazak u postojanje, poput zelenila na bakru ili prljavštine na telu. Kovač bakra ne stvara zelenilo, niti roditelj stvara prljavštinu na telu, a Bog ne stvara zlo. No, stalna prisutnost stvaranja uzrokuje zlo kao neka vrsta čira; zato Bog uvodi transformaciju, da bi pročistio nečistoću rođenja.

8. Ako slikar može stvoriti nebo i bogove, zemlju i mora, ljude, inteligentna bića i nežive stvari, zar ne može i Bog takođe stvoriti te stvari?

Pobijanje toga ukazuje na veliku ludost i nepoznavanje Boga. Ljudi koji misle tako, u najčudnijem su stanju. Pretvarajući se da su sveti i da poštuju Boga, a odbijajući da Mu pripišu stvaranje svega, ne samo da Ga ne poznaju, već nanose uvredu Njegovoj veličini, pripisujući mu nedaće i jade, prezir i nemoć; jer (po njihovom mišljenju) ako nije stvorio sve stvari, nije ih stvorio jednako zbog prezira kao i zbog nemoći. Misliti tako, svetogrđe je i bogohuljenje.

9. Bog ima samo jednu osobinu – dobrotu. Onaj ko je dobar nije prezriv niti nemoćan. Jer Bog je Uzvišeno Dobro: svemoć da stvori sve. Sve što je dovedeno u postojanje, pomoću Boga je rođeno, to jest, pomoću Uzvišene Dobrote i pomoću moći koju ona može načiniti. Želiš li da shvatiš kako On stvara i kako su sve stvari dovedene u postojanje, gledaj, i predočiću ti najlepšu sliku nalik životu.

10. Gledaj, seljak baca seme na zemlju – ovde pšenicu, tamo ječam, a drugde neko drugo semenje. Isti Čovek sadi lozu, jabuku i drugo drveće. Tako Bog seje besmrtnost na nebu, transformaciju na zemlji, život i kretanje u svemu. Nekoliko je stvari koje seje, i lako ih je izbeći; četiri sveukupno, a tada postoji Bog sam i takođe stvaranje; u tome su sve postojeće stvari.

KRAJ ČETRINAESTE KNJIGE

(Knjiga XV nedostaje i u originalu. Najverovatnije se radi o grešci numerisanja poglavlja kod izvornog priređivača, a ne o gubitku celog poglavlja. Inače razna izdanja Corpora imala se različit broj poglavlja, od 13 do 17.)

Knjiga XVI – Asklepije kralju Ammonu

1. Kralju moj, šaljem ti važno pismo koje kruniše i poziva u sećanje sve drugo. Nije u saglasju s opštim mišljenjem i zaista opovrgava sve što većina misli. Zapravo, izgledaće da je u suprotnosti s nekim stvarima koje sam spomenuo pre. Moj učitelj Hermes često mi je privatno govorio, a takođe u prisustvu Tata, da je sadržaj mojih knjiga vrlo jednostavan i jasan onima koji ih čitaju. Nadodao je, međutim, da su one zasenjene i da odražavaju skriveno značenje reči. Rekao je da će postati još opskurnije kada Grci odluče da prevedu naš jezik na njihov, što će pak dovesti do većeg iskrivljavanja i nejasnoće.

2. Izražen na svom izvornom jeziku, tekst čuva čisti duh reči. Jer sam kvalitet zvuka i izgovor egipatskog jezika nose u sebi snagu onoga što je izrečeno. Zato, o Kralju, onoliko koliko je u tvojoj moći, a tvoja moć je neograničena, molim te da osiguraš da ovaj tekst ne bude preveden, kako ove misterije ne bi došle do Grka. Jer bahat, neodređen i upadljiv stil grčkog jezika, potkopaće uzvišenost i snagu našeg vlastitog koji čuva snagu reči. Grci, o Kralju, koriste prazne reči koje su puko razmetanje. Takva je filozofija Grka: buka reči. Mi ne koristimo takve reči, nego koristimo zvuk pun snage.

3. Ovde ću započeti svoje pismo prizivajući Boga, Gospoda, Stvoritelja i Oca koji sve sažima. On je, bivajući sve – Jedan, i bivajući Jedno – On sažima sve stvari. Celokupnost svega je Jedno i jeste u Jednom. Ne postoji ovde drugi, jer oboje su Jedan. Seti se ovog počela, moj Kralju, za preostali deo mojeg pisma.

Jer, ako bi neko napao ono što izgleda da je sveukupnost i Jedno, što je, pak, isto, uzimajući izraz „Sveukupnost“ kao odvojen od Jednog i kao množinu, a ne potpunost – što je nemoguće – on bi podelio sveukupnost od Jednog, dovodeći time sveukupnost do ništavila.

Iz nužnosti su sve stvari Jedno, budući da postoji Jedno koje to nikada ne prestaje biti ukoliko celokupnost nije rastvorena.

4. Vidi kako u sadašnjim delovima vode ima mnogo izvora vode i izvora vatre što se podiže. I na jednom mestu možeš videti tri prirode: vatru, vodu i zemlju, koje zavise od jednog jedinog korena. Zato se za to veruje da je spremište sveukupne materije koja izdaje vlastito obilje i zauzvrat prima sadržaj odozgo.

5. Pa ipak, Stvoritelj, to jest Sunce, uvek povezuje nebo sa zemljom, šaljući svoj sadržaj odozgo prema dole i podižući materiju odozgo. On povlači sve oko sebe i u sebe, i od sebe daje sve svemu, obilno deleći svoju svetlost. Jer on je taj čije milostive snage ne prožimaju samo nebo i vazduh, već prema dole dosežu do najdubljih dubina zemlje i morskih bezdana.

6. Ako je tamo duhovni sadržaj, tada je to telo Sunce, koje njegovi zraci sadrže. Sámó Sunce nalazi se blizu sebe na mestu, te priroda zna od kakve je stvari načinjeno i odakle teče. Ne možemo ga videti, ali sistematskim naporima možemo ga razumeti.

7. Vizija Sunca, međutim, ne uključuje napor, jer sjaj njegovog lica sjaji čitavim univerzumom, i iznad i ispod. Noseći na sebi Kosmos kao krunu, on sedi u središtu. Poput veštog vozača, on sigurno vodi kola Kosmosa, vežući uzde za sebe kako ona ne bi besomučno jurila. Njegove su uzde život, duša, disanje, besmrtnost i stvaranje. On popušta uzde da bi se kola mogla slobodno kretati, ali ne predaleko od njega. Zapravo, ostaju uz njega.

8. Na taj je način sve stvoreno. Sunce udeljuje besmrtnicima njihov večni život i hrani večna

područja Kosmosa svetlošću koja se penje, a što je poslano od strane okrenute nebu; sa silaznom svetlošću, koja osvetljava čitavu šupljinu kraljevske vode, zemlje i vazduha, on oživljava i pokreće rođenje i smrt.

9. Bića iz tog dela Kosmosa on obnavlja i preoblikuje u cikličkom kretanju, menjajući jedno za drugo, vrstu za vrstu, formu za formu. Čineći tako, on deluje jednako kao s nebeskim telima. Promena je konstantna za sva tela; za besmrtnike bez rastvaranja, za smrtnike s raspadanjem. Na taj način besmrtnici se razlikuju od smrtnika i smrtnici od besmrtnika.

10. Kao što je njegova svetlost neprekidna, tako on takođe stvara život neprekidno, bez prekida bilo gde, i u obilju. Oko njega su mnogobrojne skupine duhovnih snaga, poput mnogobrojnih različitih vojski. One borave zajedno i ne nalaze se daleko od besmrtnika. Pridružene su području ljudi i nadziru njihove poslove. One iznose zapovesti bogova, i to olujama, uraganima, vihorima, vulkanima i zemljotresima, kažnjavajući bezbožnost gladu i ratovima.

11. Najveća uvreda bogovima od strane čovečanstva je neiskazivanje poštovanja; jer posao bogova je da čine dobro, zadatak ljudi da izražavaju poštovanje, a zadatak duhovnih moći da služe. Za bilo šta drugo za što ljudi imaju smelosti da učine, pogreškama, nemirom, prisilom (što oni nazivaju sudbinom) ili neznanjem, bogovi će ih smatrati nevinima. Samo nepoštovanje nailazi na osudu.

12. Sunce održava i hrani svaku vrstu bića. Kako duhovni svet obgrljuje fizički i puni ga različitim vrstama formi, tako i Sunce obgrljuje sve ostalo u Kosmosu, podižući i jačajući sve naraštaje. Kada su oni istrošeni i odbačeni, ono ih prima natrag.

13. Hor duhova, ili bolje rečeno horovi duhova, stavljeni su pod zapovedništvo Sunca; „horovi“ – jer ima mnogo različitih vrsta moći. Postavljeni su u poredak pod Suncem i jednaki su im brojem. Neke od tih moći su dobre, a neke zle po svojoj prirodi, to jest po svojoj aktivnosti. Jer suština duhovne moći je njihova aktivnost. Postoje takođe neki koji su mešavina dobra i zla.

14. Svim ovim duhovima data je vlast nad zbivanjima na zemlji i nad tamošnjim nemirom. Oni uzrokuju različite neredе u gradovima i među narodima, ali takođe i u životu pojedinačnih ljudi. Oni oblikuju naše duše po sebi samima i uzdižu ih boraveći u našim mišićima, u našoj moždini, venama i arterijama, pa čak i u našem mozgu, prodirući duboko do naše utrobe.

15. Duhovi koji su postavljeni kao pratioci iza svake zvezde prema onome što svako rođenje zaslužuje, zaposedaju svakoga od nas u trenutku rođenja i daju dah. Nikada nisu nepokretni nego se okreću, menjajući mesto iz trenutka u trenutak. Sada, kada ti duhovi ulaze u dva tela duše kroz telo, svaki pobuđuje dušu prema svojoj vlastitoj aktivnosti. Ali razumni deo duše ostaje oslobođen tiranije tih moći i ostaje spreman za primanje Boga.

16. Kada je pomoću Sunca taj racionalni deo u Čoveku prosvetljen svetlošću (a takvih je ljudi nekoliko), moći tih duhova prestaju da deluju na njih. Jer nijedan duh, ili (niži) bog, nema moć nad bilo kojim zrakom koji dolazi od Boga. Ali svi ostali ljudi su vođeni i rođeni, i duša i telo, moćima čije aktivnosti oni vole (kojima su porobljeni). Mišljenje (usađeno u čoveka od strane duhova) je zavodljivo i upravo ono zavodi (čoveka), a ne ljubav. Na taj način moći imaju nadzor nad svim zbivanjima na zemlji kroz instrument naših tela. Ovu kontrolu Hermes naziva sudbinom.

17. Duhovni svet tako zavisi od Boga, a fizički svet od duhova; kroz koji duhovni i fizički svet Sunce prima od Boga tok svesti, to jest, od kreativne moći. Oko Sunca se nalazi osam sfera koje zavise od njega; prva je sfera fiksnih zvezda, a potom sledi njih šest što ih čine planete, i jedna koja okružuje zemlju. Moći duhova zavise od sfera, a ljudi od moći duhova. Tako su sve stvari i svi ljudi zavisni od Boga.

18. Zato je Otac svega Bog, Stvoritelj je Sunce, a Kosmos je instrument njegove kreativne moći. Njegov duhovni sadržaj upravlja nebesima, nebesa vladaju bogovima, a moći koje su pridružene bogovima vladaju ljudima. To je vojska bogova i moći.

19. Kroz sve instrumente Bog pomoću Sebe samog stvara sve ovo i sve stvari pokazuju osobine Boga; budući da je to tako, one su Bog. Stoga u stvaranju svih stvari, on stvara Sebe. On nikada ne može prestati da stvara jer On sam nikada ne prestaje da bude. Kako Bog nema kraj, tako i njegovo delo nema ni početak ni kraj.

KRAJ ŠESNAESTE KNJIGE

Proročanstvo Hermesa Trismegistosa

Razgovor Hermesa Trismegistosa s učenicima Asklepijem, Tatom i Ammonom, pronađen u Nag Hammadiju, deo je zbirke hermetičkih tekstova na koptskom jeziku. U njemu se nalazi proročanstvo Hermesa Trismegistosa o propasti Egipta i najava jedne opšte dekadencije.

„Ili ne znaš, Askelpije, da je Egipat slika neba? Čak štaviše, to je mesto stanovanja neba i svih sila koje su na nebu. Ako nam dolikuje da ne budeš neuk o vremenu koje dolazi u našu zemlju, kada će Egipćani uzalud služiti svojim bogovima i kada će njihove religiozne aktivnosti biti prezrene. Jer, svi će bogovi napustiti Egipat i vinuti se u nebo. Egipat će biti napušten; bogovi će ga napustiti. Jer u Egipat će doći stranci i njime upravljati. Egipat! Čak štaviše, Egipćanima će biti zabranjeno da poštuju Boga. I još će se kažnjavati, posebno oni koji se zateknu u poštovanju i slavljenju Boga.

I toga dana će zemlja, pobožnija od drugih, postati bezbožna. Više neće biti puna hramova, već grobova. Neće biti puna bogova, već mrtvih tela. Egipte! Postaćeš poput bajke. A tvoji verski objekti bit će (...) tek lepe stvari, a (...) tvoje reči tek lepo kamenje. A varvari će biti bolji od vas, Egipćani, kao i njihova religija, bilo da su Skiti, Hindusi ili neki drugi.

A šta je to što govorim o Egipćanima? Jer oni (Egipćani) neće napustiti Egipat. Jer, u vreme kada bogovi napuste zemlju Egipat i vinu se u nebo, tada će svi Egipćani umreti. Egipat će biti napušten i od bogova i od Egipćana. A ti, Reko, dočekaćeš dan kada ćeš teći više s krvlju nego s vodom. Mrtva tela biće viša od tvojih obala. Onaj koji umre neće biti oplakan, već će to biti onaj ko živi. Zaista, preživeli će zbog svog jezika biti znani kao Egipćani u drugom razdoblju (vremena).

- Asklepije, zašto plačeš – Oni će po svojim običajima izgledati kao stranci. Božanski Egipat trpeće većih zala od ovih. Egipat – od Boga voljeni, stanište bogova, škola religije – postaće primer bezbožnosti.

I u tim danima svet neće biti zadivljen (...), i besmrtnost, neće biti poštovana (...), budući da kažemo kako to nije dobro (...). Neće biti stvari ni vizija. Već bi mogla postati breme svim ljudima. Stoga će biti prezren – predivan svet Božji, neuporedivo delo, snaga koja poseduje dobro, vizije oblikovane prema Čoveku. Tama će biti draža od svetlosti, a smrt od života. Niko neće gledati u nebo. Pobožnog će Čoveka držati ludakom, a bezbožnika slaviti kao mudraca. Kukavan Čovek biće smatran snažnim. Dobar će Čovek biti kažnjen kao zločinac.

A što se tiče stvari duše i besmrtnih stvari, zajedno s onime što sam vam već rekao, Tate, Asklepije i Ammone, ne samo da će biti prezrene, već će ih smatrati ispraznošću. No, verujte mi (kada kažem) da će ljudi te vrste biti izvrgnuti opasnosti za svoju dušu. Utemeljice se novi zakon (nedostaju dva reda) ... ini će (nedostaje red) ... dobro. Zli anđeli ostaće među ljudima⁵, i biće s njima, i vodiće ih u bezboštvo, ratove i pljačku, učeći ih stvarima koje su protivne prirodi.

U tim danima zemlja neće biti stabilna, a ljudi neće ploviti morima niti će poznavati zvezde na nebu. Svaki sveti glas Božje reči će utihniti, a vazduh će biti zagađen. Takva će biti malaksalost sveta: ateizam, nered i nepoštovanje plemenite reči.

A kad se te stvari dogode, Asklepije, tada će Gospodar, Otac i bog od jedinog prvog Boga, Stvoritelj, kada ugleda stvari koje su se dogodile, stvoriti svoje delo, koje je dobro, protiv nereda. On će ukloniti pogrešku i odstraniti zlo. Ponekad ga uništava velikim potopom, a u drugim vremenima vatrom koja prži; ponekad ratovima i bolestima, sve dok obavli (četiri reda nedostaju) ... svoj posao. I to je rođenje sveta.

Obnova prirode pobožnih koji su dobri dogodiće se u vremenu koje nema svoj početak. Jer, Božja volja nema svoj početak, kao ni njegova priroda, koja je Njegova volja (bez početka). Jer priroda Boga je volja. Njegova volja je dobro.“

Nag Hammadi , Asklepije 21-29

⁵ Hibridi reptoida, Iluminati, tajni vladari, aristokratija.

Opomena duši

Hermes Trismegistos

Naslov originala na nemačkom:
Ermahnung der Seele, Hermes Trismegistos,
Rozekruis Pers, Haarlem, Niederlande, 1993.
Copyright: Rozekruis Pers, Haarlem,
Niederlande

Copyright za Srbiju i Crnu Goru:
Zlatni zmaj, Beograd

Prelom i priprema za štampu:
Damir Matić

Korektura i lektura:
Maja Adžić

Štampa:
Zuhra, Beograd

Zahvaljujemo se Vojkanu Adžiću i
Ivanu Pavićeviću

Drugo izdanje

Beograd 2005.

ISBN 86-83495-12-4

Tiraž: 500

preveo
Nebojša Barać

Beograd, 2005.

Predgovor

Onaj preko koga Istina postaje reč, sam ostaje istovremeno nepoznat i nevidljiv, ali i tri puta veličanstven (ili tri puta veliki).

Hermes (Tot, Merkur) je ime boga koji vlada prenošenjem, razmenom, rečima.

Kada je, dakle, Hermes Trismegistos – tri puta veličanstven – to upućuje na to da se iza takvog imena, ko god to bio – jedan čovek ili više ljudi – krije vrlo uzvišen um koji prenosi vrlo uzvišene poruke upućene srodnim umovima.

Takve poruke su daleko od banalnosti svetine i potpuno nedostupne onome što nazivamo običnim ljudskim intelektom, koji je vođen logikom uzroka i posledice i potpuno slep i gluv za razumevanje paradoksa.

Verovatno iz tog razloga sva učenja i sve ono što govori jezikom tih paradoksa, i što uzvišeni um upućuje srodnom umu – po Hermesu se naziva hermetizam .

Za Hermesa Trismegistosa ne zna se pouzdano ko je bio i kada je živeo. Ali, ono što je jasno u svakom slučaju je da je to ime koje u sebi nosi značenje i ukazuje na to da se iza njega krije "veliki posvećenik" – da se ličnost povukla i da je ostalo samo posvećenje.

Pripisuje mu se nekoliko dela: "Tabula Smaragdina", "Corpus Hermeticum", "Opomena duši", i sva su iz Egipta stigla u Evropu uglavnom preko Arapa.

"Opomena duši" je jedan od manje poznatih tekstova koji se pripisuje Hermesu Trismegistosu. Postoji oko sedam verzija ovog dela, od kojih samo tri sadrže celokupan tekst.

Kako je navedeno u predgovoru nemačkog izdanja, i hrišćani i muslimani su ostavili svoje tragove u njemu, što bi moglo da ukaže na to da su ga koristili i jedni i drugi.

Ali, bez obzira u čiju baštinu, kulturu, učenje ili tradiciju ga svrstali, svakom ko

ga pročita jasno je da je njegova poruka bezvremena i da ne poznaje prostorne granice.

"Opomena" je upućena čoveku, odnosno duši. Međutim, kao što je već napomenuto, to nije poruka koju će svako razumeti, uprkos tome što je vrlo jasna i nedvosmislena.

Da su mnogi razumeli i da sada razumeju ono što je tu napisano, i svet bi bio drugačiji. Ali ko zna? Možda čuda ipak nisu nemoguća?!

Beograd 2003.

1.

Pokazaću ti, o dušo, večne principe. Primi ih u svoje biće tako da postanu tvoje vlasništvo i da budeš toliko prožeta istinom, kao što si sada uverena u to da vatra sagoreva stvari i da je po prirodi vruća i suva, a da voda utoljava žeđ i da je po prirodi hladna i mokra.

Ako ti se neke stvari čine pomalo nejasnim, moraš se u sebe samu, u svoju savest povući, tako da tvoje moći ostanu slobodne od suprotnosti i zabune. Onda ćeš kroz spoljne stvari biti odvedena ka unutrašnjem gledanju. Kada neko ko posmatra sliku, iz nje izvede postojanje slikara i u iscrtavanju linija i načinu slikanja prepozna slikarevu ruku u pokretu, ako, znači, biva pokrenut nadahnućem stvaraoaca, dobija uvid u ideju tvorca.

Tako je sa svim, o dušo. I ako Tvorac nije neposredno vidljiv, možemo mu se približiti preko njegovih dela. Tako

možemo postati svesni i Tvorca vasiona i dela sudbine, naime kroz njihova dela.

Molim te, o dušo, seti se svega, bilo da je opaženo mislima ili osećajem. I znaj da ti Istinski Postojeće, Prvi Uzrok, Potpuna Svetlost, daruje mogućnost da spoznaš unutrašnju suštinu stvari i njihove fine razlike, ukratko rečeno, gnozu.

Sve stvari u odnosu na Njega postoje izdvojeno, i nisu deo Njega. Jer On je, sveukupnost, a ne zbir svega. Razmisli o ovome dušo i oslobodi se nečistote prirode. Budi ponizna i žudi za Njim, Izvorom i Ocem Dobra, Korenom i Tvorcem moći mišljenja, Vršcem Života i Mudrosti. Njim, koji je jedina dobrota i milost, tako da možeš zadobiti učešće u Životu i iskusiti sreću i blaženstvo.

Uzrok, Tvorac i Počelo vasiona – neka su iznad sve blagoslovena i sveta Njegova imena – tebe je, o dušo, ni iz čega stvorio i stvaralačku ti moć mišljenja darovao. Ta moć se sastoji u tome što možeš da vidiš stvari onakve kakvim ih je Tvorac zaista stvorio. Ali, ti oblikuješ stvari koje pripadaju svetu

misli i čija je stvarna ideja od tebe sakrivena. Ti ih oblikuješ iz sveta koji vidiš, jedan oblik iz drugog oblika.

Ti dobijaš saznanje kroz sliku koja je nastala otiskom pečata, koji je izgravirao njegov tvorac. Tako ti biva dato da ponovo prepoznaš stvarni oblik kakav je nastao udahnućem duše od onoga ko je gravirao pečat. Drugačije rečeno, pokret vode upoznaješ preko oblika koje je voda obrazovala u pesku i mulju. Veruj mi, istina je to što sam ti objasnio, i znaj da su svi oblici i slike u svetu stvari koje dolaze i odlaze, koje vidiš očima svog tela, samo alegorije i otisci ideja koje su uistinu nepromenjive i koje poseduju neprolazni život.

Ono što je u duhu, može biti videno samo duhovnim okom. Onome ko je u duhu, u istinskom životu, i ko poseduje telo, mora biti jasno da je taj život večna stvarnost.

Čovek u materiji oblikuje sliku o samom sebi. On vidi sebe u svojim sopstvenim idejama i otiscima. To mu se dopada i zato je radostan. On vidi ljubav

u samom sebi; on u samom sebi poseduje dopadljivost i radost. A to je istinska, neprolazna sreća koja večno traje.

Trudi se, o dušo, da zadobiješ istinski uvid kroz otkrovenje i da upoznaš suštinu stvari, ali negiraj njihov kvantitet i kvalitet. Otkrovenje i suština stvari su jednostavni i duša ih može razumeti neposredno i bez posrednika. Kvanitet i kvalitet su, pak, mnogostruki i ograničeni prostorom i vremenom.

I, znaj, o dušo, da je nemoguće steći uvid u svet mnogostrukosti. Jer u tom svetu ne možeš ostati, i iz njega ništa sa sobom ne možeš poneti.

Uvid je osobenost duše. Uvid je odvojen od spoljnih stvari. Zato se lati poznavanja jednostavnosti i napusti mnogostrukost.

Od kosmičkih elemenata, o dušo, zemlja je najteži. Manifestuje se dublje od drugih stvari. Gustina je velika. Gruba je, gusta, teška i kruta. Izolovana je od svetlosti i života, to jest od samodelotvornosti.

Zatim dolazi element voda, koja je finija i čistija i koja stoji iznad zemlje. Sadrži više životnih mogućnosti.

Sledeći element je vazduh, koji je finiji od vode i sadrži više svetlosti i života.

Zatim sledi element vatra, najfiniji od četiri elementa, koji poseduje najveće životne mogućnosti.

Posle vatre dolazi element – nebesko telo – koji u sebi sadrži najčistiji od četiri niža elementa. On je poseban i jedinstven: prvo, zato što je sastavljen od vrlo finih supstanci, zato što je prepun životnih mogućnosti, zato što je lepo uređen i stepenovan i zato što je blizak životu i savršenima koji sudeluju u duhu. Kao drugo, zato što poseduje oblik koji je od svih oblika najlepší i koji je savršen i simetričan, oblik nebeskog tela ili kugle. Treće, zato što sve što je njime obuhvaćeno pokazuje isti oblik, oblik kugle u obliku kugle i sve tako do dole, do Zemljine kugle.

Posle elementa nebeskog tela, koji je najviši od svih elemenata, sledi u uzdižućoj putanji supstanca duše.

Duša je čista i zrači svetlost. Ona nebeskim telima daje harmonično kretanje. Duša je suptilnija od svih tela i elemenata koje obuhvata.

Duša je bestelesna. Sve što se nalazi ispod duše ne može imati učešće u životu, izuzev uz pomoć duše. Duša u sebi poseduje moć mišljenja, volje i suda. Ona širi svoje moći nad svim sa čime se povezuje, u slučaju da je to u stanju da primi njene moći. I tako ona donosi život.

Sve sa čime duša nije povezana, lišeno je misli, volje, pokreta i suda. A kada te moći ne postoje, nema života.

Iznad duše stoji duh i obuhvata je. On je najsubtilniji od svega što se može opaziti i uzvišen je iznad svega ostalog.

Duh od Boga prima i bez posrednika rasipa svetlost, život i lepotu nad svim što iz njega živi. Duh je najviši posrednik. On stoji najbliže Bogu kao kraljev namesnik uz kralja.

Seti se ovog poretka, o dušo, budi prožeta ovom istinom i budi, kada je o njemu reč potpuno sigurna. Tako su stvari sastavljene, uređene i stepenovane.

2.

Laž je, o dušo, kada se kaže da ovaj svet vara ljude i da je ispunjen i svetlom i prividom. Ko to kaže, ne poseduje uvid. Bilo bi lepo kada bi čovek od svog prvog koraka na ovom svetu, pa do poslednjeg, mogao da uživa u neprekidnom blagostanju i sreći. Ali, tako nije. Uvek nanovo on doživljava sreću i nesreću, blagostanje i bedu. Međutim, ne vara svet čoveka, već čovek sam sebe vara, uništavajući se tako.

Čovek misli da njegova sreća leži u darovima ovog sveta i da oni ostaju večno. Ali, oni nestaju u izmeni dobra i zla.

Iako se ovaj svet sastoji od suprotnosti, i dobro i zlo se naizmenično međusobno sukobljavaju, postoje slike i ogledala viših i stvarnijih stvari. Kroz njih duša ovde može biti probudena i primorana da usmeri pažnju na samu sebe, kako bi zadobila jasan uvid, i samim tim istinu.

Duša dolazi na ovaj svet kako bi stekla sposobnost razlikovanja i uvid. Ovde prispela, ona, međutim, zapostavlja svoj zadatak, zaboravlja suštinsko i biva obuzeta dobrima ovog sveta, i zbog svega toga ona zaboravlja cilj svog postojanja na zemlji. Čovek se pogrešno služi svojim čulima, jer preko njih ne može dobiti uvid, iako je ovaj svet ipak mesto na kome se može upoznati istina. Vidljivi oblici koje opažaju čula doduše prolaze, ali su oni senke i slike života koji je uistinu večan.

U svetu prasluka ne postoji ništa što u ovom svetu i u procesima koji se dešavaju sa stvarima ne bi moglo da se pronade u vidu odraza. Sa druge strane, na ovom svetu ne postoji ništa što kao slika ne potiče iz sveta prasluka. Varljivost i rastakanje čulnog sveta navode čoveka da se okrene od njega i da se usmeri isključivo na čistotu prasluka. Slabi, promenljivi i prolazni oblici ovog sveta ukazuju na tragove delovanja prasluka. Naizmenične protivrečnosti i nepostojanosti čulnog sveta primoravaju čoveka da se usmeri na sklad koji postoji u svetu prasluka, svetu čistih misli.

Sve dok prebivaš u materijalnom svetu, o dušo, ne vezuj se za delokrug čula kroz koja bivaš sprečena da stekneš uvid, jer tvoj zadatak i cilj žive u tebi samoj. Tako ćeš biti sposobna da posvetiš sve svoje moći jednom cilju: da stekneš uvid i kroz njega bivstvuješ u Izvoru. Ako žudiš za Jedinim Životom, moraš da svučješ svoju nečistu odoru, da odstraniš gadosti iz svog tela i uništiš ono što protivreči tvojoj istinskoj prirodi.

Kada to učiniš, osvrni se ka Jedinom Životu i iskusi njegove radosti. Obuci tada odoru koja je u skladu sa tvojim unutrašnjim bićem. Okruži se oblicima koji odatle proizilaze, oblicima koji su večni i nepromenjivi, oblicima od kojih si, dok si boravila u svetu nastajanja, cvetanja i nestajanja, videla samo odraze i slike.

Budi svesna, o dušo, svega što sam ti objasnio. Dopusti da te ta istina prožme i pokušaj da je razumeš. Znaj i ovo: postoje tri stvari koje su u svojim različitim oblicima kvareće: mnogoboštvo, nepravednost i žudnja za čulnim užitkom. One izviru iz jednog korena, naime ljubavi

prema ovom svetu. Dakle, izbegavaj ih i beži od njih kao ptica od lovčeve mreže. Uspećeš da izbegneš mnogoboštvo ako budeš dopustila da te vodi jedinstvo. Ako želiš da se sačuvaš od nepravde, onda pusti da te vode uvid, čistota i izvesnost. Ako ne odgovoriš na čulni užitak, oslobodićeš se gorčine, bojazni, straha, brige, neznanja i želje za posedovanjem.

Uveri se u to, o dušo, da su ova pravila ponašanja ispravna, tako da zadobiješ duševnu sreću umesto propasti.

Da bi zadobila sveprožimajući uvid i živela u skladu sa njim, Bog je stvorio čoveka. Ali čovek sazreva samo postupno u smeru ispunjavanja tog cilja, isto kao što se i grozd postupno razvija i sazreva.

Čovek se može posmatrati kao biće koje je sačinjeno od čulno opaženih stvari. Međutim, čovek se takođe može posmatrati i kao biće koje potiče iz duha, odeveno stvarima koje se mogu čulno opaziti.

Posmatrajući iz onoga što se može čulno-organski opaziti, čovek isprva, kada dode na svet, nije u stanju da primeni sve mogućnosti koje su njegovom biću date. Međutim, kroz unošenje hrane koju dobija može da odraste do stadijuma u kome postaje prijemčiv za učenje. Ipak, tada još nije sposoban da obrazuje misli. Ako žudi za uvidom, biva hranjen najvišim Dobrom, savršenstvom koje vodi do savršenstva. Tako stiče mogućnosti da postane samostvaralac i da se oslobodi oblikovanjem pravih misli. Od tog trenutka on postaje potpuno odrastao čovek.

Posmatrajući iz onoga što se čulno-organski ne može opaziti, čovek je na početku živa snaga koja, povezana sa organom stvaranja i semenom, biva uvedena u skut. Zatim se posredstvom nebeskih tela obrazuje embrion i započinje rast jednog živog bića. Potencijalno, ono će posedovati moć da bira ili izbegava. To živo biće postaje čovek čim u njega uđe jedna moć koja je savršena i kroz koju i ono samo postaje savršeno. Ta moć je istinska sposobnost mišljenja. Tada je

čovjek opremljen svim. Savršen je. Iz tog savršenstva on sada mora da živi.

Na početku čovjek nije postojao, ni kao mogućnost, ni kao rezultat. Kasnije je postojao kao mogućnost, a sada je stvarnost, sada je savršen. Zato sada može da dela slobodnom voljom. Kroz moć mišljenja može da deluje kreativno za sebe samog i druge.

A Tvorac vasione, neka je hvaljeno njegovo ime, neprestano izgovara svoje misli, tako da ga mogu čuti sva bića koja poseduju istinsku moć mišljenja. Ali, ne razume svako ko čuje te reči, nameru onog ko ih izgovara. Postoje bića kojima je potreban prevodilac koji će im objasniti nameru govornika, dakle posrednik između govornika i slušaoca. Zato što slušalac ne poseduje mogućnost da neposredno razume. On je kao neko ko sluša strani jezik i zavisi od prevoda prevodioca.

Ali, ti ne bi trebalo da si kao oni kojima je potreban prevodilac. Prevodiocima se ponekad ne može verovati, često menjaju smisao reči i izvrću njihovo

značenje. Zato te molim, izdigni se iznad onih koji ne razumeju Božiji govor i poveži se sa onima koji dobro razumeju.

Stremi ka tome, o dušo, da spoznaš posledice pre nego što delaš; da znaš koji će plod nositi drvo, pre nego što ga zasadiš. Ako si usmerena ka tome da stekneš uvid pre nego što delaš, steći ćeš slavu, biće ti lako i ubiraćeš dobre plodove.

3.

Svojstva materijalnog sveta nikada nisu stalna. Ona su neprestano u međusobnom sukobu i neusaglasiva su. Zato budi oprezna, o dušo. Okani se tog privida, jer to su stvari sa kojima ne bi trebalo da se povezuješ.

Ti si, o dušo, jednostavna – one su složene. Ti si oslobođena obmane – one su varljive. Ti si istinski živa – one istinski život ne poseduju. Ti si takva kakva si – one se začauravaju i prekrivaju; one su iluzije – nepostojane i prolazne.

Zato budi budna; pazi na samu sebe da ne bi postala njihov rob, tako da te one odvrte od cilja. Ne zapuštaj, o dušo, svoju istinsku suštinu koja je jednostavna, istinska i visoko dostojanstvena. Nemoj imati poverenje u materijalne stvari koje su mnogostruke – obmanjujuće i neverne i međusobno se odbijaju, tako da ne zalutaš i propadneš.

Koliko će dugo, o dušo, nezadovoljene žudnje za čulno-organskim svetom još

uticati na tebe, jer one beže od jedne krajnosti ka drugoj, od vrućeg ka hladnom, od hladnog ka vrućem, od gladi ka zasićenju, od zasićenja ka gladi?

Sve dok budeš ostala zavisna od materijalnih stvari, tvoja je sudbina žudnja za njima koja ne može biti zadovoljena. Kad se jednom nađu u tvom posedu, eto patnje da ne budu ponovo izgubljene. Kada ti se oduzmu, ta patnja nestaje, ali tada te izjedaju briga i žalost zbog izgubljenog.

Zato, o dušo, odstrani ono što tu patnju i brigu uzrokuje. Ne žali što kao posledicu nezadovoljenih žudnji napuštaš tugu, brige, strah i bol i nemoj se dugo srditi, već zadovoljna budi, oslobođena straha i radosna.

Ko izabere nezadovoljene žudnje umesto mira, taj je luda. Luda hoda stanputicama, a ko stranputicama hoda, hita ka svojoj propasti.

Materijalni svet dole, o dušo, mesto je nezadovoljenih žudnji, straha, beščašća i

tuge. Gore je svet duha, mira, za strah nepristupačan. On svedoči visokim dostojanstvom i radošću. Videla si oba sveta: živela si u oba. Sada izaberi u skladu sa svojim iskustvom. Možeš boraviti u oba sveta. Nijedan od ta dva sveta te neće odbaciti ili zaboraviti. Međutim, za čoveka je nemoguće da istovremeno bude mučen nezadovoljenim željama i da živi u miru, da bude uzvišen i odvojen, radostan i zadovoljan. Ljubav prema ovom svetu i ljubav prema drugom svetu u čoveku ne može biti sjedinjena. To je nemoguće.

Ti si, o dušo, rođena iz jednog posebnog stabla. Ti si grana tog stabla. Koliko god da je grana udaljena od stabla, ipak ostaje veza i sklad između stabla i grane. Svoju hranu dobijaš od stabla. Ako se, međutim, nešto postavi između stabla i grane, veza i hrana bivaju prekinute. Tada grana mora da se osuši i umre.

Razmisli o tome, o dušo, i u svom biću učvrsti to da si predodređena da se vratiš svom Tvorcu. On je stablo iz koga rasteš. Zato odstrani svu prljavštinu i sav teret materijalnog sveta, tako da nestane sve

što te sprečava da se vratiš svom sopstvenom unutrašnjem uzvišenom svetu, svom stablu, svom poreklu.

Jedan vojnik koji je pobeđen u ratu, spuštajući svoje oružje i predajući se neprijatelju, biva zarobljen. Vojnik koji se bori i brani odbijajući da se pokori, biva ubijen. Tako svaka duša koja uroni u materiju doživljava ili zarobljeništvo ili smrt. Onoj koja izabere zarobljeništvo, predstoji dugo mučenje i ropstvo. Ko izabere smrt, umire da bi živeo. Umirući, on ponovo zadobija istinski život i biva sačuvan od zarobljeništva, poniženja i obeščašćenja.

Ako želiš da izbegneš niska i nedostojna dela, usmeri svoje misli na izvor iz koga potiču i udalji se od njega. Taj izvor je ljubav prema svim stvarima ovog sveta.

Ako želiš da činiš plemenita i božanska dela, u tom slučaju usmeri svoje misli na koren iz koga nastaju. Posadi taj koren u samoj sebi i neguj ga. Taj koren je odustajanje od stvari ovog sveta. Ako tako

delaš, izbegavaj u tome svaku laž i privid. Postaraj se da preteranom oprežnošću ne budeš navedena na kukavičluk, kroz koji gubiš hrabrost i čast i samoj sebi se rugaš i ponižavaš se.

Sve što nije sačinjeno od materije je stvarnost. A ta istinska stvarnost je nematerijalna. Kada se istinska stvarnost poveže sa materijom, ona zauzima oblik koji je u skladu sa njenom namerom.

Udalji se što je više moguće od raspršavanja, o dušo. Kada si kroz sam život vođena do jedinstva, do univerzalnog, iskuši to u slobodi i predanosti. Tada će sa tebe spasti patnja, brige i naponi. Bićeš kao čovek, koji uz mnogo truda stiže svetiljku da bi noću mogao da vidi, a kada sunce izade više mu nije potrebna.

Čuvaj se svega što je nisko i nedostojno. Ništa od toga ne primaj u svoje biće, da se tvoj karakter ne bi izopačio i tvojoj istinskoj prirodi delovao suprotno i da ne bi samoj sebi postala prepreka na stazi povratka svom istinskom zavičaju.

Znaj da je cenjeni i uzvišeni Tvorac vasiona najplemenitiji od svega što postoji. Poveži se sa tim Plemenitim. A, kada u svom biću postaneš jedno sa Izvorom, približavaš se Njemu koji te je stvorio. Budi uverena u to da se plemenito sa plemenitim udružuje, a neplemenito sa neplemenitim.

Ti si u svetu stvari koji je stvoren i u njemu tražiš mir. Kako može postojati mir u svetu koji je u pokretu? Sve dok čamac pliva na vodi, on ne stoji mirno i mira nema. Ako se, pak, na tren i umiri, to je samo slučajnost. Vrlo brzo voda ponovo počinje da ljulja sve što pliva na površini. Čamac dolazi do mira samo ako se iz vode izvuče na kopno. To je mesto odakle čamac potiče i koje po gustini i težini liči na čamac. Tada – a ne pre toga – čamac zaista dolazi do mira.

Isto tako duša, sve dok je vezana za uzburkano more materijalnog sveta, ne može da bude mirna ili da se malo odmori. Međutim, ako se vrati svom izvoru i korenu, eto i tišine i mira. Tada je oslobođena patnje, poniženja i zablude u zemlji tuđinskoj.

4.

Materijalni svet se sastoji od čistih i nečistih stvari. U ovom svetu čovek prvo mora da ispije nečiste stvari, a zatim čiste, ukoliko želi da postane srećan. Budi uverena u to da je bolje piti čiste stvari nakon nečistih, nego nečiste nakon čistih.

Ludilo je pomisliti da se u grubotvarnom svetu može pronaći bilo šta što je zaista čisto. Kada se pomisli da je pronađeno nešto što izgleda čisto, ono ipak nije stvarno čisto, jer ne može postojati istinska čistota u nečemu što nije večno.

Materijalni svet je nečistota nečistote. On je u najvećoj meri ispunjen bukom. Misli na to da te ovim postavljam pred znamenje. Ako želiš ono što je apsolutno čisto, neukaljanu čistotu duše, onda moraš da je tražiš negde drugde, a ne u svetu stvari koje dolaze i odlaze.

Ono što je neukaljano, apsolutno čisto, čistota duše, može se pronaći na njoj primerenom mestu. Ako je tražiš na

drugom mestu, nećeš je pronaći. A ako ne pronađeš ono za čim tragaš, i ne dosegneš ono za čim juriš, bićeš mučena žalošću i bolom neuslišene žudnje, obolećeš i umrećeš. Radost istinskog mišljenja i večnog života u tom slučaju iskusiti nećeš.

Vozilo u kome si rođena, o dušo koja plutaš po zemaljskom moru života, sačinjeno je od vode koja se smrzla i postala led. Sudbina te je postavila tamo. Doduše, sunce će uskoro izaći i otopiti led. Led će opet postati voda, a ti ćeš biti ostavljena da plutaš na vodi. To ne možeš izdržati. Zato moraš da tragaš za nečim što može da te nosi. Ne postoji ništa drugo što bi tome moglo da posluži, izuzev sposobnosti da plivaš u pravom smeru, sve dok ne budeš naišla na čvrsto tlo.

U bistroj i čistoj vodi se sve može videti. Međutim, ako je isprljana blatom ili otpacima, prizor je pomućen i ono što je skriveno u vodi ne može se opaziti. To je kao i sa sunčevom svetlošću: kada sunce obasjava stvari, možemo da ih vidimo onakve kakve u stvarnosti jesu. Ali kada je sunce pomračeno maglom,

dimom i prašinom, oku nije moguće da opaža stvari.

Isto tako je i kada se svetla i jasna svetlost duha pomeša sa grubim, gustim i mračnim stvarima. Nastaje mutnost i sama duša biva sprečena da vidi čiste oblike i ispoljavanja koja su u duhu stvorena. Tako duši biva uskraćena mogućnost da zamisli stvarnost duhovnog sveta i zadobije uvid u ono što je neophodno da bi se krenulo u pravom pravcu i kročilo na put blaženstva.

Čovek ne ostavlja kuću u kojoj živi ako samo propušta da je uredi, ukrasi, a ipak bez gnušanja ostaje da stanuje u njoj. On pokazuje najveće gnušanje tek kada želi da je napusti pripremajući se da se iseli kako bi stanovao negde drugde. Isto tako, o dušo, ne postoji odumiranje sveta materijalnih stvari ako čovek odbije od sebe radosti i htenja koja su njihov sastavni deo, a ipak ostaje da živi u ovom svetu.

Istinsko odumiranje, o dušo, vatrena je žudnja da se ode iz sveta materijalnih stvari i od njega se oslobodi, da se oslobodi neprijateljstva, sukoba, nesklada i

tame. Zato, o dušo, živi sa smrću i ne dozvoli da te muči pogled ka smrti. Jer strahom od smrti uništavaš svoje biće. Ako, međutim, smrt posmatraš samo kao kapiju, zadobićeš blaženstvo.

Ti znaš, o dušo, da umiranjem stićeš jedan drugi život u jednom drugom predelu. Tamo ćeš stanovati ne u siromaštvu, već u blagostanju; ne u brizi, već zadovoljna; ne u strahu, već u miru; ne u naporu, već u spokojstvu; ne u bolovima, već u radosti; ne u bolesti, već u zdravlju; ne u tami, već u svetlosti.

Zato se ne žalosti, o dušo, što moraš da skineš svoju odoru zla i varljivu pojavu, kako bi zadobila odeću koja je lepša i večna.

Ne žalosti se, o dušo, što sakupljaš uvid i iskustvo i što istini pristupaš s jednostavnošću i jedinstvom koji su tvojoj suštini svojstveni, tako da gledaš licem u lice.

Ti tražiš, o dušo, prijatelje i istomišljenike u svetu nastajanja i nestajanja. Ali, znaš li ti da je nemoguće pronaći ih tu? To što tražiš jedino se može pronaći

u carstvu duha, pošto je to carstvo po svojoj prirodi jednostavno, čisto i neiskvareno. Ako, dakle, za tim žudiš, onda se okreni ka tom carstvu, kako bi dobila ono što ti je neophodno, i ne traži u svetu nastajanja i nestajanja ono što se u njemu ne može pronaći. Njegovi stanovnici su zarobljenici i robovi. A kako se može očekivati prijateljstvo od zatvorenika, vernost od roba? Budi ovim prožeta i živi u skladu sa tim.

Teško je, o dušo, biti primoran da se odvojiš od prijatelja. Ali, još je teže biti povezan u prijateljstvu sa nekim ko će svog prijatelja sasvim sigurno napustiti.

Stanovnicima ovog sveta biva činjena nepravda i oni drugima čine nepravdu. Drugi ih odvođe na stranputicu i oni druge zavode na stranputicu. Kada, na primer, jedna duša uđe u tu oblast briga i jada, ona biva pozdravljena radosno i prijateljski. A kada opet napusti taj svet, njen odlazak biva praćen žalošću i kukanjem. Po tome se može lako prepoznati kolike su ljudi lude i koliko su suprotstavljeni istini i pravdi.

Znaj, o dušo, da postoje četiri stanja koja su za dušu smrtonosna i vode je u propast: prvo je neznanje, drugo briga, treće nezadovoljstvo, a četvrto strah. Duša koju muče ova četiri stanja je nesrećna. Ako, o dušo, možeš nezainteresovano i postojano da podnosiš gorčinu smrti, onda ćeš biti oslobođena ne samo straha, već i nezadovoljstva. Zatim, budi ravnodušna, da se na tvojim lutanjima po jednoj tuđoj zemlji nezadovoljstva i straha, ne pojavi još i briga. Divno je umreti postojano; sramno je doživeti smrt kao pobeden, potišten i obeshrabren. Umiranje, o dušo, kratko traje i brzo prolazi, dok su sramota i poniženje i propast u zarobljeništvu trajni. Zato nemoj nedragovoljno umreti i oprostiti se od ovog materijalnog sveta. Ali, pazi se zarobljeništvu, jer umiranje je život, a zarobljenišтво je smrt za dušu.

Ljudi se nalaze na tri stupnja. Na najnižem stepenu čovek, doduše, zna, ali ne dela. On je kao hrabar nenaoružan čovek. A kako da se neko ko je nenaoružan u borbi suprotstavi neprijatelju? Drugi stepen je stepen čoveka koji dela, ali ne zna. A pošto je hrabrom

čoveku lakše da nabavi oružje nego kukavici da bude hrabra, tako je i onaj ko dela bez znanja bolji od čoveka koji zna a ne dela. Treći i najviši stupanj je stupanj čoveka koji zna i dela. On liči na hrabrog i naoružanog čoveka.

Mesec sija sve dok ga sunce obasjava. Kada se, međutim, zemlja postavi između meseca i sunca, mesec gubi svoj sjaj i postaje mračan. Tako i duša zrači svetlo sve dok je duh obasjava. Kada se, pak, nastajanje i nestajanje postave između duše i duha, duša gubi svoj sjaj i postaje mračna. Kao što ni mesec ne može da pobegne od mraka sve dok zemlja ostaje na svom mestu u vasioni, tako ni duša ne može da se oslobodi tame i kvarenja ukoliko se vezuje za materiju naše prirode. Iz ovoga postaje jasno da duša može dospeti do mira samo ako se što pre odvoji od ovog sveta.

5.

Istinska, delotvorna inteligencija, nije ništa doli stvaralačka moć koja se izražava u stvarima i mislima. Svaka duša koja se od toga uzdržava, gubi samu sebe i život. Razvoj predstava i uvida i delotvornost inteligencije je zakon večnog života. Uživanje u stvarima ovog sveta je smrt.

Sve što je sačinjeno od materije i u čemu ne postoji istinska misaona snaga, kreće se u skladu sa svojom prirodom u pravcu svog porekla. To je mesto kome pripada. Jedino tamo može da se osnaži i dođe do mira. Tako će se sve što je sastavljeno od zemlje, kao na primer kamenje i slično, vratiti zemlji, korenu i poreklu svega što je na zemlji nastalo, izuzev u slučaju da ne postoji suprotstavljena sila. Kad se podigne parče zemlje i zatim ispusti, ono se sopstvenim prirodnim pokretom brzo vraća zemlji, elementima svog porekla.

Tako se i voda, ako je nešto ne zadrži, na osnovu svojih svojstava stalno vraća

najvećoj količini njenog elementa. Zato voda svih izvora nezadrživo teče u reke, a voda reka neprestano hrli ka moru. U njima se rastvara zato što se tu nalazi najveća količina elementa vode. Tako je i sa drugim elementima. Vatra i vazduh se stalno uzdižu, zato što oboje žele da se vrate svom poreklu.

Tako vidiš da sve čemu nedostaje istinska sposobnost razlikovanja i mišljenja, biva pokrenuto samo putem slepog impulsa i prirodne žudnje. Takođe uviđaš da sve biva pokrenuto u pravcu mesta gde nastaje, živi i gde je snažno. U stvarima postoji unutrašnji otpor da ostanu same i da ostanu izdvojene od svoje domovine i svog porekla.

Zašto se onda ti, o dušo, protiviš, ti koja si naoružana sposobnošću mišljenja i razlikovanja, da se vratiš domovini i svom sopstvenom elementu? Samo tu možeš rasti i živeti. Zašto se krećeš nasuprot toku i zašto želiš da ostaneš odvojena od svog korena i porekla? Zašto biraš boravak u tuđinskoj zemlji u kojoj doživljavaš samo sramotu i porugu? Reci mi, da li je to što te vodi

instinktivna žudnja ili inteligentna misao? Ako je instinktivna žudnja, onda je to urođeno ponašanje materijalnih elemenata u tebi, naime neprestano stremljenje vraćanju svom elementu.

Ako si, međutim, gonjena inteligentnom stvaralačkom sposobnošću i moći rasuđivanja, kako onda možeš dopustiti da budeš zavedena i izabereš tuđu zemlju, a ne domovinu, da budeš ponižavana i da poričeš svoje visoko dostojanstvo, da pokudu i sramotu doživljavaš, umesto neuništiv mir, slavu i moć? Ko u takvoj dualnosti živi, nije ni jedno ni drugo, u stvari nije ništa. Nije materijalna stvar, a ne spada ni među bića koja sudeluju u delotvornoj inteligenciji. On je neko bez poseda, neko neodlučan.

Nakon što sam video sve, o dušo, došao sam do zaključka da postoje tri osobnosti koje prevazilaze sve: prva je uvid, druga zadovoljstvo, treća sigurnost, bezbrižnost. Uvid se može zadobiti samo preko duše koja se vraća svom poreklu, stapajući samu sebe sa jedinstvom. Zadovoljstvo se može postići tako što

žudnja nestaje i samim se tim zadobija ono što je neophodno. Sigurnost i bezbrižnost nastaju kada se u sebi prevaziđe strah od smrti i kada se započne odvajanje od ovog sveta.

Čuvaj se, o dušo, sve dok boraviš u svetu nastajanja, cvetanja i nestajanja, druženja sa dve stvari koje su smrtonosne za dušu. Okreni se od njih kao da ih se plašiš. Te dve stvari su: žene i alkoholna pića. Ko dospe u ženske mreže, kao ptica je u rukama nerazumnog deteta. Dete se radosno igra sa pticom, dok ona proživljava samrtni strah i pati. Isto tako se moraš čuvati opijenosti, jer kroz nju duša postaje brod koji plovi bez kapetana i kormilara po olujnom moru. Tako i duša koja je odvojena od duha biva bez kormila gonjenja prirodnim silama i propada.

Čim uvid koji je nekada postojao više ne postoji, izvesno je da se svet materije, tela, sa svojim moćima postavio između tebe i izvora spoznaje. Ako padneš u zaborav, onda je to prouzrokovano tvojim složenim bićem. Mračno je i sa samim sobom u svadi. Nosi težak

tovar i umišljeno je. Suprotnostima te drži zarobljenu. Tako nastaje zaborav i od sveg predašnjeg znanja, ne znaš više ništa.

Odnos između uvida koji je duša nekada posedovala i gubitka uvida, može se uporediti sa okom koje vidi tamu i svetlo. Kada je oko okruženo tamom, ono ne opaža ništa, čak i kada se stvari nalaze ispred njega, ono ne može da ih vidi. Međutim, kada na to padne svetlost i oko biva obasjano, ono može i da razlikuje stvari koje ranije nije moglo da prepozna. Svetlost je, dakle, spajajuća spona između oka i stvari. Svetlost poklanja moć razlikovanja i uzrokuje da stvari koje su ranije bile prisutne samo kao mogućnost, postaju stvarnost. Sve dok oko prima svetlost, može da vidi stvari i razlikuje ih. Međutim, kada oko izgubi svetlost, bivajući ponovo obuhvaćeno tamom, odmah gubi moć opažanja i sve što je kroz nju moglo da primi. Ako moć opažanja treba da ostane, svetlost uvek mora biti prisutna; onda je oko oslobođeno tame.

Vidiš li sada jasno pred sobom, o dušo, da svetlost dolazi iz duha, a tama iz tela?

Ako to razumeš, zašto onda žališ što moraš da napustiš telo? Jer, kroz telo doživljavaš najveću bol. Ono te odvraća od opažanja onoga što po svaku cenu moraš znati. Pre bi morala da žališ što si daleko od sveta duha; jer kroz uticaje tog sveta primaš najveću milost i možeš postići ono što ti je primereno da tražiš i uzmeš.

Okani se ove prirode, o dušo; odreći je se. Prestani da je voliš. Plaši je se. Čuvaj se patnje ka kojoj te na kraju vodi i okreni se svom svetu koji je koren i praporeklo tvog postojanja. To je mesto za biće koje je tako visokog ranga i ugleda kao ti. Tako ćeš steći večan život i potpuno blaženstvo.

Dokle ćeš još nastaviti da se naprežeš, o dušo, kako bi lutala od jedne stvari ka drugoj, ka svetu nastajanja, cvetanja i nestajanja? Koliko ćeš još dugo tražiti prijatelje i saputnike, čas izdati prijatelja, čas pronaći novog? Među svima sa kojima se u prijateljstvu sjedinjuješ, nema nikoga ko kao čovek ne poseduje i drugu stranu: nevernost i izdaju, pa bilo to makar samo u mislima, dok ti želiš da mu budeš verna i da mu pomogneš. Nema nikoga ko se ne

pretvara, dok ga ti smatraš iskrenim. Takođe nema nikoga ko te ne prlja i obeščašćuje, čak i ako ga ti smatraš čistim. I nema nikoga ko nije neprestano celom svojom prirodom i svim svojim bićem protiv tebe, isto kao što si i ti svim svojim bićem i prirodom protiv njega. I na kraju, posle svega ovoga, raskidaš sponu koja vas je međusobno spajala, iako nije postojalo ništa što bi to opravdalo.

Tako sve vreme zbog tih razdvajanja doživljavaš veliku bol i patnju. Istinskog prijatelja i saputnika nemaš zato što te oni za koje misliš da su ti prijatelji izdaju, dok si ti sama nepristrasna. Oni ti čine zlo, dok si ti prema njima dobra i iskrena. Zašto to uvek iznova želiš da iskusiš? Zar ono što si na početku zaključila nije dovoljno? Zašto to želiš da isprobaš ponovo? Zašto odbijaš da prihvatiš upozorenje koje si primila iz dugotrajnog iskustva? Zašto odbijaš da ga smatraš istinitim? Koliko ćeš još dugo nastaviti da tražiš loše i nečasne ljude, prevarante i izdajice? Zar si zaista glupa i slepa ili samo delaš kao da si glupa i slepa.

Dovoljno je uzeti gutljaj vode da bi se upoznao sa prirodom vode. Ko poseduje iskustvo jednog dela, preko njega poznaje i celinu. Potrebna je šaka puna peska da bi se zemlja uopšteno upoznala. Iako postoji mnogo vrsta zemlje, pojam zemlje i njena suština ostaju uvek isti. Tako su i svi prijatelji iste prirode i iste suštine. Ko se za jednog veže, otkriće da razume sve ako shvati jednog prijatelja. I svi ostali biva-ju obasjani, ako se na jednog baci svetlost. Budi zadovoljna, o dušo, ovim objašnjenjem, ono će ti doneti uvid i biće ti oslonac.

Vidim, o dušo, da slično privlači slično. I ti moraš da spoznaš istinu. Ti si, o dušo, blistava i učestvuješ u Životu i Reči. Inteligentna si i čestita, čista i bez mrlje. Poseduješ moć rasuđivanja i razumnju volju. Zato se ne vezuj u prijateljstvu za materijalne stvari; one su iskvarene i mračne, bez svetlosti i života, bez uvida, neiskrene, nečiste i prljave.

One bivaju pokrenute samo slepim impulsima i naizmeničnim žudnjama.

Ako, o dušo, ne veruješ ovom objašnjenju, ti mi pokaži kako se tvoje osobenosti koje sam nabrojao mogu uskladiti sa osobenostima onih koji žive u materiji. Nemoguće je pretpostaviti da dve stvari koje se međusobno sukobe mogu biti obuhvaćene istim pojmom.

Čovek kome preti da se utopi, ne pokušava da ulovi ribu. On ima važnija posla. Tako je i sa stanovnikom ovog sveta. Čim uvidi koliko je bolna njegova situacija, njegovo delovanje će biti toliko usmereno ka spasenju svoje duše, da se više neće obazirati na svetovna dobra i rasonodu.

Ako želiš da ideš putem duševnog blaženstva, o dušo, usmerićeš svoju pažnju samo na ono što si spoznala iskustvom i za tim ćeš tragati. Ako se tvoje znanje ograniči na ono što se može opaziti čulima, onda će te to znanje voditi dok koračaš dalje. Ali, ako u tvom iskustvu postoji spoznaja duha i ti tu spoznaju postaviš iznad svega drugog, onda će to biti tvoja smernica i oslonac.

Vidiš dva staništa pred sobom, o dušo: oblast koju možeš da opaziš svojim čulima i oblast koju možeš da opaziš duhom. Oba ti bivaju pokazana. U oba si sakupljala iskustvo i oba si videla svojim očima. Sada odluči. Bez obzira da li ćeš izabrati jednu ili drugu oblast, ni jedna ni druga te neće prognati ili odbiti. Idi u onu koja ti je milija.

Ako izabereš svet koji može da se opazi čulnim organima, onda ovo mesto prebivanja prihvati sa svim uslovima koje si upoznala kroz iskustva. Međutim, ako hoćeš da hodiš svetom koji se može opaziti samo duhom, moraš pre nego što se oprostiš od sveta čula, jasno videti pred sobom put kojim moraš ići i znati da ćeš se na njemu, korak po korak, kretati dalje i postepeno dospeti do večnog spokojstva.

Ako taj put imaš pred očima, obrati pažnju da se pri opraštanju ne ušunjaju zaborav i strah između tebe i puta, da sa staze ne bi zalutala i krenula pogrešnim putem. Ako ipak padneš u zaborav, pokušaj da se prizoveš k sećanju, a da bi to učinila primeni ono što su ti rekli oni koji su već išli putem i poznaju ga iz

iskustva. Oni su tvoji prethodnici i putokaz. Oni su svetiljke u tami, vodiči koji ti pokazuju put na kome možeš dosegnuti svoj cilj.

Takođe znaj, o dušo, da sve što stremljenički na gore mora biti lako, čisto i bistro da bi brzo stiglo do cilja; i da sve što naginjenički na dole mora biti teško i nečisto. Što je teže, brže dospeva do cilja.

Tuđinci visokog porekla se spuštaju iz svog sveta u prirodu da bi joj služili. Ako, pak, koriste samo svoje telesne organe kako bi preko ukusa, mirisa, osećaja i lica opazili stvari iz sveta čula i svega što mu pripada, zaboravljaju svoj sopstveni svet sa njegovim svojstvima i smatraju da se ne može pronaći ništa što ne vide u svetu čula. Tako zaboravljaju svet duha i gube svako sećanje na njega. Ako ne mogu biti vraćeni vrsti bića koja poseduju duh, o njima se govori da su 'mrtvi', propali i nadvladani tokom prirode.

Ako se, međutim, vrate svom prvobitnom načinu života i sećanjem prizovu svoj unutrašnji svet, onda se govori da više nisu 'mrtvi', već da su ponovo

uskršli u Život. Tada se njihove misli usmeravaju na delovanje praslake koju prizivaju pred svojim duhom. Zatim pokušavaju da duboko razmisle o tom dejstvu i istraže njegovo značenje, ne samo zbog te delotvornosti, već istovremeno i zbog svih drugih dejstava koja su zaboravili. I, svaki put kada u mislima ponovo razumeju neku od stvari koju su zaboravili, njihovo oko biva sve više oslobođeno tame. Postaju zdraviji i oporavljaju se od svoje bolesti.

Tako u sebi otkrivaju da je sve što opazaju u svetu čula uobrazilja, samo iluzija, a ne stvarnost. Neki prizor je samo senka ili odraz stvarnosti, isto kao što se senke i odrazi mogu videti na tlu ili u vodi. A pošto je duša u zarobljeničtvu držana ljubavlju prema slikama u raznim oblicima, a ne ljubavlju prema samoj stvarnosti, zaboravila je duh kada se spustila u svet čula.

Kada se, međutim, seti delovanja praslake u sebi samoj, biće izlečena od svoje bolesti i posle dugog vremena neznanja, ponovo će ozdraviti. I tako ona napušta svet čula i opet se vraća

spoznaji stvarnosti i besmrtnosti, većinom životu.

Duh je otac duše. Telo je žena duše. Duša se usmerava i ka jednom i ka drugom. U jednom trenutku je usmerena ka duhu kao sin prema ocu. To je njen istinski i najsvojstveniji način ponašanja. U sledećem trenutku je usmerena ka telesnom kao muškarac koji sagoreva od žudnje za ženom. To delovanje je usputno i prolazno.

Vidi kako žena svom čoveku, kada je sa njim sama, igrom i osmehom želi dobrodošlicu, pričajući sa njim ljubazno i prijateljski. Međutim, ono što smeru, nešto je sasvim drugo od onoga što spolja pokazuje. Njena je namera da od čoveka napravi roba, da ga iskoristi u sopstvene svrhe i da ga baci u opasnost. Daje mu med koji je, u stvari, pomešan sa smrtonosnim otrovom.

Pogledaj kako otac koji je sam sa svojim sinom, naprotiv, njemu upućuje stroga upozorenja i pokudu, razgovarajući sa njim strogo. Ali, u njegovim mislima živi nešto sasvim drugo u odnosu na ono

kako izgleda spolja. Cilj njegovog delovanja je prednost i korist koju bi njegov sin trebalo da zadobije u svemu što se tiče života. Daje mu da pije gorak napitak od koga se sinu gadi, ali koji je pomešan sa zdravljem, životom i srećnim završetkom.

Telesna priroda je tvoja žena, o dušo, a duh je tvoj otac. Bolji je udarac tvog oca od poljupca tvoje žene. Od svog oca se razvesti ne možeš; rodbinske niti između njega i tebe ne mogu se pokidati. Bilo da ćeš ga napustiti ili kod njega stanovati, bilo da je odnos dobar ili loš, u svim okolnostima vaše je srodstvo obavezujuće. Međutim, čovek od svoje žene može da se razvede. Tada je nit koja ga je povezivala sa njom pokidana. A on ne može da odbaci svog oca i prihvati drugog. Ako si svome ocu poslušna, o dušo, zadobićeš život i sreću. Ali, ako svog oca – duh, ne budeš slušala, već svoju ženu – telesnu prirodu – propašćeš u smrt i patnju.

Kada dođe vreme za delanje, o dušo, a ti ne iskoristiš tu priliku da ispravno postupiš, izgubićeš radost i nećeš žnjeti

plodove dobrih dela i nećeš dobiti nagradu. Ako čovek ne posadi drvo kada je vreme za sadenje, ne može ni da uživa u njegovim plodovima kada dođe vreme da se oni sakupe.

Koliko dugo još mora da traje, o dušo, koliko dugo još moram da te pritiskam da kročiš na put koji vodi do spasenja i sreće? Ali, ti se protiviš da veruješ mom vođstvu! Koliko ćeš me dugo još primoravati na to da sa tobom idem putem koji vodi u propast? Ja se, pak, protivim da popustim tvom navaljivanju da zajedno sa tobom idem tim putem.

Ako taj raskol mišljenja između tebe i mene ostane, o dušo, onda ne preostaje ništa drugo sem da se razdvojimo. Tada, o dušo, moramo da se razidemo i svako od nas će ići putem kojim želi da ide kako bi sledio svoje najintimnije sklonosti.

Ne ponašaj se iskreno, o dušo. Ne postupaš ni zrelo ni mudro. Tvoj otac ti govori poučno i upozorava te, a rezultati toga su oslobađajući i puni krasote. A ti mu okrećeš leđa i okrećeš se ka svojoj ženi i njenom zavodjenju, mamljenju i njenom slatkom umiljavanju. Plodovi toga će biti briga, žalost, strah i bol zbog neutoljene žudnje.

Uveri se u to, o dušo, da su se uzvišeni tuđinci povezali sa svetom postojanja kako bi mu služili. Međutim, pošto su stigli u taj svet i upoznali stvari koje se u njemu nalaze, zaboravili su svoj sopstveni svet, svet duha. Svest njihovog sopstvenog materijalnog bića postala je pomračena.

Ako, međutim, prizovu u sećanje zaboravljeno, pred sobom vide i jedno i drugo životno stanje. Primećuju veliku razliku između njih i shvataju da je jedno stanje plemenito, a drugo nisko. Pošto opazaju obe životne oblasti, imaju slobodu da izaberu u kojoj od njih žele da borave. Ako svojom istinskom moći mišljenja vide uzvišenost i divotu sopstvenog životnog stanja i uporede ga sa drugim, onda bi radije da se vrate stvarima koje su srodne njihovoj prirodi i ispunjeni prezirom kidaju vremenske veze.

Upozorenjima i pokudama se duše glačaju i poliraju i tako bivaju očišćene od svojih sramnih mrlja. Ogledalo koje je zbog nekog prolaznog uticaja zamagljeno, čisti se brisanjem i glačanjem. Ako

je, međutim, neko ogledalo zamagljeno stalnim delovanjem koje nikada ne prolazi, kada, dakle, prolazno delovanje postane trajno, onda ogledalo dobija sasvim drugačiji karakter koji traje i kviri ga. Ako je tako, ogledalo ne može biti očišćeno, izuzev ako se poveri pročišćavajućoj vatri.

Tako i duše koje su isprljane nekim prolaznim događajem mogu biti pročišćene upozorenjima i pokudom tako da se sete životnog stanja u kome su nekada boravile. A, duše koje su isprljane u dubini njihovog bića, mogu biti očišćene samo ako su bačene u bedu, ako dugo ostanu u takvoj situaciji uvek nanovo doživljavajući patnju.

Koliko često mora zlato pomešano sa drugim metalima biti stavljano u vatru, pre nego što očišćeno i blistavo ne izade na videlo? Koliko puta savijen gvozdeni štap mora biti zagrejan vatrom pre nego što se ispravi? Koliko često žito mora biti propušteno kroz sito pre nego što se mogu otkloniti trice sa kojima je izmešano? I, koliko često uprljane i otvrdle duše moraju da prolaze

sve vrste prljavštine da bi pronašle pravi put i povratile prvobitnu čistotu?

Koliko je bolji sladak ukus meda od gorkog ukusa aloje? Samo onaj ko je probao i jedno i drugo može to da zna. Tako i duša slatkoću sreće i gorčinu bola može da upozna samo ako je doživela obe stvari. Velika je razlika između čoveka koji nešto prezire i odbacuje nakon što je to preispitao i čoveka koji biva privučen žudnjom da to preispita. Ko je u borbi iskusio napor i težinu oružja, taj će se iz toga povući. Ko, pak, nikada nije stajao na borilištu, pun je entuzijazma da to iskusi i isproba.

Ako tada, o dušo, posle svega što si doživela, smatraš da si stigla do kraja, ti se vrati svojoj najvišoj mogućnosti koja je nekada bila tvoj posed, koji si zaboravila. Stremeći ka najvišem cilju, razmisli o tome i usmeri se prema Njemu koji ne poznaje ni početak ni kraj, koji je stalno prisutan od najudaljenije prošlosti pa sve do najudaljenije budućnosti, koji može da učini da se sve pojavi i nestane, koji otvara i zatvara, koji daje i oduzima, koji je sve u svemu i svaka pojedinačna stvar zasebno.

Spoznaj, o dušo, da odvojene stvari nisu stabilne i postojane. One nestaju, gube svoje samostalno postojanje i vraćaju se celokupnosti kojoj pripadaju. Tako i celokupnosti mogu odgovarati večnom kretanju Prvog Principa koji je večan. Kada njihova snaga nestane, vreme im je isteklo i sve nestaju. Tako su i celokupnosti neprestano promenjive i prelaze iz stvarnosti u prolaznost.

Koliko je samo velika razlika, o dušo, između jednog i drugog prijatelja. Tu je jedan prijatelj koji se bogati pljačkajući te i koji te u stvarnosti mrzi i ponižava, koji ti nanosi patnju i bol, koji pokušava da te ismeje i prevari, obeščasti i oskrnavi, koji te zaslepljuje kada želiš da vidiš; koji te vodi na stranputicu kada želiš da slediš pravi put, koji te obasipa ljubavlju koja je prolazna i nestaje i u kojoj istine nema, koji te pušta da žudiš za stvarima koje u stvarnosti nisu stvarne, već nečasne i niske.

Kao rezultat toga, o dušo, bivaš pritisnuta siromaštvom i nuždom, mučena strahom i brigom, povučena nadole i okružena tamom, uprljana i bačena u stanje ropstva.

Svaki put kada tog prijatelja učiniš bogatijim nego što je bio, on postaje siromašniji. Što ga više čistiš, utoliko prljaviji i nečistiji on postaje. Što ga češće izlečiš od njegove bolesti, utoliko bolesniji i krhkiji on postaje. Ti misliš da je njegovo prijateljstvo trajno i da je on postojan, ali isuviše lako on odlučuje da te napusti i ostavi na cedilu. Kada se to desi on ti donosi bol odvajanja i potresa tvoje misli. A to je tvoja lična krivica. Svojom neoprežnošću, slepilom i glu-pošću si sve to izazvala.

Kakva samo razlika postoji između tog i jednog drugog prijatelja sa kojim možeš da se povežeš u prijateljstvu! To je prijatelj koji te obogaćuje i pomaže ti kada si u nevolji; koji te izvodi na pravi put kada zalutaš; uči te i daje ti učenje kada nemaš znanje; čini da možeš da vidiš kada si slep.

Taj prijatelj ti neće, kao ovaj drugi, praviti velike teškoće ili uzrokovati težak rad, brigu i napetost. Osim toga, on će večno ostati sa tobom; nikada neće raskinuti nit prijateljstva sa tobom, ostaviti te na cedilu ili odreći te se. Koliko god

često bila u njegovom društvu, zadobijaš visoku počast njegovom čašću, svetlost njegovom svetlošću, život kroz njegov život, mudrost i inteligenciju kroz njegovu mudrost i inteligenciju. Mir i moć kroz njegov mir i njegovu moć. On te obasipa dobrima koja neće prestati da teku i koja traju večno. Poklanja ti radosti koje su istinske i nemaju nikakve veze sa čulima. Kada si sa njim sjedinjena imaš samo korist i ne gubiš ništa. Izaberi njega za prijatelja, o dušo, sjedini i poveži se sa njim.

8.

Kada čovek izgubi prijatelja i u istom trenutku sretne drugog koji može da zauzme mesto izgubljenog prijatelja i da dela umesto njega, brzo će odbaciti sećanje na prvog prijatelja i zaboraviti ga, utoliko pre ako je novi prijatelj snažnije povezan sa njim i ako je višeg porekla od prethodnog. Ali, ako se izgubi prijatelj a nema nikoga ko bi mogao da zauzme njegovo mesto, onda se dugotrajna tuga i strašna patnja ne mogu izbexi.

Ako, o dušo, imaš prijatelja za koga si sigurna da ćeš ga izgubiti, da će se rastati od tebe, zar nije dobar savet da te zamolim da potražiš nekoga ko će doći na njegovo mesto i ko može da zauzme njegovu poziciju; i da ti kažem da pronadeš nekoga ko će ti biti dobar drug i veran prijatelj? On mora da bude snažnije povezan sa tobom i da se nalazi na višem nivou od prvog prijatelja. Jer, kada neko nešto izgubi i zatim pronade nešto bolje, njegova nesreća se pretvara u sreću, a briga u radost i vedrinu.

Tako i ti, o dušo, moraš da se pripremiš pre nego što budeš mogla da napustiš ovaj svet nastajanja, cvetanja i nestajanja, da bi se sjedinila sa svetom duha. A pre nego što napustiš svog izdajničkog i izopačenog saputnika, moraš već u sebi da stвориš odvojenost u odnosu na njega i postepeno se od njega odvojiš, hitajući istovremeno svom budućem prijatelju u susret, navikavajući se na njega i sve se više spajajući sa njim.

Ako čovek, o dušo, dospe do tačke da mrzi neko mesto i želi da ga napusti, mora pre nego što ga napusti pronaći drugo mesto na kome želi da boravi. Jer, čovek koji napusti neko mesto ne znajući kuda da ode, ostaje bez zavičaja. Bepomoćan, biće prisiljen da se bez mogućnosti izbora smesti na prvom najboljem mestu koje pronade. Može biti da će tako biti prinuđen da stanuje na mestu koje je gore nego prethodno, tako da ga sreća zaobide i život mu dospe u nered.

Niko, o dušo, ne boravi u mračnom, tesnom i pustom staništu, a da nema

želju da stanuje u kući koja je bolja, veća i prijatnija.

Ako, dakle, o dušo, želiš da napustiš svoje prebivalište, preseli se u bolje. Ko napusti kuću koja je mračna, tesna i pusta i preseli se u svetliju, širu, prostraniju i lepšu, radovaće se toj promeni. Biće radostan zbog svoje odluke da se preseli.

U slučaju da si saznala za nešto sasvim drugačije od onoga što se može opaziti sa pet čula, krenula si putem koji vodi ka tvom spasenju. Međutim, ako ne znaš ništa drugo izuzev onoga što opažaš svojim telesnim čulnim organima, onda si na putu ka uništenju i bolu.

Pažnja, o dušo, je nešto čiji značaj tek moraš da dokučiš. Ako se čovek čuva od uništavajućih sklonosti svog sopstvenog bića, on je pažljiv. Ako sledi svoje negativne sklonosti, onda je nepažljiv.

Zato, o dušo, budi oprezna i čuvaj se svega što na tvoje biće deluje uništavajuće i traži ono što je lekovito za tebe. Sve što je u skladu sa tvojom prirodom

za tebe je lekovito. Sve što u tvom unutrašnjem biću izaziva otpor, za tebe je uništavajuće. Međutim, ni jedno ni drugo nije samo uništavajuće ili samo lekovito.

Dakle, ako želiš da budeš spasena, potraži ono što je u skladu sa tvojim bićem. Ako želiš uništenje, potraži stvari koje su tvom biću suprotne. U slučaju da želiš uzbuđenje, pometnju i sumnju, traži oboje istovremeno.

Zato, o dušo, ako si po svojoj prirodi svetla i bistra, nemoj se povezati sa tamom. Ako učestvuješ u Životu i Reči, nemoj se povezati sa nečim čemu manjka svetlosti i života. Ako si obdarena inteligencijom i sposobnošću razlikovanja ne vezuj se i dalje za ono što nije ni svetlost ni život.

Bol je proizvod greha. Ispravno delanje rađa sreću. Onaj ko posadi urminu palmu i ubira urmine plodove koji su sveži i zreli, taj se tome raduje. Ko zasađi livade i šipurke, neće ubirati plodove. Njegov je rad bio beskoristan.

Zato, o dušo, uradi ono što je lekovito i ostavi razarajuće stvari iza sebe, tako da budeš primljena u redove onih koji uživaju Božiju pomoć, slede pravi put i sudeluju u najvišoj sreći.

Uveri se i sama, o dušo, u sve što ti objašnjavam i otkrivam. Ja sam ovaj svet iskusio i ispitao ga. Zaključio sam da je materija od koje se sastoji već od početka bila tu. Zatim je došlo do razdvajanja nežnog i finog od grubog i gus-tog, posle čega je prvo otišlo gore, a potomje se spustilo dole. Tako je materija od koje se sastoji svet, delotvornošću neba podeljena na četiri elementa: vatru, vazduh, vodu i zemlju.

Pažljivo sam ispitao kako ta četiri elementa bivaju pokrenuta i koja svojstva poseduju. I, zaključio sam da bivaju pokrenuta svojom sopstvenom prirodom, slepim nagonom bez života, a ne razumom i inteligencijom. Ali sam takođe zaključio da postoje stvari koje su sastavljene od elemenata i kojima je dat život, razum i inteligencija. Pitao sam se kako je moguće da stvari koje su bez

života i inteligencije, sačinjavaju elemente bića koja poseduju život i sudeluju u inteligenciji.

Došao sam do zaključka da ti elementi, kada se nalaze u telu bića koja poseduju život i razum, kroz njih život i razum dobijaju.

Ali, kako se može razumom shvatiti da živo biće može nastati iz dve beživotne stvari koje su međusobno povezane? Ili da biće koje sudeluje u inteligenciji može prosteći iz dve stvari koje ne poseduju inteligenciju?

Tako sam iz toga po svaku cenu morao da zaključim da bića koja poseduju život i inteligenciju ne nastaju iz materije od koje se sastoji ovaj svet – mislim na svet nastajanja, cvetanja i nestajanja – već da su iz ovog ili onog razloga sišli iz neke druge oblasti u ovaj svet i da će zato što su se u njega spustili, ovaj svet ponovo i napustiti. Tako sam došao do zaključka da jedna beživotna stvar ne može biti poreklo živog bića i da nešto bez inteligencije ne može biti poreklo bića koje sudeluje u inteligenciji.

Zato, dakle, o dušo, budi ubeđena da bića koja poseduju život i inteligenciju nisu sačinjena od elemenata ovog sveta, već od nečeg sasvim drugog.

Ispitaj stoga, o dušo, ove stvari, kako bi ih upoznala. I, stremi ka tome da duboko u njih pronikneš tako da kroz to dospeš do iskustva. Tada ćeš biti srećna i blažena i usavršićeš svoje znanje.

9.

U slučaju da poseduješ istinsko znanje, o dušo, razumećeš da si sa Tvorcem u srodstvu. Kroz to ćeš iskusiti stvarnu sreću. Ako, pak, ne poseduješ znanje, mislićeš da spadaš u 'bezvrednu vrstu stvari' i usmerićeš se prema tome. Rezultat će biti izloženost mnogim vrstama patnje i muke.

Usmeri se zato svom snagom ka doseganju istinskog znanja. Razmišljaj o ovome bez prestanka tako da spoznaš istinu. Pusti da te to na pravi način vodi u tvojim delima. Oslobodi se neznanja, slepila i grešnog života koji potiče iz neznanja.

Bol nastaje tako što duša vidi i privlači stvari koje su promenjive i koje se nalaze u međusobnom sukobu. Duša je srećna kada vidi i privlači stvari koje su harmonične i večne. Dakle, ako želiš da budeš oslobođena bola, o dušo, moraš napustiti ovaj svet suprotnosti i uzajamnih sukoba i kročiti u svet večnosti i postojanosti.

Trgovci izlažu svoju robu da bi je pokazali ljudima sa zdravim očima, a ne slepima. Pripovedači i govornici koji govore na raskršćima pričaju da bi bili čuti. Ne govore gluvima, već onima koji imaju zdrave uši.

Tako se i mudraci ne obraćaju dušama koje hode putem smrti da bi ih posvetili. Oni se obraćaju dušama koje idu putem života i žele da ih ispune mudrošću. To su one duše koje dolaze kod njih i mole da prime pouku. One duše, pak, koje se nalaze na putu smrti, ne traže nikakvu pouku. One se od nje okreću i preziru sva učenje.

Ako želiš da izbegneš kaznu, o dušo, čuvaj se grešaka i izbegavaj ne-vrlinu. Ako nagradu želiš, dopusti da budeš vođena pravim putem; jer ne-vrlina donosi sa sobom kaznu i tamnicu. Ispravan način života donosi nagradu i dobitak.

Ako se povežeš sa svojom suštinom, o dušo, tvoja će svetlost porasti, tako da ćeš očima duha prepoznati istinski način delanja. Ako se, međutim okreneš od te

suštine i povežeš se sa čulima, gubiš svetlost inteligencije. Tada si okružena tamom i slabiš svoj unutrašnji vid. Posledica toga je da se zbog svog slepila i tame prepuštaš čulima.

Lekar savetuje bolesniku da ne uzima hranu koja mu škodi. Ako bolesnik sledi njegov savet, on postupa ispravno i kao plod toga će povratiti svoje zdravlje. Ako se ne povinuje savetu on postupa pogrešno i njegova patnja i muke će ostati.

Ukoliko želiš da znaš u kakvom će stanju biti duša kada napusti telo, onda posmatraj okolnosti u kojima živi dok je još u telu. Ako postojano postupa ispravno, onda će, kada napusti telo, takode, kroz dobru naviku postupati ispravno, biće vođena ka srećnom cilju i nagradi.

Međutim, u slučaju da se, dok je bila u telu, prepuštala ne-vrlini, onda će, to se podrazumeva, preko te navike biti vođena ka ne-vrlini. A kao plod će nastati kazna, naime slepilo i nesrećne okolnosti u budućem životu.

10.

O pisaću tvoje stanje postojanja, o dušo, jer dugo sam o njemu razmišljao. Ti kažeš i potvrđuješ da bi se rado oslobodila napora i žalosti, ali ih u stvarnosti tražiš i juriš za njima i zavidiš onima koji ih poseduju. Ti kažeš i priznaješ da žudiš za srećom i radošću, ali ih u stvarnosti izbegavaš, okrećeš im leđa i odbijaš da nastaviš putem koji vodi ka njima. Takvo ponašanje je protivrečno. Ono može da se očituje samo u čoveku koji nije jednostavan i ne stoji u jedinstvu, već u kome su razni elementi izmešani i kombinovani. Jer, kada je nešto jednostavno, onda je naravno i način ponašanja toga takođe jednostavan i oslobođen protivrečnosti.

Kada je, pak, nešto izmešano i sastavljeno od različitih elemenata, onda je ponašanje toga takođe izmešano. Stoga je jasno da još uvek nisi očišćena od svojih ne-vrlina i oslobođena zla kojim si u ranijim vremenima, u nekoj ranijoj fazi života, uprljana.

Ostalo je još otpadaka i rđe i zato je tvoj način delanja protivrečan. Ako je rđa koja je na tebi prouzrokovana prolaznim događajem, stremi ka tome da je otkloniš ribanjem, trljanjem i glačanjem pre nego što te nagrize. Kada je, međutim rđa prodrla duboko, ti se baci u vatru i dopusti da te ona očisti, tako da iz toga izadeš blistava i čista. Jer, ako je ogledalo izgrebano i zardalo, glačanje više nije dovoljno. Rđa tada može biti otklonjena samo pročišćavajućom vatrom.

Čim budeš očišćena od otpadaka i rđe, tvoj način delanja će biti postojan i oslobođen pometnje, suprotnosti, laži i privida, tako da ćeš u stvarnosti tragati ili za naporom i žalošću ili za radošću i srećnim životom.

Prvo se uveri u to da telesna smrt nije ništa doli odvajanje duše od tela. A onda razmisli o tome da će čovek koji je u svojoj zemlji mudar i oprezan i u tuđoj zemlji biti mudar i oprezan. Nikada neće izgubiti svoju mudrost kuda god da ode i u koju god zemlju da otputuje.

Uveri se u to da dobro drvo daje samo dobre plodove, a loše drvo samo loše. Kada bi drvo davalo drugačije plodove nego što to odgovara njegovoj prirodi, onda bi onaj ko posadi lozu mogao na njoj da ubere i žir, a ko zasadi hrast, ubirao bi i grožde. Iz svega može da proistekne samo ono što je u skladu sa njegovom prirodom.

Vežbaj se, dakle, u dobrim stvarima i posadi, delujući tako, dobro drvo, tako da tvoje oči budu oslobođene tame i da kroz uvid možeš da zadobiješ još veći uvid, i da posmatranjem dobrog žnješ još više dobrog i kroz inteligenciju postaneš još inteligentnija i stekneš lako i ispravno iskustvo. Tada ćeš sebi raskrčiti put ka najvišim predelima i steći ćeš trajno blaženstvo i večnu radost.

Zamisli, o dušo, da možeš da isključiš delovanje svojih pet čula, a onda obrati pažnju da li ćeš imati drugačije uvide od onih na koje si inače navikla posredstvom pet čula. Ako tada zaključiš da razumeš nešto što ne može biti

obuhvaćeno čulnim oruđem, onda je jasno da si se vratila u svoju domovinu i da si svoje interesovanje usmerila na svoj istinski zadatak.

Ako suština želi nešto da razume, ona razdvaja suštinsko od onoga što je pridodato. Ono biva prepoznato jednostavnim razumevanjem koje je u skladu sa njenom jednostavnošću.

Kao što čulni organi ne mogu da obuhvate jednostavnost nečega, tako duša ne može da shvati njihovu složenost. Ona dobija znanje preko poznatog, osim ako se različita svojstva razdvoje jedna od drugih tako da su međusobno izolovana. Kada se to dogodi, dolazi do razumevanja svakog svojstva pojedinačno.

Pošto su čulni organi složene prirode, oni mogu da razumeju samo složene stvari. Ali, duh, koji je jednostavan i nedeljiv, razume ono što je jednostavno i nedeljivo. Zatim, obrati pažnju na misli. Kada se povežu sa složenim konkretnim stvarima gube jednostavnost koja je svojstvena stvarnosti i radosti istinske spoznaje.

Kada se mišljenje, pak, vrati jednostavnosti, kada napusti ono što je složeno i međusobno izmešano i odbije složene stvari koje su vezane za prostor i vreme, razume jednostavnost i večnost.

Putem ovakvog objašnjenja postaje jasno da život duše zavisi od toga da li je ostavila iza sebe materijalni svet i da smrt duše i njene brojne patnje bivaju prouzrokovane njenim ostankom u materijalnom svetu.

11.

Spustila si se u materijalni svet, o dušo, i kroz iskustvo si naučila kakav je. U njemu si našla samo stvari koje je ružno videti, gadno čuti, odvratnog ukusa, štetnog mirisa i kojih se osećaj gadi.

A ipak, pošto si sada tu gde jesi, nadvladana si ljubavlju i vatrenom žudnjom za njim! U njemu si tražila svu svoju sreću i zaboravila si visoke moći koje su tvojoj prirodi svojstvene. A, pošto si spoznala da si grešila i zalutala, pokušala si da uvučeš i druge u svoj greh i da ih okriviš.

Ali tako ne može! Krivica mora da pogodi samo one koji su je zaslužili. Samo je onaj grešan ko je počinio greh. Stremi ka tome da ispraviš svoje grehe i greške, jer pošto si svojom krivicom dospela u žalosno stanje u kome se sada nalaziš, možeš jedino svojom sopstvenom slobodnom voljom da se izdigneš iz njega.

Sve dok si boravila u svetu stvari koje nastaju, bila si iskušavana svakojakim teškoćama. Uveri se u to da su uzrok i izvor tih teškoća u tebi samoj i u tvojim gresima i prestupima. Ako sebi jasno predočiš svoju prošlost, setićeš se i spoznaćeš to. Ukoliko, pak, naiđeš na teškoću čiji ti uzrok i izvor nisu poznati, ne prebacuj krivicu na druge i imaj na umu da uzrok mora biti pronađen u grehu koji si počinila, a na koji si zaboravila.

Ako čovek u svetu punom jada traži krov nad glavom, onda jad koji ga spopada i iskušenja koja mora podneti, nastaju iz zablude da je utočište tražio ovde! Zato neminovno doživljava jad.

A ono što tu stvar još pogoršava je što je bio pozvan da se čuva od te nesreće, ali nije bio pažljiv. Naloženo mu je da se toga plaši, ali on se nije plašio. Bio je upozoren, ali to upozorenje nije primio k srcu, već je sledio sopstvenu volju i htenje.

Nije li tako, o dušo, da si sve mogla da vidiš i čuješ dok si bila izvan zatvora? A

pošto si sada zarobljena, sve je pred tobom sakriveno. Zarobljena i zatvorena si i uzaludno pokušavaš da nešto čuješ i vidiš. Zašto si ušla u zatvor? Sve dok si bila u svetu jednostavnih i jedinstvenih stvari mogla si sve da vidiš i znaš. Jer, mogla si da vidiš pred svojim okom sve svetove, čiste, svetle i blistave. A ispod tebe na tlu nalazio se svet nastajanja, cvetanja i nestajanja, mračan svet koji u poređenju sa onim svetom, skoro da nije svetliji od crnog kamena koji se može opaziti u svetloj bistroj vodi.

Mislila si da moraš da udeš u ovaj svet kako bi kroz iskustvo otkrila kakve je prirode ta oblast. Nakon što si to odlučila, negirala si stanje jednostavnih i jedinstvenih stvari i utonula si u nisko stanje izmešanih stvari. Tragajući gramzivo za onim što si htela, izgubila si svoje visoko stanište i dospela u svet promena. Pošto si negirala svet jednostavnih stvari, tražeći i žudeći za svetom složenih stvari, postala si kao ptica koja je ušla u zamku da bi ključnula bobicu, a onda upala u klopku. Ili, kao riba si koja želi da pojede ribarev mamac i tako biva sama pojedena.

Tako svetla i blistava, o dušo, kakva si po svojoj prirodi, krenula si u svet tame i upustila si se sa tamom u borbu. A svet tame je ugasio tvoje svetlo i okružio te tamom zaslepevši i oduzevši ti tvoju moć opažanja svega onoga što si nekada mogla da vidiš i naveo te je da zaboraviš sve što si nekada znala. I, naposletku si zarobljena i zaključana. Sve to se desilo kao posledica zablude u koju si na početku upala.

Međutim, ako želiš da se vratiš svom uzvišenom zavičaju, onda usmeri svoju pažnju na smrtonosne stvari koje su u tebi prisutne i čuvaj ih se. Jer, samo ako se budeš čuvala tih stvari možeš biti spasena. Samo je tako moguć povratak u tvoj istinski zavičaj. Kako bi lako mogla da prepoznaš od kojih stvari moraš da se čuvaš, ovde ću ih navesti u jednoj rečenici: 'To je žudnja za zemaljskom razonodom.' Odvoji se, dakle, od svega i brani se od svega što svojim materijalnim čulnim organima doživljavaš kao prijatno. Zgrabi i iskoristi sve što tvoja suština oseća prijatnim.

Vatra može biti ugašena, ali plamen žudnje nikada. Bolovi mogu kratko

vreme uticati na telo, a zatim opet prestaju i ostavljaju ga na miru. Bol žudnje te nikada neće ostaviti na miru; sve dok ne budeš imala suštinu koja žudnju odbija i dok ne budeš naučila da se uzdržavaš od onoga za čim si do sada žudela. Jer žudnja dobija sve veću snagu ukoliko joj popuštaš, a umire ako od nje odustaneš i uzdržiš se.

Jedna žudnja u svetu čula je pohlepa. Ali to nije jedina, ima ih više. Alavost je, doduše najsmrtonosnija od svih, zato što telo ne traži alkoholna pića i telesno zadovoljenje ako pre toga nije hranom zasićeno. To se, takođe, odnosi i na nošenje fine odeće i mnoge druge nevažne stvari, kroz koje duša biva namamljena u opasne i užasne predele u kojima biva navedena na loše navike koje je ponižavaju i izopačuju je.

Poučio sam te, o dušo, kako da deluješ ispravno. Dakle, ne pravi se kao da ne možeš da izbegneš pogrešan put. Vratio sam ti moć videnja, zato se ne pravi da si siepa. Kada slepac upacine u rupu, on se za to ne može kriviti. Međutim, ako neko sa zdravim očima pride rupi, vidi je i dobrovoljno se u nju

baci, onda za njega ne postoji nikakvo opravdanje. Tako ni za tebe nema opravdanja ako uprkos svim upozorenjima namerno popustiš svom htenju. Patićeš više nego ikada ranije i zbog toga ćeš platiti dvostruku cenu.

Ako se čovek oslobodi žudnji ovog sveta, onda će se nesreća ovog sveta držati podaleko od njega. Tada radi višeg cilja napušta ovaj svet zdrav i dobro očuvan. Taj viši cilj je da se približi Bogu. Ukoliko, pak, jurca za žudnjama ovog sveta, pratiće ga nesreća ovog sveta. U tom slučaju ovaj svet napušta kao bolesnik, kao neko ko je proklet da pati u zatvoru. Taj zatvor je udaljenost od Boga.

12.

Kada čovek poseje drvo istrajnosti, on ubira plodove uspeha i slaviće nadvladavanje. On postiže ono što želi i srećan je. Ako, pak, posadi drvo lenjosti i nemarnosti, ubira plodove neuspeha. Ne postiže što želi i nesrećan je.

Želim da te postavim pred nekoliko principa. Nauči i ostvari ih.

Žudnja izvire iz duše. Ona žudi za dobrim. Ono na šta ona iz koje izvire žudnja mora da se osloni je istrajnost. A ono što joj pomaže da postigne ono za čim žudi, nije ništa drugo isto dobro i ista dobrota. Jer, kada se delotvornost onoga koji žudi poveže sa delotvornošću onoga za čim se žudi, onda onaj ko žudi i ono za čim žudi bivaju spojeni.

Istrajnost ima gorak ukus, ali daje slatke plodove. Lenjost ima sladak ukus, ali daje gorke plodove i uzrokuje brigu.

Budi istrajna i postojana u obožavanju jedinog istinskog Boga i pazi da zbog

otudenja i bezvoljnosti ne postaneš teturava, da ne bi umesto obožavanja jedinog istinskog Boga služila mnogim bogovima. Ko se prepusti mnogim bogovima, mora i da im služi. Taj doživljava napor i patnju. On postaje opsednut brigama, mučen nemiroj i na kraju propada.

Obuzetost nevoljom i mrzovoljom odlika je animalne duše. Istrajnost i postojanost su odlike zrele i istinske ljudske duše. Zato pazi da zbog nevolje i mrzovolje ne postaneš teturava i ne dozvoli da budeš zavedena i služiš više nego jednom Bogu. Jer to te dovodi do bunila i iskorišćava te, tako da se tvoje svetlo gasi, snaga smanjuje, tvoja visoka pozicija narušava, a tvoja nezavisnost će prestati da postoji. To će biti tvoja smrt.

Čuvaj se takve smrti i okani se stvari koje je uzrokuju.

O dušo, moraš steći istinsko znanje o svom sopstvenom biću, kao i o njegovim shvaćanjima i oblicima. Nemoj misliti da postoji i jedno jedino shvaćanje koje želiš da upoznaš, a koje je izvan tebe. Ne, sve što moraš da naučiš je u tebi.

Pazi se da ne budeš odvedena na stranputicu koja te zavodi, da ono što je u tebi tražiš izvan sebe. Mnogi zaboravljaju gde se mora pronaći uvid. Oni tragaju izvan sebe i tako i zalutaju. Kasnije će se, međutim, setiti da je sve u njima, a ne izvan njih.

Ono što moraš upoznati postoji večno i neprestano za sva vremena. Ništa od toga nije izvan tebe. Ono što je izvan tebe su stvari koje su već od početka bile izvan tebe. Imaju svakojake osobenosti i deo su procesa nastajanja, cvetanja i nestajanja. Osim takvih stvari, izvan tebe se ništa ne može pronaći.

Dakle, vrati se sama sebi da ne bi upala u vrtlog stvari koje su u međusobnom sukobu i da te ne bi njihova različita svojstva bacala naokolo kao što nemirno i olujno more bacaka naokolo brodove koji po njemu plove. U suprotnom nećeš steći ni dobro, ni znanje.

Uveri se zato u istinu koju sam ti izložio i razmisli o njoj. Ne zaboravi ništa što je već u tvom posedu, tragajući za tim negde drugde. Jer sve što je duši

potrebno da bi stekla uvid, u njoj je, a ne negde drugde. Uzrok zašto to ne uvida nije duša, već telo koje se postavilo između.

Ako je oruđe kojim radnik dela slomljeno ili ishabano, ne može mu više koristiti. Bolje je da ga baci i uzme drugo sa kojim može dobro da radi.

Ukoliko je radnik stekao dobro oruđe, mora sa njim da radi stremeći ka tome da od svog rada zadobije dobitak. Kada se obogati, on prestaje da radi, prodaje svoje oruđe po niskoj ceni i odmara se od svog rada.

Pobrini se za to, o dušo, da stekneš dobro oruđe. Ako ga poseduješ, koristi ga dobro, radi marljivo i izvuci svoju korist. Ako se obogatiš, prodaj sve oruđe po niskoj ceni, uzmi svoj dobitak i napusti kuću u kojoj si stekla dobitak.

Ako čovek ima žuticu, med mu nije sladak kao zdravom čoveku. Tako su i istinska učenja prijatna samo onima čija je duša zdrava. Samo takav čovek može da razume njihov značaj.

Bolesti duše su: neznanje, žalost i strah. Onaj čija je duša time opterećena, ne može da oseti ukus onoga čemu je poučen. Ne može da obuhvati značaj učenja.

13.

Istinska sreća je stanje koje ne vodi do prezasićenja. Sve sa čime se duša suočava u svetu nastajanja, cvetanja i nestajanja vodi do prezasićenja, a to se ne može nazvati istinskom radošću.

Ako duša u ovom svetu traži radost, onda ona traži nešto što ne postoji i što se u njemu ne može pronaći. Mnogi stanovnici ovog sveta marljivo traže radost, ali traže uzaludno. Čovek se upušta u svakojake situacije da bi ih ocenio i preispitao. A zatim im, pak, ispunjen gorčinom i gađenjem, okreće leđa. Ne postoji niko ko je zadovoljan svojim životnim stanjem.

Duša traga lutajući naokolo po ovom svetu kako bi pronašla tačku mira koja je na poseban način u skladu sa njenim visokim poreklom. Pošto je ne pronalazi, luta naokolo uzaludno tragajući za nekim mestom na kome može pronaći mir. Zato će duša, ukoliko je mudra, obustaviti svoju potragu u svetu nastajanja, cvetanja i nestajanja i okanuće se zavisnosti od razonode.

Svaka situacija pred koju je duša u ovom svetu stavljena, zahteva postojano trpljenje raznih zloba. Gorkog su one ukusa, a sve što je sa nečim gorkim pomešano, i samo je gorko. Iz toga sledi da čovek mora ili da provede svoj život u bolnom lutanju, čas nešto ispitujući, čas stvarajući – što je nedostojan način života – ili da prebiva u nekom drugom životnom stanju postojano podnoseći njegove zlobe. Ako se odluči za potonje, mora da doživi gorčinu da bude povučen nadole, jer bolje je brati gorke plodove i istovremeno zadobiti višu poziciju i moć, nego brati slatke plodove i istovremeno biti ponižen i povučen nadole.

Dobro je da radnik koristi oruđe, a ne oruđe radnika, da konjanik upravlja konjem, a ne konj konjanikom, i da vladar vodi svoj narod, a ne narod vladara. Ako se u ovim stvarima sledi prirodan poredak, posledice su sklad i lepota. Ako je, međutim, ponašanje obrnuto, posledice su propast, ugroženost i pometnja.

Telo živi kroz delotvornost duše i tako dobija sposobnost da vidi, čuje, miriše,

okusi i oseti. Telo je dušino oruđe. Međutim, sramota je ako oruđe vlada radnikom praveći od njega roba. Radnik je taj koji mora da vlada, a ne oruđe.

Kada neznalica postane vlasnik oruđa, ona vredno pokušava da ispravi njegove mane i neguje ga, zaboravljajući tako da ga koristi i radi sa njim. Tada on postaje rob oruđa. Tako je i sa dušom ako kiti i neguje telo, a pri tome zaboravi da ga koristi kao oruđe. Duša tada postaje rob tela.

Nešto što sudeluje u Životu i što je opremljeno sposobnošću da vidi i čuje, što je obdareno inteligencijom i što je visokog porekla, tako postaje beživotno, slepo, gluvo, neinteligentno i bezvredno. Kada narod vlada vladarom, to je izvrnut svet, te i vladar i narod moraju propasti. Kada telo vlada dušom, takođe oboje moraju propasti.

Stvorenja su potpuno neprikladna za moć vladanja. Ona je iskušenje čoveku. Ako mudar čovek koji sledi pravi put biva iskušan tako što mu se poveri moć da vlada, on shvata da ne može sam da

vrši tu moć. Skromno moli Vladara i Prvi Uzrok vasiona, onu moć koja obasipa dobrim one koji za to zamole, da mu pomogne.

Tako prima onoliko dobra koliko njegova duša može da se poveže sa dobrim. Tako prima inteligenciju i biva Božijom pomoću vođen ka ispravnom životnom stavu. Stremiče ka tome da čini dobro i da se drži podaleko od sveg zla.

Takva duša crpi iz izvora dobrote i pravde. Takav čovek obasipa vrednostima koje poseduje one koji su podređeni njegovoj moći. Tako su i vladar i podanici dobro.

Ako, pak, nezalica biva iskušana time što joj se poveri moć vladanja, ona se raduje i kličući smatra da njena moć počiva na sopstvenoj snazi i da nastaje u sopstvenom biću. Tako zapušta svoje vodstvo i prepušta se raznodama i užitku. Plodovi su neznanje i slepilo, zabluda i greh.

Takva duša crpi iz izvora zlobe i nepravde, a takav čovek ovim osobinama

koje poseduje u sebi, obasipa one koji su podređeni njegovoj moći. Rezultat je nepravda i propast, kako za vladara tako i za podanike.

Kada udeš u svet snova, o dušo, ni u njemu, ni u raskošnoj predstavi koja se u njemu za tebe izvodi, nemoj tražiti sreću. Nemoj pomisliti da je to stvarnost, jer ćeš pri buđenju doživeti porugu.

Svet dolaženja i odlaženja je svet snova. Ko u ovom svetu spava i sanja, sanja u stvarnosti dvostruko. Kada se probudi, on je kao neko ko se iznenada trza iz sna, prepuštajući se ponovo svom prirodnom snu.

U ovom svetu neprestano spavaš. Sve što vidiš nije ništa doli san. Kada se probudiš iz snova, ostavljaš po strani stvari koje si u snu videla i, kao i pre nego što si zaspala, vidiš stvari grubotvarnog sveta koje su sačinjene od grubih oblika. Potom si više ubedena u stvarnost tih stvari, nego onih koje si videla u snu. Isto tako je i kada se probudiš iz prirodnog sna ovog sveta i vratiš se istinskom budnom životu, svetu

duha. Tada se vraćaš viđenjima i stvarima u čiju si stvarnost sigurno još više uverena nego u stvarnost materijalnog sveta.

14.

Isto kao što je san nestvaran u poređenju s onim što vidiš u budnom životu, tako su i stvari budnog života ovog sveta nestvarne u poređenju sa svetom duha koji je jedini istinska stvarnost.

Zato ne misli da se tvoja sreća sastoji od onoga što vidiš u svetu čula. Ako u njemu tražiš svoju sreću, onda si kao neko ko je zaspao i ko je u snovima video fine i lepe stvari i u potpunosti veruje u njih. Kada se probudi, on je žalostan i zapanjen zato što je odvojen od stvari koje je video u snu. Tako je i sa dušom koja prebiva u svetu dolaženja i odlaženja, i na njega je naviknuta i zadovoljna je što opaža njegove razonode i radosti. Nadvladana je žudnjom za njima zato što tu traži svoju sreću. Ako je, međutim, duša, dok stanuje u ovom svetu, naviknuta da u njemu opaža patnju, brigu i bol, onda je za nju radost da napusti ovaj svet i srećna je što može da se odseli iz njega. To je kao kod čoveka koji u snu vidi ružne i bolne stvari, a zatim se budi iz sna i srećan i

radostan je što je umakao snu. On će takođe odbiti da se ponovo prepusti snu zbog bola i straha koji je osetio preko užasnih stvari koje je video dok je sanjao.

Kada ti svet nešto ponudi, nemoj prihvatiti. Jer, pravi od tebe budalu i njegov je cilj da se prvo malo nasmeješ, pa da zatim plačeš. To je put prirode. Ona se ne pretvara, jer materijalna stvar ne može da se pretvara i da se pravi da je nešto što nije. Ali duša je obdarena životom, inteligencijom i sposobnošću razlikovanja. Ona može biti prevarena ili ne, sasvim u skladu sa njenim izborom. Ako duša prozre planove onih koji hoće da je prevare, ako se okane njihovih lukavosti i ako je pažljiva, izbeći će rdave posledice.

Ako podlegne svetovnoj lukavosti i svetovnoj prevari, onda se to događa njenom sopstvenom voljom. Kao što je u njenoj moći da se tome prepusti, isto tako je u njenoj moći da to odbije od sebe. Ako popusti, propašće. Ako ne popusti, štiti samu sebe od propasti.

Poveži se sa onim što znaš, što svako zna, i napusti ono što ne znaš, što niko ne zna. Ti, na primer, znaš – i svako to sa tobom zna – da je vatra vrela, da sagoreva stvari i da širi svetlost; da je voda hladna, vlažna i tečna i da gasi žeđ. Znaš da je celina veća od njenih delova i da je prava linija drugačija od krive.

Napustiti ono što volimo izaziva tugu. Radost nastaje kada iza sebe ostavimo ono što mrzimo. Činjenica je da moraš napustiti ovaj svet. Zato je razumljivo da ćeš biti nesrećna ako voliš ovaj svet, a srećna ako ga mrziš.

Zamisli, o dušo, da se oslobodiš grubotvornog sveta. Zatim vidi da li osim svog sopstvenog bića možeš da pronadeš nešto suštinsko. Kada budeš opisivala svoje biće, reći ćeš da duša, kao prvo, liči na misao i da je sa njom srodna; da, kao drugo, pokreće i samu sebe i druge stvari, da poseduje moć razlikovanja i da se usmerava ka stvarima za kojima žudi i koje želi i da je obdarena posebnim i dobrim osobinama, naime, pravednošću, velikodušnošću,

jednakošću, samilošću. Ako tako opišeš svoju suštinu i potvrdiš da ove osobine čine tvoje biće i prirodu, onda sigurno moraš priznati da si suptilno i vodeće biće.

Kada budeš opisivala druge stvari, da li ćeš moći da prinađeš opis koji odgovara tvojoj suštini, i to na drugačiji način nego izlaganjem njihove suštine? Možeš li ih opisati osobinama koje su strane njihovoj prirodi?

Ako se neka stvar ne može opisati tako da to bude u skladu sa vlastitom suštinom, kada joj ne može biti pripisano nijedno njeno obeležje, zar tada nisi primorana da priznaš da joj nedostaje život i da je – u skladu sa svojom prirodom – predodređena na pasivnost?

Moraš razumeti da duša u fizičkom svetu ostavlja za sobom samo tragove stvari koje je njena suština sama za sebe stvorila i da suština u duši ostvaruje samo ono što je Prvi Uzrok sam stvorio u njenoj suštini.

Ako se dve ptice iste vrste uzajamno povežu užetom, obe osećaju veliku patnju i ne mogu da se smire. One se smiruju kada se odvoje. Još je gore kada se tako vežu jedno za drugo bića različitih vrsta i oblika, na primer kamila i vuk, ili bik i lav, ili živo i mrtvo biće. Može li postojati veća nesreća nego kada je mudar čovek vezan za budalu? Kamila ne nalazi mir sve dok se ne oslobodi užeta koje je veže za vuka. Tako je i sa bikom i lavom, sa živim bićem i mrtvim, sa mudracem i budalom.

Suština duše je iznad svega uzvišena jer je povezana sa raznim svetovima i može da krene u svaki predeo. Određeno vreme duša ostaje u materijalnom svetu. U tom stadijumu duša je ljudska. Vidi samo ono što može biti opažano čulnim organima, baveći se samo jelom i pićem i grubotvornim stvarima.

U jednom drugom periodu duša pripada svetu koji joj odgovara. U tom stanju duša opaža i upoznaje stvari. Ona

uzrokuje pokret i u stanju je da ispituje i razmišlja. Ima slobodu izbora. To su posebne odlike duše.

U periodu koji sledi, duša pripada svetu misli. U tom stanju ona uči da razlikuje praoblike od materijalnih oblika. Ona razume prve principe stvari i razlikuje i prepoznaje svojom misaonom sposobnošću sve jednostavne i nedeljive oblike.

A u poslednjem periodu, duša pripada isključivo božanskom svetu. U tom najvišem stadijumu duša je dosegla dobro i dobrotu i želi samo ono što je dobro. Oslobođena je sveg zla i zlobe i suprotstavlja se svemu što je zlo. Ona je mudra i dela obazrivo.

To da je duša povezana i srodna sa Prvim Uzrokom pokazuje se kroz, u njeno biće utisnuto stremljenje da obuhvati zbir svih stvari koje se nalaze u Božijoj svemoći. Jer, duša nikada neće pronaći mir i biti potpuno spokojna, sve dok ne stigne u svet duha i ne bude posedovala sve što ide uz to. Jedino će tada duša biti bez žudnji, u miru i tišini i potpuno spokojna.

O dušo, ne postoji ništa nesrećnije od tebe. Ti si kao usamljeni putnik koji je dospeo u zemlju varvara. Razgovaraš sa njima na svom jeziku – ti kukaš, ali oni ne razumeju tvoj jezik i obraćaju ti se na jeziku koji ti ne razumeš. Kako je tvoje stanje nesrećno, o dušo! Kada govoriš, nema nikoga ko sluša. A kada se žališ, nema nikoga ko pokazuje sažaljenje.

Kakva uteha postoji za nekoga ko se otuđio od svoje domovine, ko je daleko od kuće i odvojen od svog izvora i porekla? Istovremeno je zarobljenik svojih požuda, tako da ne prepoznaje da mora ubirati plodove svojih grešaka i zabluda. Gonjen je smrtonosnom žudnjom i grubom požudom za užitkom i pohotom. Ne polaže sebi račune za sopstveno delanje koje vodi do samouništenja. On pluta po beskonačnom moru, nošen nečim što na obmanjujući način liči na nešto što podseća na korisno vozilo. Izabrao je saputnika koji će ga ostaviti na cedilu. Poverio se nekome ko ga je odveo u zabludu i prevario. Kako je zalosno kada čoveka prevari prijatelj koji ga pljačka, saputnik koji ga ostavlja na cedilu.

Ko gaji slatke plodove, ješće slatke plodove. Ko gaji beskorisne plodove, ješće beskorisne plodove. Plodovi dobrih dela uvek su u skladu sa korenom iz koga potiču. Plodovi rđavih dela su, takođe, u skladu sa korenom iz koga su nastala.

Malo znanja koje sprovodiš u delo ima veću korist od mnogo znanja čije ostvarenje ne delujući propuštaš.

Neka se Bog smiluje onom ko zna i dela, ko druge podučava, ko ovu knjigu čita i razume što je pročitao, ko druge uči da je takođe razumeju, ko je postigao postavljeni cilj, ko druge ka njemu vodi i pri tome na pravi način prenosi, ko istinu govori i u Božijoj pomoći sudeluje.

biblioteka Eliksir duševne sreće

"...Koliko dugo traje ovaj svet i od čega se sastoje njegove slasti?"

"...Jer znaj: čovek nije stvoren šale radi ili ni za šta, već je njegova vrednost visoka i veliko je njegovo dostojanstvo. Nije on iz večnosti, ali je za večnost predodređen; jeste da je njegovo telo zemaljsko i da pripada nižem svetu, ali je duh njegov iz gornjeg sveta i božanstven je.

"...Do najdublje dubine stiže ako padne na nivo stoke, zveri i đavola, postajući rob požude i gneva; dok se na najvišu visinu uzdiže kada dosegne nivo anđela i oslobodi se gneva i požude, tako da te dve stvari postanu njegovi robovi, a on kralj.

"...Ali između osobina životinja i osoba anđela, nalazi se provalija kao od najdublje dubine, do najviše visine.

"...Jedna od Božijih blagodati je ta što je čoveku poslao sto dvadeset četiri hiljade poslanika koji treba da ga nauče receptu za spravljanje eliksira večne

duševne sreće i kažu mu kako se srce postavlja u središte svete borbe i odstranjuju rdave osobine iz kojih potiču iskvarenost i pomućenost srca, i kako se ono odeva dobrim osobinama.

"...Svrha tog eliksira je da se čovek od svega što ne valja – a to su sve nesavršenosti – očisti i oslobodi; i da se svim što je neophodno – a to su sve savršenosti – okiti i ukrasi.

"...Plod ovog eliksira je večna duševna sreća, čije trajanje nema kraja, a čistotu te sreće ništa ne može pomutiti.

"...I znaj: kao što se eliksiri ne mogu pronaći u špajzu svake domaćice, već samo u riznicama velikana i kraljeva, tako se i eliksir večne duševne sreće ne može pronaći na svim mestima, već samo u riznicama božanske krasote."

al Gazali

Knjige koje će se naći u ovoj biblioteci sadrže u sebi *taj* recept i iz *te* riznice su pozajmljene.